

Salli Rantanen

**Korkeakouluopintojen edistäminen opiskelijoiden
näkökulmasta**

Ohjaus, opetus ja tutkintojen rakenne ammattikorkeakouluopintoja
hidastavina ja nopeuttavina tekijöinä

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Syksy 2015

Jyväskylän Yliopisto

Opettajankoulutuslaitos

TIIVISTELMÄ

Rantanen, S. 2015. Korkeakouluopintojen edistäminen opiskelijoiden näkökulmasta. Ohjaus, opetus ja tutkintojen rakenne ammattikorkeakouluopintoja hidastavina ja nopeuttavina tekijöinä. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos.

Suomalaisen koulutuspolitiikan yhtenä keskeisimmistä haasteista on ollut korkeakouluopintojen hidas eteneminen. Aiempien tutkimusten mukaan jopa yli kolmannes korkeakouluopiskelijoista etenee omia tavoitteitaan hitaammin. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tutkia, miten ammattikorkeakouluopiskelijat kokevat tutkintojen rakenteeseen sekä korkeakouluinsituutioon (opetus ja ohjaus) liittyvien tekijöiden vaikuttavan heidän opintojensa etenemiseen. Tarkoituksena oli saada konkreettisia kehitysehdotuksia korkeakouluopintojen kehittämiseksi opiskelijoiden näkökulmasta.

Tutkimuksen aineistona toimi Turun ammattikorkeakoulussa syksyllä 2012 toteutettu sähköinen kysely, johon vastasi määräaikaan mennessä 3125 opiskelijaa. Tutkimuksessa tarkasteltiin opiskelijoiden vastauksia kahteen avokysymykseen. Avokysymyksiä analysoitiin teemoittelun avulla ja luotiin 16 teemaa opintoja hidastavista ja 15 teemaa opintoja nopeuttavista tekijöistä. Teoreettisena viitekehystenä toimi Vesikansan ja muiden (1998) malli opintojen etenemiseen vaikuttavista sisäisistä (opiskelijasta itsestä) ja ulkoisista (yhteiskunnasta ja korkeakoulusta) johtuvista tekijöistä.

Tulokset osoittivat, että opiskelijat kokivat tutkintojen rakenteeseen liittyvinä opintoja hidastavina tekijöinä erityisesti opintojaksotarjontaan (n = 714), läsnäolopakkoon ja joustavuuteen (n = 242) sekä lukujärjestysten epätasapainoon ja päällekkäisyyteen (n = 191) liittyvät asiat. Opintoja nopeuttavina tutkintojen rakenteeseen liittyvinä tekijöinä koettiin erityisesti opintojen ja opettajien joustavuus (n = 509), aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustaminen (ns. AHOT) (n = 377) sekä opintojaksotarjonta (n = 248). Korkeakouluinsituutioon liittyvät opintoja hidastavat tekijät olivat erityisesti tiedotus opintojaksoista (n = 163), opetuksen laatu ja opettajien ammattitaito (n = 148) ja opintojen sisältö (n = 136). Opintoja nopeuttavana korkeakouluinsituutioon liittyvinä tekijöinä koettiin erityisesti opintojen ohjaus ja henkilökohtainen opintosuunnitelma (n = 150) sekä opetuksen laatu ja opettajien ammattitaito (n = 146).

Tämän tutkimuksen mukaan korkeakoulun on mahdollista edistää opiskelijoiden opintoja tarjoamalla opiskelijoille joustavia opintopolkuja tutkinnon suorittamiseen sekä panostamalla opinto-ohjaukseen ja opetuksen laatuun. Opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet tulisi huomioida entistä paremmin korkeakoulutuksessa. Joustavuuden lisääminen olisi mahdollista kehittämällä vaihtoehtoisia suoritustapoja kursseille sekä hyödyntämällä esimerkiksi verkko- ja etäopiskelun mahdollisuuksia.

Asiasanat: opinto-ohjaus, opetus, ammattikorkeakoulu, korkeakouluopiskelu, opintojen eteneminen, opintojen pitkittyminen

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	4
2 Opetus ja ohjaus ammattikorkeakoulussa.....	6
2.1 Opetus ammattikorkeakoulussa	6
2.2 Ohjaus ammattikorkeakoulussa	8
3 Opintojen pitkittyminen korkeakouluopiskelun kesto-ongelmana	11
3.1 Opintojen pitkittyminen Suomessa	11
3.2 Opintojen pitkittyminen käsitteenä.....	15
3.3 Opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät.....	17
3.3.1 Ulkoiset opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät	24
3.3.2 Sisäiset opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät.....	34
4 Tutkimuskysymykset	37
5 Tutkimuksen toteutus ja tutkimusmenetelmät.....	38
5.1 Tutkimuksen kohderyhmä	38
5.2 Aineiston keruu.....	40
5.3 Aineiston analyysi.....	45
5.4 Tutkimuksen luotettavuuden arviointia.....	49
5.5 Tutkimuksen eettisten kysymysten tarkastelua	52
6 Tulokset	53
6.1 Tutkintojen rakenteeseen liittyvät opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät.....	53
6.1.1 Opintojen rakenteeseen ja järjestämiseen liittyvät asiat	54
6.1.2 Joustavuuteen ja läsnäolopakoon liittyvät asiat	63
6.2 Korkeakouluinsituaatioon liittyvät opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät	65
6.2.1 Ohjaus ja tuensaanti.....	66
6.2.2 Opetukseen ja opetusmenetelmiin liittyvät asiat	70
7 TULOSTEN YHTEENVETO.....	73
8 POHDINTA	77
8.1 Opintoja hidastavat ja nopeuttavat tekijät ammattikorkeakoulussa	77
8.2 Tutkimuksen vahvuudet ja heikkoudet.....	83
8.3 Kehittämisehdotukset ja jatkotutkimusajatukset	85
LÄHTEET	87
LIITTEET	96
Liite 1. Kyselylomake	96

1 JOHDANTO

Suomalaisen koulutuspolitiikan keskeisinä ongelmina on viime vuosikymmeninä ollut erityisesti korkeakouluopiskelijoiden opintojen hidaskäytännön eteneminen ja siirtyminen työelämään. Niin ammattikorkeakouluissa kuin yliopistoissakin huoli opintojen pitkittymisestä on erittäin ajankohtainen. Eri tutkimusten mukaan (ks. esim. OKM 2014, 21-22) yli kolmasosa ammattikorkeakouluopiskelijoista etenee omia tavoitteitaan hitaammin. Opintojen pitkittyminen on ammattikorkeakouluissa ajankohtainen ongelma tällä hetkellä, sillä ammattikorkeakouluissa on ollut vuodesta 2014 alkaen valtion rahoituksen keskeinä lähteenä ovat suoritetut ammattikorkeakoulututkinnot ja 55 opintopistettä vuodessa suorittaneiden määrä.

Opintojen keskeyttämisestä on tehty joukko tutkimuksia sekä Suomessa että ulkomailla, mutta opintojen pitkittymistä on tutkittu huomattavasti vähemmän (Kalima 2011, 17). Opintojen pitkittymisen on todettu olevan mutkikas prosessi, johon vaikuttavat monet tekijät samanaikaisesti (ks. Vuorinen 2001.) Opintojen pitkittymiseen vaikuttavat Suomessa erityisesti hidaskäytännön siirtyminen toiselta asteelta korkeakoulutukseen, opintojen osa-aikaisuus, opintojen aikainen runsas työssäkäynti sekä opiskelijoiden motivaatio ja henkilökohtaiseen tilanteeseen liittyvät asiat. Näiden lisäksi opintojen etenemiseen vaikuttavat muun muassa puutteet opetusjärjestelyissä ja opetuksen tukijärjestelyissä, liian vaativa opetuksen taso, sekä opetuksen laatuun ja opintojen ohjaukseen liittyvät asiat. (ks. OPM 2003; OKM 2014, 22; Markkula 2006.)

Vesikansa, Lempinen ja Suomela (1998) ovat jaotelleet opintojen etenemiseen vaikuttavat asiat ulkoisiin (yhteiskuntaan ja koulutusjärjestelmään) ja sisäisiin (opiskelijaan itseensä) liittyviin tekijöihin. Ulkoiset tekijät liittyvät opiskelijan toimeentuloon, korkeakouluinstituutioon (opetus ja ohjaus), tutkintojen rakenteeseen ja työllisyystilanteeseen. Sisäisiä opintojen etenemiseen vaikuttavia

tekijöitä ovat puolestaan esimerkiksi motivaatio- ja orientaatiotekijät sekä suuntautuneisuus koulutuslalle (alavalinnan selvyys ja epävarmuus). (Vesikansa ym. 1998, 6.) Kyseisistä tekijöistä vain osa on sellaisia, mihin korkeakoulu voi vaikuttaa. Erityisesti yliopistoinstituutioon (opetus ja ohjaus) ja tutkintojen rakenteeseen liittyvät tekijät ovat asioita, joihin korkeakoulu pystyy omalla toiminnallaan vaikuttamaan. (ks. Kalima 2011.)

Koska opintojen pitkittyminen on erittäin ajankohtainen aihe korkeakoulujen toiminnan kannalta, on tärkeää kiinnittää huomiota opiskelijoiden käsityksiin niistä asioista, jotka vaikuttavat heidän opintojensa etenemiseen. Tämän tutkimuksen tavoitteena on tutkia, miten korkeakouluinsituutio (opetus ja ohjaus) ja tutkintojen rakenne vaikuttavat ammattikorkeakouluopiskelijoiden opintojen etenemiseen. Tarkoituksena on saada konkreettisia kehitysehdotuksia korkeakouluopintojen kehittämiseksi opiskelijoiden näkökulmasta. Tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä toimii Vesikansan, Lempisen ja Suomelan (1998) malli opintojen etenemiseen vaikuttavista ulkoisista ja sisäisistä tekijöistä.

Tutkimuksen aineistona toimii Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoille syksyllä 2012 toteutettu kysely, jonka tavoitteena oli selvittää opiskelijoiden käsityksiä opintojen ja opetuksen järjestelyihin liittyvistä opintoja hidastavista ja nopeuttavista tekijöistä. Kyselyyn vastasi yhteensä 3125 Turun ammattikorkeakoulun opiskelijaa (40 %). Tutkimuksessa keskityttiin avovastausten analyysiin ja analyysimenetelmänä toimi teemoittelu.

Pro gradu -tutkimukseni avulla saadaan tärkeää tietoa opintojen etenemiseen vaikuttavista tekijöistä ja siitä, miten opintojen ohjauksen, opetuksen sekä tutkintojen rakenteeseen liittyvien tekijöiden avulla olisi mahdollista tukea korkeakouluopiskelijoiden opintojen sujuvaa suorittamista. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää kehitettäessä tutkintojärjestelmiä, ohjausta ja opetusta ammattikorkeakoulujen lisäksi kaikissa Suomen korkeakouluissa.

2 Opetus ja ohjaus ammattikorkeakoulussa

2.1 Opetus ammattikorkeakoulussa

Suomalaisen korkeakoulujärjestelmän peruspiirre on kaksi toisiaan täydentävää sektoria. Ammattikorkeakoulut ovat näyttäytyneet niiden perustamisesta lähtien käytännönläheisempänä jatkokoulutusväylänä yliopistoihin verrattuna ja niiden toiminnassa on korostunut erityisesti yhteys työelämään ja alueelliseen kehittämiseen. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkintojen erilaisilla sisällöillä ja painotuksilla on tarkoitus turvata yhteiskunnan ja työelämän osaamistarpeiden tyydyttäminen monipuolisesti. (Opetusministeriö 2010, 41.) Ammattikorkeakoulujärjestelmä rakennettiin 1990-luvulla ja se oli merkittävin koulutusjärjestelmämuutos 1990-luvun Suomessa. Rakentamisen taustalla oli tavoite tarjota ylioppilaille aikaisempaa enemmän heitä tyydyttäviä jatkokoulutuspaikkoja ja purkaa näin jonoa yliopistoihin. Samalla haluttiin luoda ammatillisen perustutkinnon suorittaneille tarkoituksenmukainen jatkokoulutuspaikka korkeakoulussa. (Opetusministeriö 2010, 15.)

Suomalainen ammattikorkeakoulujärjestelmä on ainutlaatuinen, sillä täsmällisesti vastaavaa järjestelmää ei ole muualla. Suomen järjestelmää muistuttava duaalimainen korkeakoulumalli, joka muodostuu yliopistosta ja ammattikorkeakouluun verrattavasta järjestelmästä ovat esimerkiksi Saksan Fachhochschule ja Hollannin HBO. Myös Itävallan korkeakoululaitos katsotaan usein duaalimalliksi. (Kuurila 2014, 17.) Myös kansainvälisesti tarkasteltuna korkeakoulutus on laajentunut monissa maissa yliopistojen ulkopuolelle. Monissa tapauksissa nämä organisaatiot erottuvat yliopistoista etenkin niiden työelämälähtöisyydessä ja opetukseen keskittymisessä tutkimuksen teon sijaan. (Watts & Van Esbreck 2000, 174-176.)

Ammattikorkeakoulujärjestelmää perustettaessa opettajakunta siirtyi lähinnä opistoasteelta uuden korkeakoulun palvelukseen. Useista eri alojen opistotasoisista oppilaitoksista muodostettu monialainen ammattikorkeakoulu loi opettajille uuden työkontekstin, jossa yhteistyölle asetettiin paljon odotuksia. (Savonmäki 2007, 23.) Uusina tehtäväalueina opettajilla on tänä päivänä

ammattikorkeakoulutoiminnan suunnittelu ja kehittäminen sekä työelämään kohdistuva tutkimus- ja kehittämistoiminta. Tämän lisäksi uusia osaamisalueita ovat projektien hallinta, verkostoituminen, markkinointi, rekrytointi, budjetointi ja tutkimuksen tekoon liittyvä menetelmällinen osaaminen. (Auvinen 2004, 344–355). Ammattikorkeakouluopettajan työ on lisäksi kehittynyt yksilöllisestä työskentelystä kohti kollegiaalisuutta. Opettajien välinen yhteistyökyky on yhä tärkeämpi edellytys opettajan ja koko ammattikorkeakoulun tuloksekkaalle työlle. (Auvinen 2004, 321; Savonmäki 2007, 5.)

Itsenäisen opiskelun ja virtuaaliopiskelun yleistyessä, työelämäyhteyksien vahvistuessa ja kansainvälistymisen myötä tarvitaan opettajilta paljon oman osaamisensa päivytystä ja kehittymiskykyä. Tutkijat ovatkin tuoneet esiin ammattikorkeakoulupedagogiikan uudistamisen tarpeen, sillä perinteiset opetuskäytännöt eivät ole enää optimaalisia nykyisten työelämäkompetenssien kehittämisessä. (Mannila & Heiskanen 2014, 43.) Erilaisia monialaisia työelämäprojekteja ja -toimeksiantoja, yksilöllisiä opintosuunnitelmia, lisääntynyttä yrittäjäyyskoulutusta ja erilaisia oppimisympäristöjä, kuten projekti- ja tutkimuspajoja, onkin otettu käyttöön esimerkiksi Turun ammattikorkeakoulussa. (Turun ammattikorkeakoulun yhteiskuntavastuuraportti 2012, 29.)

Opettajan rooli korkeakoulussa on muuttumassa myös yhä enemmän oppimisen ohjaajan suuntaan. Opettajat ammattikorkeakoulussa ohjaavat opiskelijoita yksilöllisesti vastaanotoillaan ja opetus voi sisältää ohjauksellisia elementtejä. Oppiminen voidaankin nähdä jatkuvasti käynnissä olevana prosessina, missä korostuu opiskelijan keskeinen rooli sekä vastuu omasta oppimisesta, osallistumisesta ja opintopolun suunnittelusta. Mikäli opiskelijat nähdään aktiivisina oppijoina, joilla on oma vastuu oppimisestaan, ja jos opetusmenetelmät ovat aktivoivia ja prosessipainotteisia (esim. projektioppiminen), muuttuu perinteinen opettajan rooli opiskelijan oppimista ohjaavaksi ja valintoja tukevaksi valmentajaksi. (Mikkonen ym. 2003, 39; Heinonen ym. 2011, 45.)

2.2 Ohjaus ammattikorkeakoulussa

Huhtasen (2012, 45) mukaan korkeakoulujen havahduttua opintojen pitkittymiseen on alettu pohtia keinoja, joilla läpäisyä saataisiin tehostettua. Tarve opintojen ohjauksen kehittämiseksi korkea-asteella on ilmeinen tarkasteltaessa opinto-ohjausta koulutuspoliittisista lähtökohdista käsin. Korkeakouluissa tarvitaan aiempaa enemmän uraohjausta, sillä korkeakouluille on asetettu vaatimukseksi opintojen ohjauksen tehostaminen niin, että tutkinnot suoritetaan tavoiteajassa ja opiskelijat siirtyvät työelämään ja jatko-opintoihin nykyistä nopeammin. Koulutuspoliittisissa näkemyksissä opintojen ohjauksen kehittäminen liitetäänkin usein koulutuksen tehokkuuden lisäämiseen, keskeyttämisten vähentämiseen ja läpäisyn nopeuttamiseen. (Huhtanen 2012, 45; Kuurila 2012, 61; Kouvo 2011.)

Ohjauksen tehtävänä ammattikorkeakoulussa on on tukea opiskelijaa hänen koko opiskelunsa ajan. Ohjauksen lähtökohtana on opiskelijan oma vastuu opinnoistaan ja korkeakoulun vastuu koulutuksen ja opintojen järjestämisestä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus rakentaa itselleen elinikäisen oppimisen ja työelämän kannalta mielekäs tutkinto, joka on suoritettava mielekkäässä ajassa. (Moitus ym. 2001, 24-55.) Sekä kansallisesti että kansainvälisesti tarkasteltuna ohjauspalvelut nähdään merkityksellisenä sekä korkeakoulutuksen tehokkuuden että yksilön kannalta. (Watts & Van Esbreck 2000, 177). Yksilötasolla ohjauksella tuetaan opiskelijan opintoja, ammatillista kasvua ja elämänhallintaa. Korkeakoulutasolla ohjauksella vastataan puolestaan korkeakoulun laadun ja strategian kehittämistarpeisiin ja yhteiskunnan tasolla toimivat ohjausjärjestelmät edistävät yhteiskunnallista tasa-arvoisuutta ja osallisuutta. (Vuorinen ym. 2005.)

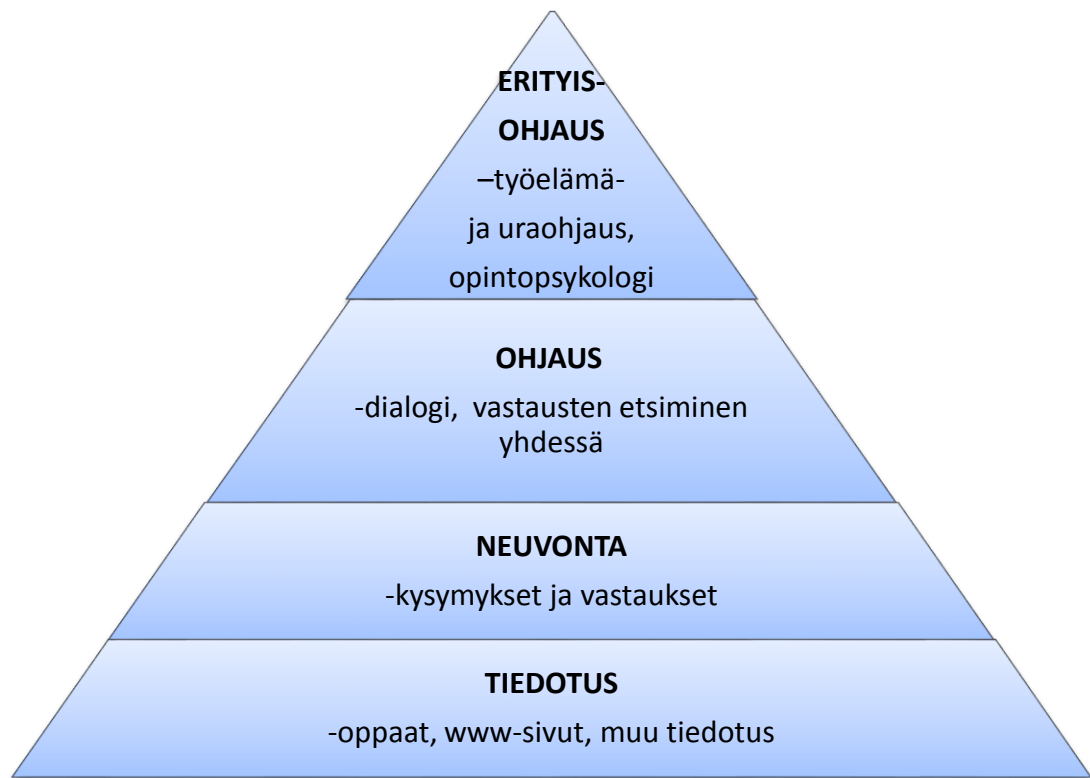
Wattsin & Van Esbreckin (2000, 177) mukaan korkeakoulujen ohjauspalveluihin on kiinnitetty viime vuosina kasvavaa huomiota kaikissa Euroopan maissa. Ohjaus ennen opintoja on nähty mahdollisuutena saada enemmän opiskelijoita pyrkimään korkeakoulutukseen ja auttamaan opiskelijoita löytämään heitä kiinnostavia koulutusohjelmia ja kursseja, minkä myötä myös opintojen

sujumisen on nähty lisääntyvän. (Watts & Van Esbreck 2000, 177.) Mäntsälän (2011, 13) mukaan opiskelijan ohjaus korkeakoulussa voidaan jakaa viiteen vaiheeseen, jotka ovat 1) ohjaus ennen opintoja (pre-entry), 2) ohjaus opintojen alkuvaiheessa (entry), 3) ohjaus opintojen etenemisvaiheessa (on-programme), 4) ohjaus opintojen päättövaiheessa (exit) ja 5) seurantavaihe eli ohjaukseen liittyvät palautteet ja seurantajärjestelmät (follow-up). Opintojen ohjauksen tuleekin kattaa opintojen kaikki vaiheet aina opintojen alusta opinnäytetyön laadintaan ja työelämään siirtymiseen (ks. Moitus ym. 2001, 24-55.)

Ohjaustoimintaa kuvaavat nimitykset ovat muun muassa informointi (information giving), neuvojen antaminen (advice) ja neuvonta (guidance). Ohjausta ja neuvontaa käytetään usein synonyymeinä, mutta ohjaus ei voi olla pelkästään yksisuuntaista neuvontaa ja valmiiden ratkaisujen tarjoamista opiskelijalle. Korkeakouluopiskelijoiden on erittäin tärkeää opintojen edetessä kyetä ottamaan yhä enemmän vastuuta omasta oppimisestaan ja opintojen suunnittelusta. (Mikkonen ym. 2003, 38.) Wattsin ja Van Esbreckin (2000, 178) holistisen opiskelijakeskeisen ohjausmallin mukaan ohjaus voidaan jakaa sisällöllisesti kolmeen eri luokkaan, joita ovat 1) opiskelun ohjaus, 2) uranvalinnan ohjaus ja 3) henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen tukeminen. Opiskelun ohjauksen tavoitteena on auttaa opiskelijaa hänen opintoihin liittyvissä valinnoissaan ja tukea häntä opiskelijana. Ura- ja valinnan ohjauksen tarkoituksena on erilaisten työllistymiseen ja valintojen liittyvien asioiden ohjaaminen ja henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen tukeminen liittyy henkilökohtaisiin ja sosiaalisiin asioihin opiskelijan elämässä.

Mikkonen ja muut (2003, 39) kuvaavat korkeakouluohjausta pyramidilla, jossa alimmilla kahdella portaalla on opinnoista tiedotus sekä neuvonta ja kahdella ylimmällä portaalla on puolestaan ohjaus sekä erityisohjaus. (ks. kuvio 1.) Opiskelijoiden ohjaustarpeet ovat korkeakoulussa eritasoisia. Kun osa opiskelijoista selviää opinnoistaan läpi pelkästään tiedotuksella ja neuvonnalla, tarvitsee osa opiskelijoista syvällisempää ohjausta ja tukea opintojensa aikana. (ks. kuvio 1.)

Kuvio 1. Opinto-ohjauksen portaavat Mikkosen ja muiden (2003, 39) mukaan.

Ammattikorkeakoulun ohjaus- ja neuvontaketju on hyvin samankaltainen kuin Mikkosen ja muiden (2003, 39) määritelmä opinto-ohjauksen portaista. Ammattikorkeakoulussa toimii ohjaus- ja neuvontaketju, jossa opintosihteerit jakavat tietoja ja antavat neuvontaa (vrt. Mikkonen ym. 2003, 39: opinto-ohjauksen kaksi alinta porrasta) ja opettaja- ja vertaistuutorit sekä opinto-ohjaajat ja opintopsykologi puolestaan osallistuvat opintojen ohjaukseen ja opintoihin liittyvien esteiden tai ongelmien ratkomiseen (Mikkonen ym. 2003, 39: opinto-ohjauksen kaksi ylintä porrasta. (Turun ammattikorkeakoulun tutkintosääntö 2012.) Ammattikorkeakoulussa opinto-ohjaajat vastaavat ohjauksen erityistilanteista ja toimivat asiantuntijoina ohjauksen koordinointi- ja kehitystyössä.

Vertaistuutorointi on myös merkittävä ohjausmuoto korkeakouluissa. Vanhempien vuosikurssien opiskelijoilla on kokemusta olosuhteista, joissa

uudet opiskelijat opiskelevat ja näin näkemystä ongelmista, joita he voivat kohdata. Vertaistuutoroinnilla onkin tutkimusten mukaan merkitystä opiskelijan korkeakouluun integroitumiseen ja vähempiin aikomuksiin keskeyttää korkeakouluopinnot. (Collings ym. 2014, 927; 941.) Erityisesti ensimmäisenä opiskeluvuotena vertaistuutorit ovat merkittävässä tuen antajan roolissa (Wilcox 2005, 707). Myös opettajatuutorin rooli on Mäntsälän (2011, 9) mukaan opiskelijan lähiohjaajana merkittävä. Opettajatuutorin roolissa korostuvat ohjaus ja ohjaukselliset taidot, jotka ovat osa opettajan pedagogista työtä. Opettajatuutori käy opiskelijan kanssa vuosittaisen keskustelun, jossa tarkastellaan opiskelijan tilannetta. Ohjaus on kokonaisvaltaista, jossa tuetaan opiskelijan hyvinvointia ja opintojen etenemistä. (Turun ammattikorkeakoulun yhteiskuntavastuuraaportti 2012, 29.)

3 Opintojen pitkittyminen korkeakouluopiskelun kesto-ongelmana

3.1 Opintojen pitkittyminen Suomessa

1960-luvulta lähtien keskeisenä koulutuspoliittisena ongelmana korkeakoulusektorilla ovat olleet pitkät opiskeluajat, opintojen keskeyttäminen ja opintojen jatkuminen ilman tutkinnon suorittamista (Kalima 2011, 24). Huoli pitkistä opintoajoista ei ole uusi ilmiö, vaan ensimmäisen kerran keskustelua pidentyneistä opintoajoista on Merenluodon (2005, 9-10) käyty jo 1800-luvun puolella. Yhteiskunnan kannalta ongelmallista on erityisesti korkeakouluopintojen aloittamisen venymisen ja opintojen pitkittymisen myötä tapahtuva korkeakoulutettujen hitaampi siirtyminen työelämään. Koulutusjärjestelmän kannalta huolenaiheena on puolestaan ollut korkeakoulutuksen tehottomuus, sillä tutkintojen suorittamisaikoja ei yrityksistä huolimatta ole kyetty lyhentämään. (Opetusministeriö 2010, 15.) Vaikka kaikki keskeytykset ja pitkittymiset eivät johtuisikaan opintojen heikosta sujumisesta

tai opiskeluhaluttomuudesta, ovat opintojen pitkittymisen seuraukset koulutusjärjestelmän kannalta aina kielteisiä (Ursin ym. 2011, 25).

Opintojen pitkittyminen näyttäytyy edelleen ongelmallisena Suomen korkeakouluissa (ks. esim. Tilastokeskus 2014b). Ammattikorkeakouluista ja yliopistoista valmistuu Suomessa toivotussa ajassa vain alle puolet opiskelijoista. Vuonna 2012 ammattikorkeakoulujen opiskelijoista neljässä ja puolessa vuodessa valmistui 43 prosenttia ja yliopistokoulutuksen alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon suoritti viidessä ja puolessa vuodessa 49 prosenttia opiskelijoista. Opintojen pitkittyminen on myös Suomen tasolla yleisempää miehillä kuin naisilla (Tilastokeskus 2014b). Myös opetus- ja kulttuuriministeriön tutkimuksessa yli kolmanneksella (36 %) suomalaisista korkeakouluopiskelijoista opinnot ovat edenneet omia tavoitteita hitaammin. Ammattikorkeakouluopiskelijoista 30 % ja yliopisto-opiskelijoista jopa 41 % arvioi opintojensa edenneen tavoitteita hitaammin. (OKM 2014, 21-22.)

Suomessa korkeakouluopinnot kestävät myös kansainvälisesti verrattuna kauan. Esimerkiksi OECD:n tekemän vertailun mukaan Suomessa nuoret joutuvat pitämään usein välivuotia toisen asteen opintojen jälkeen, minkä lisäksi suomalaiset valmistuvat hitaammin ja iäkkäämmin kuin muissa OECD-maissa. (OECD 2010,22.) Kansainvälisesti tarkasteltuna myös opintojen keskeyttäminen on ollut monissa maissa ollut hyvin korkeaa (60 % tai yli). (Watts & Van Esbreck 2000, 175-176.) Opintojen keston kansainvälinen vertailu on kuitenkin vaikeaa koulutus- ja tutkintojärjestelmien erilaisuuden vuoksi. (OPM 2003.) Maat ovat yhteiskunnallisilta ja kulttuurisilta lähtökohdiltaan sekä koulutusjärjestelmiltään hyvin erilaisia.

Keskeinen teema korkeakoulupoliittisessa keskustelussa Suomessa on edelleen opiskelun tehostaminen, opintoaikojen lyhentäminen ja keskeyttämisen vähentäminen. Tavoitteena on korkeakouluopintojen suorittamisen tukeminen niin, että tutkinnot suoritetaan tavoiteajassa ja opiskelijat siirtyvät työelämään nykyistä nopeammin. (OKM 2011.) Opintojen pitkä kesto on nähty pitkään erityisesti yliopistojen huolenaiheena, johon on vuosikymmeniä etsitty koulutuspoliittisia ja opiskeluaikojen sääntelyyn liittyviä ratkaisuja.

Ammattikorkeakoulujen ongelmana on nähty erityisesti opintojen keskeyttäminen etenkin tietyillä koulutusaloilla. Opintojen keskeyttämisestä ammattikorkeakouluissa onkin runsaasti tutkimuksia, mutta opintojen pitkittymistä ei ole ammattikorkeakouluissa tutkittu niin paljoa (Kalima 2011). Opintojen pitkittyminen on kuitenkin ollut merkittävä ongelma viime vuosina myös kaikissa Suomen ammattikorkeakouluissa. (Kalima 2011; OKM 2014, 21-22). Ammattikorkeakoulujen uusi vuoden 2014 alusta voimaantullut rahoitusmalli korostaa entistä enemmän opintoprosessin sujuvuutta ja kannustaa nopeaan valmistumiseen, sillä valtion rahoitukseen ovat vuoden 2014 alusta alkaen vaikuttaneet eniten suoritettut ammattikorkeakoulututkinnot (46 %) sekä 55 opintopistettä vuodessa suorittaneiden määrä (24 %).

Korkeakouluopiskelijoiden valmistuminen ja siirtyminen työelämään riippuvat opiskeluun kuluvan ajan lisäksi siitä, minkä ikäisenä korkeakouluopinnot aloitetaan (Kivinen & Nurmi 2008, 53). Viimeiset 35 vuotta ovat olleet muutoksen aikaa korkeakoulutuksessa Euroopassa ja muualla maailmassa. Korkeakoulutus on massoittunut, sillä yhä useampi nuori jatkaa toisen asteen jälkeen opintojaan korkeakoulutuksessa. (Watts & Van Esbroeck 2000, 175.) Suomessa korkeakouluopinnot aloitetaan keskimäärin (mediaani) 21-vuotiaana (OKM 2011b; Orr 2011) ja korkeakoulusta valmistutaan keskimäärin 27-vuotiaana. Valmistumisikä on kolmanneksi korkein OECD-alueella (OECD 2010, 22). Suomessa ongelmana onkin ollut erityisesti hidas siirtymä toisen asteen koulutuksesta korkeakoulutukseen ja sitä kautta työelämään. Suomessa on kansainvälisesti verrattuna alle 20-vuotiaita uusia korkeakouluopiskelijoita poikkeuksellisen pieni määrä. Vain noin 40 % korkeakouluun hakevista ylioppilaista Suomessa saa opiskelupaikan heti ylioppilaskirjoitusten jälkeen (Opetusministeriö 2010, 15) ja peräti kaksi kolmasosaa uusista ylioppilaista jää vuosittain jatko-opintojen ulkopuolelle (Tilastokeskus 2014a).

Nuorten siirtymistä toiselta asteelta korkeakouluun yritetään sujuvoittaa erilaisten tuki- tai pakkotoimien, kuten ensikertalaisten kiintiöiden¹ tai ns.

---

¹ Vuonna 2016 tulevat pakolliseksi ensikertalaisten kiintiöt korkeakoulujen opiskelijavalinnassa. Korkeakoulujen opiskelijavalinnassa ensikertalaisia ovat ne, jotka eivät ole vastaanottaneet tutkintoon

pakkohaun² avulla. Myös korkeakouluopiskelijoiden opiskeluoikeuteen sisältyvää poissaolo-oikeutta lyhennetään 1.8.2015 alkaen sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa kahdesta lukuvuodesta yhteen lukuvuoteen. Opiskelijan tulee myös ilmoittautua läsnäolevaksi heti ensimmäisenä opiskeluvuotena, mikäli saa opiskelupaikan.³ (Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain 39 ja 41 §:n ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta.) Käytännössä erilaisten koulutuspoliittisten toimien, kuten ensikertalaisten kiintiöiden, pakkohaun ja tutkintojen ajan rajaamisen myötä nuorten paineet oikeasta uravalinnasta kasvavat jo toisen asteen koulutuksen aikana entisestään ja erilaisten virhevalintojen mahdollisuus heikkenee. Tämä vaikuttaa myös luonnollisesti opintojen sujumiseen korkeakoulussa, mikäli opiskelija ei ole kiinnostunut suorittamaan tutkintoa loppuun asti.

Opintojen pitkittymiseen liittyy vahvasti myös yhteiskunnan ennustamattomuus ja nuorten epävarmuus. Yhteiskunta on muuttunut 2000-luvulla aikaisempaa ennustamattommaksi ja epävarmemmaksi. Erilaisten urapolkujen yleistyttäessä myös yksilöiden valinnanvaikeudet ovat lisääntyneet. Yksilöiden koulutus-, uranvalinnat- ja elämänsuunnittelu ovat aikaisempaa pitkäkestoisempia ja jatkuvampia prosesseja. (Lairio & Penttilä 2007, 7-9.) Vaikka nuorilta odotetaan yhä enemmän suoraa koulutusuria ja sujuvaa siirtymistä koulutuksesta toiseen ja työelämään, ovat nuorten koulutusvalinnat pitkittyneet ja monimutkaistuneet. Samaan aikaan kun koulutuspaikan saamisesta on tullut yksilölle kansalaisvelvoite, on koulutustarjonta sekä koulutuspaikkakilpailu lisääntynyt. (Huhtanen 2012, 40.) Korkeakoulutuksen massoittumisen myötä opiskelijat tulevat myös aiempaa enemmän erilaisista taustoista ja heillä saattaa

---

johtavaa opiskelupaikkaa, eivätkä suorittaneet tutkintoa suomalaisissa korkeakouluissa. Ensikertalaisiksi katsotaan ne, jotka ovat vastaanottaneet opiskelupaikan ennen syksyä 2014.

² Alle 25-vuotiaiden nuorten tarvitsee hakea vähintään kahta koulutuspaikkaa kevään yhteishaussa työttömyysturvan säilyttämiseksi. Hakuun osallistumisesta voidaan joustaa ainoastaan painavien syiden, kuten sairauden tai perhevapaiden takia.

³ Opiskelija voi ensimmäisenä opiskeluvuonna opiskelupaikan vastaanottamisen jälkeen ilmoittautua poissa olevaksi ainoastaan, jos hän ensimmäisenä lukuvuonna suorittaa asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaista palvelua, on äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla taikka on oman sairauden vuoksi kyvytön aloittamaan opintojaan. Opiskelijoilla, jotka aloittavat opintonsa 1.8.2015 jälkeen, on oikeus ainoastaan yhteen poissaolovuoteen, minkä lisäksi heillä on lakisääteinen oikeus poissaoloon asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palvelun suorittamisen taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan pitämisen vuoksi.

olla erilaisia opiskeluun liittyviä esteitä. Myös vanhemmat opiskelijat, jotka opiskelevat työn ohessa tai etänä, ovat yhä yleisempi opiskelijaryhmä korkeakoulutuksessa monissa Euroopan maissa. (Watts & Van Esbroeck 2000, 175.)

Kun tarkastellaan opintojen pitkittymistä, on olennaista huomata, että opintojen pitkittyminen näyttäytyy eri tavalla ongelmana riippuen siitä, mistä näkökulmasta asiaa katsotaan. Vaikka pitkillä opiskeluajoilla näyttäisi korkeakoulun kannalta olevan kyse huonosta tuloksesta, saattaa opintojen keskeyttäminen tai pitkittyminen merkitä yksilön kannalta uutta positiivista suuntaa elämällä ja uralla (Mäkinen ym. 2011, 8). Näin voi käydä esimerkiksi opiskelijan keskeyttäessä opinnot yhdessä koulutusohjelmassa, mutta jatkaessaan opintojaan toisessa, itselle mieluisemmassa koulutusohjelmassa. Esimerkiksi siirtyminen ammattikorkeakoulusta yliopistoon on yleistä, ja yksilölle itselleen koulutushierarkiassa nouseminen voi olla henkilökohtaisesti merkittävä asia. (Kouvo ym. 2011, 18-19.) Opintojen pitkittyminen saattaa kertoa myös oman asiantuntijuuden kehittymisestä ja tiedon hankkimisesta tulevaa työelämää varten. Opiskelijat saattavat pitkittää opintojaan, mikäli kokevat valmistumisen jälkeisen työllistymisen epävarmaksi. (ks. Opetusministeriö 2003, 20.)

3.2 Opintojen pitkittyminen käsitteenä

Kun puhutaan opintojen pitkittymisestä, on olennaista myös määritellä se, mitä opintojen pitkittymisellä tarkoitetaan. Opintojen pitkittymisestä voidaan käyttää monta eri ilmausta. Opintojen pitkittymisen lisäksi ilmiöstä käytetään esimerkiksi ilmauksia opintojen sujuvuus, opintojen pitkä kesto, opintojen hidas eteneminen ja viivästyminen. Erityisesti ammattikorkeakouluissa yleisiä ovat myös käsitteet opintojen läpäisy ja opintojen normiajassa suorittaminen.

Opintojen pitkittyminen viittaa Pajalan ja Lempisen (2001, 7) mukaan siihen, että opintojen kestolle on olemassa normatiivisia aikatauluja. Opintojen

pitkittyminen viittaakin käsitteenä siihen, että opinnot eivät ole edenneet niin sanotussa "normiajassa", kun taas opintojen nopeuttaminen opintojen suorittamiseen niin sanottua "normiaikaa" nopeammin. Korkeakouluopinnoille onkin rajattu tietty aika, minkä sisällä opiskelijoiden toivotaan suorittavan opintonsa. Opiskelijan on suoritettava ammattikorkeakouluopintonsa korkeintaan yhtä vuotta niiden laajuutta pidemmässä ajassa, minkä lisäksi opiskelijalla on mahdollisuus ilmoittautua poissaolevaksi yhteensä kahden lukuvuoden ajaksi. (Ammattikorkeakoululaki.) Ammattikorkeakoulututkintojen laajuus vaihtelee alasta riippuen 3,5 vuodesta 4,5 vuoteen, jolloin myös opintoihin rajattu aika vaihtelee. Käytännössä 3,5 vuotta kestävä ammattikorkeakoulututkinto on suoritettava vähintään 4,5 vuodessa (normiaika + 1 vuosi), ellei ammattikorkeakoulu erityisestä syystä myönnä opiskelijalle lisäaikaa viivästyneiden opintojen loppuun saattamiseen.

Opintojen pitkittymisellä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sitä, että opinnot eivät ole suoriutuneet tavoiteajassa, eli tutkinnosta riippuen 3,5 - 4,5 vuodessa. Koska tutkin opintojen pitkittymiseen vaikuttavia tekijöitä opiskelijoiden näkökulmasta, on myös termi opintojen pitkittyminen subjektiivinen. Opiskelijoiden kertoessa käsityksiään opintojen pitkittymiseen vaikuttavista tekijöistä, he määrittelevät itse, mitä opintojen pitkittymisellä tarkoittavat. Opintojen pitkittymisellä he voivat viitata joko tutkintojen tavoiteajasta pidempään opintojen suoritusajkaan tai omaan, subjektiiviseen käsitykseen opintojen kestosta.

Opintojen pitkittyminen ja keskeyttäminen ovat käsitteinä sidoksissa toisiinsa (Kalima 2011, 67). Opintojen keskeyttämisen määritelmä ei ole kuitenkaan yksiselitteinen, sillä opintojen keskeyttämisellä voidaan tarkoittaa eri tutkimuksissa eri asioita. Keskeyttämisellä voidaan tarkoittaa opintojen väliaikaista keskeyttämistä, lopullista keskeyttämistä, ammattikorkeakoulusta eroamista, siirtymistä ammattikorkeakoulutusjärjestelmän sisällä, tai koulutusohjelman tai alan vaihtoa. (Kouvo ym. 2011, 38-39.) Puhutaan "drop out" opiskelijoista, jotka lopettavat opiskelun kokonaan, "stop out" opiskelijoista, jotka keskeyttävät opintonsa mutta palaavat jatkamaan niitä

myöhemmin, ja "transfer students" -opiskelijoista, jotka jatkavat opintojaan jossain toisessa oppilaitoksessa. (Honkonen 2002, 17.) Kuten opintojen pitkittymistä, myös opintojen keskeyttämistä voidaan lähestyä ilmiönä sekä oppilaitoksen, koulutusjärjestelmän, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta.

Tässä tutkimuksessa ei tarkastella opintojen keskeyttämistä, vaan opintojen pitkittymistä ja opintojen etenemiseen vaikuttavia tekijöitä. Opintojen pitkittyminen voidaan kuitenkin nähdä linkittyvän opintojen keskeyttämiseen, sillä tutkimuksissa on havaittu, että opintojen pitkittyessä myös keskeyttämisen todennäköisyys kasvaa (ks. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010, 45). Kaliman mukaan opintojen pitkittyminen voidaan nähdä opintojen keskeyttämisen esiasteena, johon tulisi reagoida oppilaitoksen korjaavilla toimenpiteillä, mikäli opintojen keskeyttämistä halutaan vähentää. (Kalima 2011, 226.) Tämän vuoksi myös opintojen pitkittymisen ehkäisyllä voidaan ehkäistä myös opintojen keskeyttämistä korkeakoulussa.

3.3 Opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät

Opintojen pitkittymisen syyt saattavat olla hyvin moninaisia. Opintojen pitkittymisen syyt voivat liittyä opiskelijoiden henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen, koulutusinstituution toimintaan tai yhteiskunnan tilasta johtuviin tekijöihin. Yhtä selittävää syytä opintojen pitkittymiseen on tuskin mahdoton esittää, vaan pitkittymisen taustalla voivat olla useat tekijät samanaikaisesti. (ks. esim. Vuorinen 2001, 22.)

Vuonna 2010 toteutetun opiskelijatutkimuksen mukaan ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden opintoja oli hidastanut eniten työssäkäynti (48 %), oma elämäntilanne/henkilökohtaiset syyt (42 %), heikko opiskelumotivaatio tai kokemus väärällä alalla opiskelemisesta (36 %), opintojen työläys (29 %) ja puutteellinen opintojen ohjaus (25 %). Ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskuudessa yleisimmät syyt olivat heikko opiskelumotivaatio tai kokemus väärällä alalla opiskelemisesta (40 %), työssäkäynti (39 %),

elämäntilanne/henkilökohtaiset syyt (38 %), opintojen työläys (30 %) ja puutteellinen opintojen ohjaus (28 %). (Saarenmaa ym. 2010, 50-51.) Myös Opetus- ja kulttuuriministeriön Opiskelijatutkimus 2014 -raportin mukaan opiskelijat kokivat suurimpina opintoja hidastavina tekijänä toimeentulon järjestämisen (32 %), oman asenteen tai motivaation (25 %) ja opintojen vaativuuden (23 %) (OKM 2014, 21-22.)

Toimeentulo, motivaatio ja opintojen vaativuus ovat tulleet esille myös muissa tutkimuksissa, joissa on tarkasteltu opintojen pitkittymiseen vaikuttavia tekijöitä. Valmis tutkinto työelämäntutkintona (Valtti) -projektin tutkimuksessa tutkittiin ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden käsityksiä opinnoista ja niiden etenemisestä.⁴ (Liimatainen ym. 2010, 3-5.) Kyseisen tutkimuksen mukaan opinnoissa viivästyneiden ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden viisi useimmiten mainittua viivästymisen syytä olivat työssäkäynti, opiskelumotivaation puute, henkinen hyvinvointi (esimerkiksi jaksaminen ja masennus) ja perhe-elämään tai ihmissuhteisiin liittyvät asiat (esimerkiksi lähimmäisen sairastuminen tai vanhempainvapaa) sekä laiskuus (mm. turhautuminen opiskeluun, vaikeudet opintomateriaalin saamisessa, opettajien asenteet, opetusmenetelmät). Ammattikorkeakouluopiskelijat (36 %) eivät kuitenkaan kokeneet työssäkäynnin vaikuttavan niin vahvasti opintojen pitkittymiseen, kuin yliopisto-opiskelijat (55, 5 %). Tarkasteltaessa ainoastaan ammattikorkeakoulussa opinnoissa viivästyneiden opiskelijoiden vastauksia, yleisimmät syyt opintojen pitkittymiselle olivat henkinen hyvinvointi (41,4 %), opiskelumotivaation puute (38,8 %) sekä perhe-elämään ja ihmissuhteisiin liittyvät asiat (38, 5 %) (Liimatainen ym. 2011, 15-16.)

Työssäkäynnin, motivaation, henkilökohtaisen hyvinvoinnin ja perhe-elämään tai ihmissuhteisiin liittyvien tekijöiden lisäksi myös erilaisilla opetusjärjestelyillä on todettu olevan merkitystä opintojen etenemiselle. Markkula (2006) selvitti

---

⁴ Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää opintojen viivästymisen syitä, opiskelijoiden opiskelukokemuksia ja näkemyksiä työelämästä sekä ohjaus- ja tukikokemuksista opintojen aikana. Tutkimuksen aineisto koostui keväällä 2009 toteutetusta sähköisestä kyselytutkimuksesta, johon vastasi yhteensä 734 opinnoissaan viivästyneeksi määriteltyä opiskelijaa, joista 278 opiskeli ammattikorkeakoulussa ja 456 yliopistossa. Opinnoissa viivästyneillä tarkoitettiin kyseisessä tutkimuksessa niitä opiskelijoita, joiden vuosittainen opiskelukertymä oli vähäinen, sekä niitä, joiden tutkinto oli lähinnä opinnäytetyötä vaille valmis.

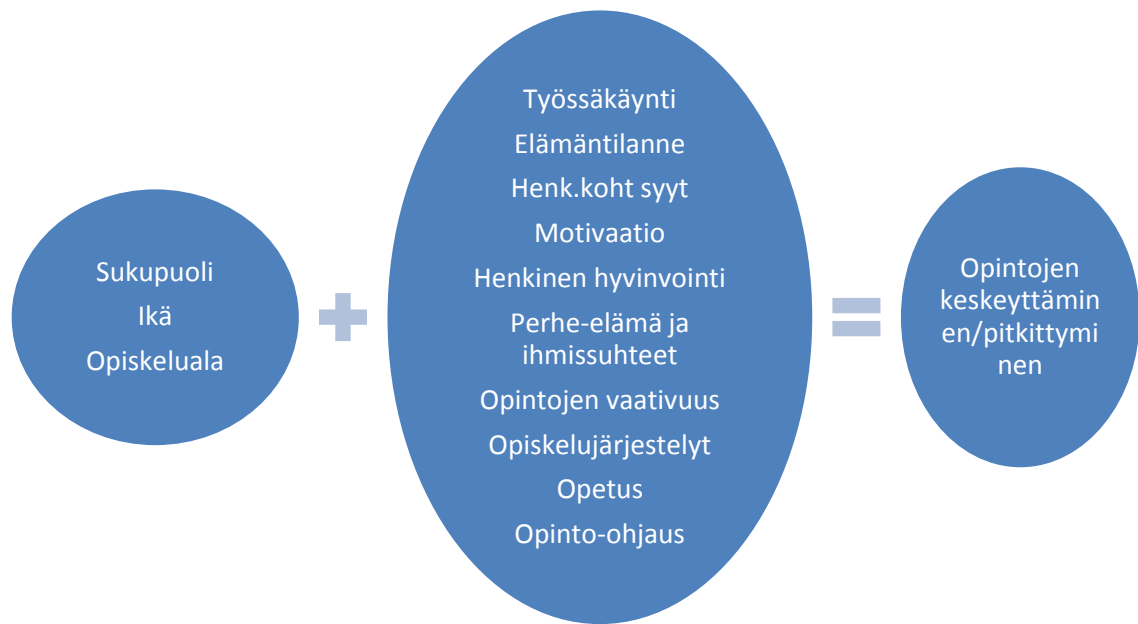
ammattikorkeakouluopiskelijoiden kokemuksia opiskelusta, opintojen etenemisestä ja opintoja hidastaneista tekijöistä (N = 3121). Yleisimmin opintojen hidastumisen syyksi mainittiin heikko opiskelumotivaatio (25 %). Opiskelumotivaation jälkeen seuraavaksi yleisin syy opintojen hitaalle etenemiselle liittyi opiskelujärjestelyihin – kurssien päällekkäisyyteen (18 %) ja liian vaativiin opintoihin (18 %). Opiskelijoista 14 prosenttia ilmaisi työssäkäynnin hidastaneen opintojensa etenemistä. Osa opiskelijoista oli pettynyt opetuksen tasoon ja saamaansa opinto-ohjaukseen. (Markkula 2006, 59-63.)

Rosalie Robinson on hahmotellut omien tutkimustensa pohjalta teoriaa opintopolusta (patterns of progression). Hänen mukaansa opiskelijoiden opintojen etenemisessä on tunnistettavissa erilaisia opintopolkutyyppejä. Kun osa opiskelijoista suorittaa opintonsa häiriintymättä mahdollisimman lyhyessä ajassa, osa opiskelijoista suorittaa opinnot pidemmässä ajassa riippuen esimerkiksi työnteosta, taloudellisista ongelmista, henkilökohtaisista syistä tai esimerkiksi liian vaativista opinnoista. Robinson kuvaa australialaisissa korkeakouluissa toteutettujen tapaustutkimusten pohjalta kuusi erilaista opintopolkua. Robinsonin mukaan suurin osa opiskelijoista kuuluu ensimmäiseen tyyppiin, joka edustaa suoraa opintopolkua. Suorassa opintopolussa opinnot etenevät ilman opintojaksojen ja kokonaisuusien uudelleen suorittamisia, tilapäisiä keskeyttämisiä tai siirtymisiä väliaikaisesti töihin tai muihin opintoihin. Erilaiset hidastuneet opintopolut ovat Robinsonin mukaan viivästynyt opintopolku, väliaikaisesti keskeytyvä opintopolku, opintoalaa vaihtava opintopolku tai kokonaan keskeytyvän opintopolku. Robinsonin mukaan opiskeluprosessi on jatkuvaa vuorovaikutusta opiskelijan ja opiskeluympäristön välillä. (Robinson 2004; 2006; 2009.)

Olen hahmotellut eri tutkimusten tulosten perusteella kuvion, jossa kuvataan mainittujen tutkimusten mukaan keskeisiä opintojen etenemiseen vaikuttavia tekijöitä. (ks. kuvio 2) Tutkimusten mukaan voidaan hahmotella myös joitakin opintojen pitkittymiseen liittyviä riskitekijöitä. Tutkimusten mukaan esimerkiksi sukupuolella, opiskelualalla ja iällä on vaikutusta opintojen etenemiseen.

Opintojen hidas eteneminen on tutkimusten mukaan (ks. Rautopuro & Korhonen 2011, 49) enemmän miesten kuin naisten ongelma. Tilastokeskuksen vuoden 2012 koulutustilastojen mukaan miehistä ammattikorkeakoulututkinnon suoritti enintään neljässä ja puolessa vuodessa 28 prosenttia ja naisista 56 prosenttia. (Tilastokeskus 2014b.) Tutkimuksissa on myös havaittu, että varttuneemmalla iällä aloittaneiden opinnot etenevät hitaammin kuin nuorena aloittaneiden (ks. Rautopuro & Korhonen 2011, 49). Opetus- ja kulttuuriministeriön Opiskelijatutkimuksen mukaan yli 25-vuotiaat arvioivat edenneensä alle 25-vuotiaita useammin omia tavoitteitaan hitaammin. (OKM 2014, 21-22.)

Sukupuolen ja iän lisäksi myös opiskelualalla on vaikutusta opintojen suorittamisnopeuteen ja keskeyttämiseen (Kuurila 2012, 61). Vuonna 2013 nuorille suunnatusta ammattikorkeakoulukoulutuksesta nopeimmin valmistuttiin sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalta ja pisimmät valmistumisajat nuorten koulutuksessa olivat tekniikan ja liikenteen alan opiskelijoilla (Tilastokeskus 2014c). Tekniikan ja liikenteen alan suuren keskeyttämisen on arvioitu johtuvan esimerkiksi alan vaikeudesta ja oppimisvaikeuksiin liittyvistä asioista. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala on luonteeltaan hyvin erilaista muihin ammattikorkeakoulututkintoihin verraten, sillä kyseisellä alalla on enemmän läsnäolopakkoa ja opiskelijat etenevät muita aloja useammin saman lukujärjestyksen mukaan, mikä voisi osiltaan selittää opintojen sujuvampaa etenemistä kyseisellä koulutuslalla. Lisäksi miesten osuus on huomattavasti naisia suurempi tekniikan ja liikenteen sekä luonnontieteen koulutuslalla ammattikorkeakouluissa, kun taas sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla 87 prosenttia opiskelijoista on naisia. (OKM 2011b.)

Kuvio 2. Opintojen keskeyttämiseen ja pitkittymiseen vaikuttavat riskitekijät tutkimusten (Markkula 2006; Saarenmaa ym. 2010; Liimatainen ym. 2011; Opetusministeriö 2014; Kuurila 2014) mukaan.

Kurri (2006, 38–39) jaottelee opiskeluprosessin sujuvuuteen vaikuttavat tekijät yksilöllisiin, yhteisöllisiin ja ulkoisiin. Yksilöllisiä tekijöitä ovat opiskelijan voimavarat, kuten terveys, elintavat, itsetuntemus, sosiaaliset suhteet, epävarmuuden sieto, sekä opiskelutaidot, kuten tavoitteellisuus, motivaatio, hahmottaminen, ajankäyttö, ryhmätyövalmiudet ja työelämäkynnyksen hallinta. Yhteisölliset tekijät viittaavat yliopistoyhteisön tukeen: ohjaukseen, oppimisilmapiiriin, opintojen järjestämiseen ja mitoitukseen sekä ympäristötekijöihin. Ulkoisilla tekijöillä tarkoitetaan yhteiskunnan tukea, kuten valintajärjestelmiä, opintotukea ja opintososiaalisia palveluja. Kurrin (2006, 39) mukaan opiskelijan mahdollisuudet sitoutua opintoihin ja opiskelijan opiskelukyky on sitä parempi, mitä paremmin nämä tekijät vaikuttavat opiskelijan arjessa. Rautopuron & Väisäsen (2001, 80) mukaan opinnoissa pysyminen on todennäköisempää, mikäli opiskelijoilla on selvät tarkoitukset ja tavoitteet koulutukselle sekä positiivinen asenne korkeakoululaitosta kohtaan.

Vesikansa, Lempinen ja Suomela (1998, 8) ovat puolestaan jaotelleet opinnoissa etenemiseen vaikuttavat syyt sisäisiin (opiskelijasta itsestään johtuviin) ja ulkoisiin (yhteiskunnasta ja yliopistosta johtuviin) tekijöihin. (ks. kuvio 3.) Ulkoiset tekijät liittyvät toimeentuloon (opintojen rahoitus, ansiotyön teko), yliopistoinstituutioon (opetus, ohjaus), tutkintojen rakenteeseen (koulutusala, opiskelun muoto) ja työllisyystilanteeseen (työelämässä arvostetut kvalifikaatiot, työtilanne), kun sisäisiä opintojen etenemiseen vaikuttavia tekijöitä ovat motivaatio- ja orientaatiotekijät sekä suuntautuneisuus koulutusosalalle (alavalinnan selvyys ja epävarmuus). Vain osa tekijöistä on sellaisia, mihin oppilaitos voi toiminnallaan vaikuttaa. Myös eri tekijöillä saattaa olla enemmän merkitystä kuin toisilla, esimerkiksi joillakin opiskelijoilla saattavat henkilökohtaiset tekijät ohjata huomattavasti enemmän toimintaa kuin hallinnon toimet. Vesikansa ja muut myös toteavat, että ulkoisista tekijöistä työelämän kvalifikaatiot eivät ole yksiselitteisiä. Yhteiskunnassa odotetaan, että nuoret valmistuvat nopeasti ja opiskelevat päätoimisesti, mutta samalla työelämässä odotetaan, että nuoret kerryttävät opiskeluaikanaan relevanttia työkokemusta. (Vesikansa ym. 1998, 8.)

Kuvio 3. Opintojen etenemiseen vaikuttavat ulkoiset ja sisäiset tekijät Vesikansan, Lempisen ja Suomelan (1998) mukaan.

Tämän tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimii Vesikansan ym. jäsenitys opintojen etenemiseen vaikuttavista tekijöistä. Jäsenitys on selkeä ja tuo esille tutkimusten mukaan keskeiset opintojen pitkittymiseen liittyvät ongelmakohdat. Kohderyhmänäni on ammattikorkeakouluopiskelijat, mikä poikkeaa Vesikansan ja muiden tutkimuksen yliopisto-opiskelijoiden kohderyhmästä. Ulkoisista tekijöistä tutkintojen rakenteeseen ja yliopistoinstituutioon liittyvät asiat ovat erityisesti asioita, joihin korkeakoulu voi toiminnallaan vaikuttaa. Tarkastelenkin tässä tutkimuksessa erityisesti opiskelijoiden vastauksia (yliopisto)instituutioon ja tutkintojen rakenteeseen liittyen. Käytänkin yliopistoinstituutio -termin sijasta termiä

korkeakouluinstituutioon liittyvät asiat tutkimukseni kohderyhmän vuoksi. Tavoitteenani on saada konkreettisia ajatuksia ammattikorkeakoulun kehittämiseksi opiskelijoiden näkökulmasta.

Tarkastelen seuraavaksi tarkemmin Vesikansan ym. jäsenyyksen mukaisesti erilaisia opintojen pitkittymiseen vaikuttavia tekijöitä. Keskityn erityisesti korkeakouluinstituutioon ja tutkintojen rakenteeseen liittyviin opintoja pitkittäviin tekijöihin, mutta luon myös yleiskuvan muista ulkoisista ja sisäisistä opintojen pitkittymiseen vaikuttavista tekijöistä. Pyrkimyksenäni on tarkastella opintojen pitkittymistä mahdollisimman monipuolisesti, mutta tuoda esille erityisesti niitä asioita, joihin ammattikorkeakoulu pystyy toiminnallaan vaikuttamaan. Kiinnostuksen kohteenani on, miten korkeakoulu pystyy edistämään opintojen sujumista omilla käytänteillään, kuten tutkintojen rakenteen, ohjauksen ja opetuksen avulla.

3.3.1 Ulkoiset opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät

Työllisyystilanne ja opiskelijan toimeentulo

Korkeakouluopiskelun erityispiirteitä Suomessa ovat opiskelijoiden runsaan työssäkäynnin ja opintojen sivutoimisuuden yleisyys. Vuonna 2012 ammattikorkeakouluopiskelijoista 57 % ja yliopisto-opiskelijoista 58 % kävi opintojensa ohessa töissä (Tilastokeskus 2014d). Tilanne on ollut samankaltainen koko 2000-luvun ajan (Opetusministeriö 2010, 44). Suomessa ei ole virallista määritelmää päätoimisesti ja sivutoimisesti opiskelevalle opiskelijalle, toisin kuin monissa muissa Euroopan maissa (OKM 2011b). Tutkimusten mukaan Suomessa opintojen sivutoimisuus on hyvin yleistä. Esimerkiksi vuonna 2013 opiskelijoista 17 % oli oman arvionsa mukaan sivutoimisia opiskelijoita. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014, 20.)

Tutkimusten mukaan työssäkäynnin on todettu olevan jopa suurin opintoja hidastava tekijä (ks. Saarenmaa ym. 2010; OKM 2014; Liimatainen ym. 2011). Opetusministeriön Opiskelijatutkimus 2014 -raportin mukaan yli 20 tuntia

viikossa ansiotyötä tekevistä yli puolet ilmoitti opintojensa etenevän omia tavoitteitaan hitaammin, kun vastaava luku kaikkien opiskelijoiden keskuudessa oli 36 % (OKM 2014, 22). Liimataisen ja muiden (2010, 13) tutkimuksen mukaan opinnoissa viivästyneistä ammattikorkeakouluopiskelijoista yli kaksi kolmasosaa koki, että työssäkäynti hidastaa opinnoissa edistymistä jonkin verran, paljon tai erittäin paljon. Lähes kolmasosa ammattikorkeakouluopiskelijoista puolestaan koki, ettei työnteko hidasta opintojen edistymistä lainkaan. (Liimatainen ym. 2010, 13).

Opintojen pitkittymisen yhdeksi syyksi on esitetty, että työelämän epävakaisuus, töiden saannin epävarmuus ja pätkätyöt eivät houkuttele opiskelijoita valmistumaan koulutuksestaan. Lisäksi suomalainen koulutuspolitiikka on vuosikymmenten ajan mahdollistanut pitkät opiskeluajat. Maksuton koulutus ja opintososiaaliset edut ovat mahdollistaneet sen, että opinnoissa viihdytään pitkään sen sijaan, että pyrittäisiin nopeasti työelämään. (Huhtanen 2012, 41, Merenluoto 2011.) Työelämän epävarmuuden ja korkeakoulutettujen työttömyyden lisääntymisen myötä opiskelijat voivat kokea opiskelun aikaisen työnteon jopa välttämättömäksi asiaksi. Tutkimusten mukaan opintoraha ja asumistuki eivät riitä kattamaan opiskelijoiden elinkustannuksia. 92 % opiskelijoista käykin töissä rahoittaakseen elämisensä ja 80 % parantaakseen elintasoaan (OKM 2014, 27).

Suomalaiseen korkeakoulupoliittiseen keskusteluun on liittynyt opiskelijoiden opiskelun aikaisen työnteon näkeminen negatiivisena asiana, sillä korkeakouluopintojen pitkittymisen on arvioitu johtuvan erityisesti opiskelijoiden opiskelunaikaisesta työssäkäynnistä (ks. esim. Kalima 2011, Rautopuro & Korhonen 2011). Erityisesti omaan alaan liittymätön ansiotyö on nähty haitalliseksi (Vanttaja 2012, 292) ja työnteon opintojen loppuvaiheessa on todettu aiheuttavan ongelmia opintoihin (Kalima 2011, 245). Merkittävä tutkinnon suorittamisaikoja pidentävä tekijä onkin työelämän imu erityisesti opintojen loppuvaiheessa, jolloin olisi keskityttävä opinnäytetyön tekemiseen (Kurri 2006, 9). Etenkin sellaisilla aloilla, joilla työhön pääsy ei edellytä muodollista tutkintoa, saattaa työelämä helposti "imaista" opiskelijan mukaansa

(Rauhala 2001, 16). Liiallinen työssäkäynti voi olla korkeakoulujen kannalta ongelmallista erityisesti silloin, kun opiskelija ei kykene täydellä panoksella keskittymään opintoihinsa ja on tästä syystä mukana opiskeluprosessissa liian vaatimattomin tavoittein (Kurri 2006, 14).

Tutkimustulokset opiskelunaikaisen työssäkäynnin vaikutuksista valmistumisnopeuteen ovat jossain määrin ristiriitaisia. Vanttajan (2012, 292) mukaan opiskelijoiden työssäkäynnistä voi olla sekä etua että haittaa sen mukaan, mistä näkökulmasta asiaa halutaan tarkastella. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskelu on yliopisto-opiskelijoita kurssimaisempaa (lukuun ottamatta tiettyjä professioaloja kuten opettajankoulutusta ja lääketiedettä), minkä vuoksi ansiotyö voidaan nähdä haitalliseksi opintojen suunnittelun kannalta. (Kalima 2011, 24.) Korkeakoulun kannalta opiskelijoiden työssäkäynti aiheuttaakin ongelmia opintojen järjestelyihin, mutta opiskelijoiden kannalta työnteko ei ole kuitenkaan välttämättä negatiivinen asia. Korkeakouluopiskelijoilla voi olla joko opiskelijan tulevan tutkinnon ja pätevyyden kehittymisen kannalta hyödyllistä työssäkäyntiä, ja toisaalta vain toimeentulon takaamiseksi tehtävää ansiotyötä (Opetusministeriö 2003, 20). Opiskelijoiden omaan alaan liittyvän ansiotyön tekeminen saattaa lisätä opiskelijoiden opiskelumotivaatiota ja auttaa opiskelijaa kirkastamaan ammattikuvaansa sekä rakentamaan ammatti- ja alaylpeyttä. (Kurri 2006.)

Myös työnantajat saattavat edellyttää vastavalmistuneilta opiskelijoilta työkokemusta jo opiskelua ajoiltaan. Vaikka opintojen aikainen työnteko voi aiheuttaa ongelmia opintojen suunnitteluun, voi yksilön kannalta työnteko olla merkittävä asia valmistumisen jälkeisen työllistymisen kannalta. (Kurri 2006, 14.) Suomessa 70 % korkeakouluopiskelijoista käykin ansiotyössä kerryttääkseen työkokemustaan (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014, 27). Opiskelijat kokevat erilaisten selvitysten mukaan työkokemuksen parantavan opiskelumotivaatiota ja valmistumisen jälkeistä työllistymistä (Opetusministeriö 2003, 20). Tämän lisäksi opiskelijat ovat joustava työvoima työmarkkinoilla, jota voi olla vaikea korvata (Vanttaja 2012, 293).

Tutkintojen rakenne

Vesikansan ym. (1998) mukaan tutkintojen rakenteeseen liittyy esimerkiksi koulutusala sekä opintojen muoto. Ymmärrän tutkintojen rakenteen tässä tutkimuksessa tarkoittavan laajemmin tutkintojen sisältöön, kuten kurssitarjontaan, opetusjärjestelyihin ja opintojen joustavuuteen liittyviä asioita.

Opintojen joustamattomuus on tutkimusten (Liimatainen ym. 2010; Lerkkanen 2002; OPM 2003) mukaan keskeinen opintojen sujuvuuteen liittyvä tekijä. Liimataisen ja muiden (2010, 21) tutkimuksen mukaan opinnoissa viivästyneistä opiskelijoista jopa 60 % oli osittain tai täysin eri mieltä siitä, että opintojaksot ovat opetustarjonnassa joustavasti ja että oman opetussuunnitelman rakentaminen onnistuu. Opiskelijoista reilu 38 % oli myös osittain tai täysin eri mieltä siitä, että opettajat käyttävät opintojaksoilla vaihtoehtoisia suoritusmenetelmiä (esim. suullinen tentti, essee, oppimispäiväkirja, ryhmätehtävä). Noin puolet opinnoissa viivästyneistä opiskelijoista koki, ettei voinut suunnitella opintojaan kunnolla, koska tieto tulevasta opetuksesta tuli myöhään. Lisäksi yli kolmasosa koki opintojaksojen päällekkäisyyden stressaavana. (Liimatainen ym. 2010, 21-22.) Myös Jukka Lerkkasen väitöstutkimuksessa todettiin, että ammattikorkeakouluopinnoissa ei otettu riittävästi huomioon henkilökohtaista opintosuunnitelmaa, yksilöllisten polkujen mahdollisuutta, aikaisempaa koulutus- ja työkokemusta, poikkeavaa opiskelutahtia tai sairastumista. (Lerkkanen 2002, 164.) Korkeakoulujen opintoaikojen toimenpideohjelmassa opiskelijat nimesivätkin joustamattomat opetusjärjestelyt keskeiseksi opintojen etenemisen esteeksi. (OPM 2003, 21-22).

Opiskelijoiden yhä yksilöllisempien opintopolkujen ja työssäkäynnin lisääntyttä opiskelijoiden tarpeet opintojen joustavuudelle ovat lisääntyneet. Jukka Lerkkasen väitöstutkimuksen mukaan joustavuuden tarve on jatkuvasti lisääntynyt korkeakoulutuksessa, kun opiskelijat ovat opintojensa aikana yhä enemmän töissä, heillä on projekteja, ulkomailla tapahtuva harjoittelu yleistyy, opiskelu limittyy työssäolojaksojen kanssa ja opiskelijat saattavat keskeyttää opintojaan tilapäisesti muiden hankkeiden vuoksi. (Lerkkanen 2002, 164.) Myös

kansainvälisten tutkimusten (ks. Watts & Van Esbreck 2000, 176) mukaan koulutusjärjestelmän laajenemisen myötä myös koulutusorganisaatioiden joustavuus on korostunut. Opiskelijoiden on aikaisempaa enemmän mahdollista rakentaa heidän oma opiskeluohjelmansa instituution sisällä tai jopa insitituutioiden välillä ja sisällyttää työajanjaksoja ja opiskelua yhteen keskenään. Myös opiskelijoiden vaihto-opinnot ulkomailla ovat yleistyneet. Osa opiskelijoista suorittaa kokonaisia tutkintoja ulkomailla ja osa puolestaan viettää lyhyempiä ajanjaksoja ulkomailla opintojensa aikana. (Watts & Van Esbreck 2000, 176.)

Kaliman (2011, 6) mukaan opintojen pitkittymistä ja keskeyttämistä voisi tänä päivänä vähentää kehittämällä opetusta, opinto-ohjausta ja tutkintojärjestelmiä siten, että opiskelu ansiotyön ohessa olisi käytännössä mahdollista. Kaliman mukaan opetuksen kehittäminen joustavammaksi, opinto-ohjauksen sisältöalueen laajentaminen ja opinnäytetöiden ohjauksen tehostaminen mahdollistaisi läpäisyprosenttien parantamisen. Kaliman mukaan tutkintojärjestelmien muutosten tulisi seurata yhteiskunnallisten olosuhteiden muutoksia. (Kalima 2011, 6-7.) Kaliman tutkimuksessa joustavista opetus- ja ohjausjärjestelyistä sai eniten kannatusta monimuoto-opetus (21,7 %), yksilöllinen opintojen ohjaus (18,1 %), pakollisen läsnäolon korvaaminen oppimistehtävillä (16,3 %) ja virtuaaliopetuksen järjestäminen (12,9 %). Kaliman mukaan kyseiset toiveet viittaavat siihen, että opinnot haluttiin suorittaa osana normaalia elämää, johon kuuluvat opiskelun ohella työssäkäynti, perhe ja ystävät. Myös Honkosen (2002, 56) mukaan opiskelijoiden keskeyttämiset ovat pääosin korkeakoulun itsensä aikaansaannosta. Hänen mukaansa koulutusrakenteista tulisi tehdä aidosti joustavampia ja ihmisten todellisuuteen paremmin sopivia.

Opetuksen ja ohjauksen merkitys opintojen etenemisessä

Tutkimusten mukaan opinto-ohjauksella on merkitystä opintojen etenemisen kannalta. Liimataisen ja muiden (2010, 15) tutkimuksen mukaan lähes

kolmasosalla yliopisto-opiskelijoista ja viidesosalla ammattikorkeakouluopiskelijoista ohjauksen puutteella oli ollut merkitystä opintojen viivästymiseen. Ongelmallista oli erityisesti tietämättömyys ohjauksesta, ohjaavan opettajan vaihtuminen ja eri ohjaustahojen työnjaolliset epäselvyydet. Opiskelijoiden mukaan ohjausta opintoihin sai, mikäli sitä ymmärsi kysyä, mutta oikean tahon löytäminen oli monesti haasteellista. Opiskelijat toivoivat enemmän henkilökohtaista ohjausta opiskelun suunnitteluun ja erityisesti tutkinnon yksilölliseen suorittamiseen, urasuunnitteluun ja sivuainevalintoihin. (Liimatainen ym. 2010, 12-22.) Kaliman (2011, 222) tutkimuksen mukaan opiskelijat kokivat saaneensa heikoimmin ohjausta henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS) tekemiseen, henkilökohtaisiin asioihin, urasuunnitteluun ja ohjaukseen poissaolevaksi ilmoittautumisen jälkeen.

Myös korkeakoulujen henkilöstö tiedostaa ohjauksen tärkeyden opintojen etenemisen kannalta. Vuorisen ym. (2005, 21-22) tutkimuksessa korkeakoulujen henkilöstöstä kolme neljännesosaa oli sitä mieltä, että tehokkaan ohjauksen myötä opinnoista suoriutuminen määräajassa paranee. Toimiva ohjaus saattaa vastanneiden mukaan pienentää keskeyttämiskä, opinnäytteiden tehokas ohjaus nopeuttaa valmistumista ja opintojen alkuvaiheessa laaditulla henkilökohtaisella opiskelusuunnitelmalla pystytään suuntaamaan opintoja heti alusta saakka. Opintojen alkuvaiheen ohjauksen avulla voidaankin auttaa opiskelijoita pääsemään nopeasti opinnoissa alkuun ja opintojen aikana on mahdollista ehkäistä opintojen keskeyttämistä, etenkin jos opintojen keskeyttäminen johtuu henkilökohtaisista tai oppimiseen liittyvistä ongelmista (Watts & Van Esbreck 2000, 177). Kuurilan (2012, 61) mukaan vaikuttaisi puolestaan siltä, että nykyistä tehokkaamman ohjaustoiminnan avulla olisi mahdollista ehkäistä keskeyttämistä silloin, kun opiskelija haluaa keskeyttää opintonsa, koska on epävarma koulutusvalinnastaan, pettynyt omaan kouluunsa, koulutus ei ole vastannut hänen ennako-odotuksiaan, koulutusala on löytynyt lähinnä sattumalta tai saatu ohjaus ei ole ollut tyydyttävää.

Toisaalta tutkimusten mukaan on myös todettu, että opinto-ohjauksella ei ole yksiselitteistä vaikutusta opintojen etenemiseen (OKM 2014, 22-23) ja ettei ohjauksella yksin ratkaista kaikkia ongelmia (Vuorinen 2005). Vuorisen (2005) tutkimuksessa vastaajat korostivat, että opintojen ohjauksen lisäksi tutkintojen suoritusaikoihin vaikuttavat monet muut tekijät, kuten laadukas opetus, koulutusohjelmien laadukas sisältö, ryhmänä eteneminen, kurssitarjonnan joustavuus, toimivat HOPS-käytännöt, oppimisympäristöjen kehittäminen (vaihtoehtoiset opiskelum muodot, kesäopetus, virtuaaliopinnot), opintotukijärjestelmä, opinnoissa tarvittavan aineistojen saatavuus, toimiva opiskelijavalinta eli motivoituneet opiskelijat, yhteisöllinen tiedostettu vastuu ohjauksesta sekä luotettavat tietojärjestelmät ohjauksessa. (Vuorinen ym. 2005, 21-22.)

Tutkimuksissa on havaittu, että opintojen keskeyttäminen toisena ja kolmantena opiskeluvuotena on yhteydessä erityisesti opiskelijan tyytyväisyyteen opetusta ja ohjausta kohtaan (Rautopuro & Väisänen 2001). Opetusministeriö onkin linjannut korkeakoulujen opintojen keskeyttämisiin liittyvän myös opettajien resurssipulan (OKM 2014, 22-23). Suomessa korkea-asteen koulutuksessa opiskelijoiden määrä suhteessa opettajiin on suurempi verrattuna keskeisiin OECD-maihin. Riittämättömien resurssien vuoksi koulutuksen ja opetuksen joustavuuden kehittäminen, opintojen yksilöllistäminen, opiskelijoista huolehtiminen ja heidän opinnoissa etenemisen seuraaminen sekä opiskelijoille avun tarjoaminen opintojen etenemiseen liittyvissä ongelmatilanteissa vaikeutuu. (Opetusministeriö 2007b, 27.) Kaliman mukaan ammattikorkeakouluissa opettajien palkkaamisen keskeisenä perustana on erityisesti opettajien hyvä substanssiosaaminen, mutta tämän lisäksi tulisi kiinnittää huomiota opettajien hyvään opetustaitoon (Kalima 2011, 247).

Opintojen keskeyttämisen ja pitkittymisen syiksi ammattikorkeakouluissa esitetään usein se, että ”opiskelijamateriaali” on viime vuosina heikentynyt, koska opiskelijavalinnan kautta ei saada tarpeeksi alalle sopivia opiskelijoita. Tällöin opettajien pedagogisena tehtävänä on suunnitella opetus opiskelijoiden lähtötason mukaan ja tukea heitä saavuttamaan opintojaksolle asetetut

osaamistavoitteet. (Kalima 2011, 224.) Liimataisen ja muiden (2011, 22) tutkimuksessa opinnoissa viivästyneiden opiskelijoiden avoimet vastaukset osoittivat, että opiskeluun liittyvät vaikeudet olivat usein opettaja- tai oppiainekohtaisia. Opiskelijat nostivat avoimissa vastauksissa esille opettajien yksinpuhelun luennoilla, materiaalien vaikean saatavuuden ja tehtävien ohjeistuksen keskeisinä epäkohtina. Opiskelijoiden mukaan ammattikorkeakoulussa opettajien ja opiskelijoiden väliset suhteet ja jännitteet vaikuttivat suuresti opintojen sujumiseen. (Liimatainen ym. 2011, 22.)

Erityinen huolenaihe opintojen pitkittymisen kannalta on ollut korkeakouluopiskelijoiden heikko opintoihin kiinnittyminen ja opintojen hidas eteneminen erityisesti opintojen alkuvaiheissa. (Rautopuro ja Korhonen 2011, 36-38, 51.) Kaliman (2011, 264) mukaan oppilaitokset ovat tiedostaneet ensimmäisten opiskeluvuosien kriittisyyden ja panostaneet opetuksen ja ohjauksen kehittämiseen juuri kyseisenä aikana. Opiskelijat tulkitsevat alkuvaiheen panostuksen välittämiseksi, mikä saa heidät tuntemaan arvostetuiksi ja tärkeiksi yhteisön jäseniksi. Tämän vuoksi epämuodolliset opettajien ja opiskelijoiden tutustumistilaisuudet heti opintojen alkuvaiheessa ovat tärkeitä, jotta opiskelijat saavat tuntuman laitoksen ilmapiiristä sekä vuorovaikutus- ja toimintakulttuurista. (Kanerva & Repo-Kaarento 2005.)

Tutkimuksissa onkin kiinnitetty paljon huomiota erityisesti opintojen alun ohjauksen tärkeyteen (ks. esim. Vuorinen 2001, 30-31), mutta myös opintojen loppuvaiheen ohjauksen tärkeys tulisi huomioida opintojen sujuvan läpiviennin kannalta. Opintojen loppuvaiheessa haasteita tuovat muun muassa työelämän imu sekä opinnäytetyön kirjoittaminen, joka saattaa olla joillekin hyvin haastava prosessi. (Vesikansa, Lempinen & Suomela 1998, 62.) Kaliman (2011) mukaan yli kaksi vuotta opiskelleiden opintojen keskeyttämisen vähentämiseen ei ole kuitenkaan panostettu yhtä paljon kuin opintopolun alkuvaiheeseen eikä etenäkään niihin opiskelijoihin, joiden opintojen keskeyttäminen sijoittuu aivan opintojen loppuvaiheeseen eli normiajan ylittäneisiin opiskelijoihin. Kaliman mukaan opinnoissaan loppuvaiheessa oleviin opiskelijoihin tulisikin panostaa nykyistä enemmän opetus- ja ohjausjärjestelyitä kehittämällä. (Kalima 2011, 264.)

Watts & Van Esbreck (2000, 179) puolestaan korostavat, että monissa Euroopan maissa on kiinnitetty enemmän huomiota opiskelun ohjaukseen (erityisesti opintojen alkuvaiheessa), kuin työelämäohjaukseen tai henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen tukemiseen. Toisaalta heidän mukaansa urapalvelut ovat tällä hetkellä nopeiten kasvava ohjauksen osa-alue korkeakoulutuksessa ympäri Eurooppaa. Wattsin & Van Esbreckin mukaan korkeakouluissa ympäri Eurooppaa erityisohjausta on kehitetty erityisesti yliopistosektorilla ja työelämään orientoituneissa korkeakouluissa ohjaus on sidottu enemmän opetuksen yhteyteen. (Watts & Van Esbreckin 2000, 180.) Erityisenä ongelmana Suomessa on pidetty ohjauksen parissa toimivien henkilöiden nimikkeiden kirjavuutta, kun opintojen ja uran ohjausta antavat ammattikorkeakoulussa tuutoriopettajat, opettajat, ura- ja rekrytointipalveluiden henkilöstö, koulutusohjelmien päälliköt, harjoitteluvastaavat, opinto-ohjaajat, alumnit ja mentorit. (Kuurila 2014, 32.) Vaikka ohjauksen monitahoisuus on tärkeää, on ongelmana korkeakouluissa ollut se, etteivät opiskelijat tiedä kenen puoleen tulisi kääntyä ongelmatilanteissa.

Vesikansan, Lempisen & Suomelan (1998, 62) mukaan opiskelu-uran kriittiset hetket tulisi tiedostaa ja ottaa huomioon opetuksen suunnittelu- ja kehittämistyössä. Markkulan (2006, 83) mukaan tukea tulisi olla saatavilla koko opiskelun ajan. Opiskelijan onnistumiseen opiskeluprosessissaan vaikuttaa se, miten hyvin ohjauspalvelut ovat "läsnä" ja tarvittaessa opiskelijan käytettävissä. Vaikka suuri osa opintojen keskeytymisistä tai pitkittymisistä johtuisikin syistä, joihin oppilaitos ei voi vaikuttaa, on paljon niitä opiskelijoita, joiden opiskelussa koulun tuki on erittäin tarpeellista. Korhonen (2012) muistuttaa, että opiskelijoita ei tulisi nähdä ainostaan korkeakoulun opetuksen tai ohjauksen asiakkaina, vaan pikemminkin heidän oman elämänsä, uransa ja työllistymisensä rakentajina. Siekkisen ja Rautopuron (2012, 33) mukaan kiinnittämällä huomiota opetuksen ja ohjauksen laatuun ja määrään sekä erilaisissa elämäntilanteissa olevien opiskelijoiden opiskelun mahdollistamiseen päästään tilanteeseen, jossa kaikki voittavat: opinnot edistyvät ja opiskelijoiden hyvinvointi lisääntyy. Toimivat opintojen ohjaus- ja tukipalvelut eivät Kurrin (2006, 64) vähennä opiskelijan

omaa vastuuta opintojen sujumisesta vaan ne luovat tarpeellisen matalan kynnyksen tukiverkon, jota opiskelijaa uskaltaa käyttää eri ongelmatilanteissaan.

Opiskelijoiden elämäntilanne

Opintojen pitkittymiseen on todettu vaikuttavan myös opiskelijoiden perhetilanne sekä terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät asiat (ks. esim. Saarenmaa ym. 2010, 50; Mäkinen & Annala 2011, 66–67). Erilaisten henkilökohtaisten syiden on todettu erilaisissa selvityksissä olevan jopa suurin selittäjä opiskelun keskeyttämis- ja pitkittymistapauksissa (Kolehmainen 2004, 19). Myös monilla yllättävillä elämäntapahtumilla saattaa olla vaikutusta opiskeluprosessin sujuvuuteen. Opintojen aloittaminen osuu usein keskelle nuoren aikuistumisprosessia, johon kuuluu monia kehitystehtäviä, kuten irtautuminen kodin piiristä, oman talouden muodostaminen, uusien ihmissuhteiden solmiminen ja seurustelun vakiintuminen. Opiskelijan elämää saattavat värittää myös yllättävät elämäntapahtumat, kuten oma tai läheisen sairastuminen tai äkillinen kuolema, parisuhteen päättyminen, perheen erilaiset ongelmat, keskenmeno, konfliktit vanhempien kanssa tai taloudelliset vaikeudet. (Kurri 2006, 34-35.)

Rautopuron ja Korhosen (2011, 50-51) tutkimuksen mukaan yli neljä viidesosaa opinnoissa pitkittyneistä opiskelijoista oli kokenut haitallista stressiä jonkin verran, melko paljon tai paljon. Viidesosalla vastaajista lisäksi jokin terveydellinen este, kuten masennus, oli pitkittänyt opintoja. Myös Eurostudent IV -tutkimuksen mukaan yli puolet korkeakouluopiskelijoista kertoi kärsivänsä sellaisista terveyteen ja psykososiaaliseen hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä, joista on haittaa opinnoissa etenemiselle. Yleisimpiä opintoja hidastaneita terveydellisiä tekijöitä oli stressi, keskittymisvaikeudet ja jännittäminen. (OKM 2011b.) Huolestuttavaa on lisäksi se, että esimerkiksi Eurostudent IV-tutkimuksen mukaan opiskelijoista 62 prosenttia ilmoitti, että opintoja hidastavat terveystekijät otetaan korkeakoulussa huomioon heikosti tai ei lainkaan (Saarenmaa ym. 2010).

Tulee myös muistaa, että korkeakoulujen opiskelijat ovat yhä heterogeenisempi ryhmä. Ammattikorkeakouluopiskelijat tulevat usein erilaisista lähtökohdista ja heillä voi olla takanaan lukio- tai ammattikoulututkinto. Koska ammattikorkeakouluopiskelijoiden taustat voivat vaihdella suuresti, ovat myös opiskelijoiden kokemukset esimerkiksi tuen tarpeesta erilaisia. (Lairio & Penttilä 2007, 7-9.) Opiskelijajoukossa on aikaisempaa enemmän myös aikuisopiskelijoita. Kuten aikaisemmin mainitsin, tutkimuksissa on havaittu, että varttuneemmalla iällä aloittaneiden opinnot etenevät hitaammin kuin nuorena aloittaneiden (ks. Rautopuro & Korhonen 2011, 49; OKM 2014, 21-22). Opintojen pitkittyminen erityisesti vanhemmilla opiskelijoilla voi selittyä erilaisella elämäntilanteella, sillä monilla saattaa olla jo perhe tai vakituinen työ opintojen ohessa. Tutkimusten mukaan yli 30-vuotiaat opiskelijat käyvätkin nuoria useammin ansiotyössä. (ks. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014, 27.) Aikuisopiskelijoiden opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät saattavatkin poiketa nuorten määrittelemistä opintojen etenemiseen vaikuttavista tekijöistä. Vanhemmilla opiskelijoilla saattaa myös olla erilaiset tavoitteet opiskelulle.

3.3.2 Sisäiset opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät

Vesikansan ym. (1998) mukaan sisäisiä opintojen etenemiseen vaikuttavia tekijöitä ovat opiskelijoiden motivaatio- ja orientaatiotekijät sekä suuntautuneisuus koulutuslalle (alavalinnan selvyys ja epävarmuus) (Vesikansa ym. 1998). Tutkimusten mukaan varmuus oikeasta koulutuslalla ja sitoutuminen opiskeluun ovatkin parhaita opinnoissa pysymisen ennustajia. (Rautopuro & Väisänen 2002, 6-7.) Ammattikorkeakoulujen haasteena on ollut niiden perustamisesta lähtien opiskelijoiden motivaatio ja sitoutuminen koulutukseen. Opintoja nopeuttavana tekijöinä on tutkimuksissa todettu muun muassa opiskelijan oma asenne ja motivaatio, opiskelutaidot ja opetus oppilaitoksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön Opiskelijatutkimuksen mukaan lähes puolet mainitsi oman asenteen tai motivaation opintoja kohtaan opintoja nopeuttavana tekijänä. (OKM 2014, 22-23.)

Vesikansan, Lempisen ja Suomelan (1998, 62) mukaan opiskelijat kohtaavat eri vaiheissa opintoja erilaisia haasteita. Tutkijoiden mukaan erityisesti opintojen alku- ja loppuvaiheet ovatkin hyvin kriittistä aikaa. Tutkimuksissa on havaittu, että opintojen keskeyttäminen on yleisempää ammattikorkeakouluissa yleisintä etenkin ensimmäisten opiskeluvuosien aikana (ks. Kalima 2011). Toinen kriittinen vaihe opinnoissa on Vesikansan ym. (1998, 62) mukaan opintojen keskivaiheilla, sillä opintojen keskivaiheen opintopistekertymällä on heidän yhteys opintojen etenemiseen myös jatkossa. Vesikansan ym. mukaan opintojen loppuvaiheessa opiskelijan aikaa vievät opinnäytetyön tekeminen, ansiotyö sekä mahdollinen perheen perustaminen.

Myös kansainvälisesti tarkasteltuna suuri osa (2/3) keskeyttäneistä yliopisto-opiskelijoista keskeyttää opintonsa nimenomaan ensimmäisen opiskeluvuoden aikana (Yorke 2000). Opintojen alkuvaihe on opintoihin integroitumisen näkökulmasta kriittinen ajanjakso, sillä tuolloin opiskelijat joko löytävät oman paikkansa oppimisympäristön keskeisenä jäsenenä tai vieraantuvat siitä (Tinto 1975). Korkeakouluopintojen ensimmäisenä vuotena myös ystävien saamisella on yhteyttä opinnoissa pysymiseen (Wilcox ym. 2005). Opintojen keskeyttämistutkimuksessa jo klassikon aseman saavuttanut yhdysvaltalainen Vincent Tinto (1975, 2005) korostaakin erityisesti ensimmäisen opintovuoden tärkeyttä tiedeyhteisöön kiinnittymisessä, sillä ensimmäisen opiskeluvuoden kokemukset muovaavat koko opiskeluprosessin kulkua. Keskeinen opintojen etenemistä määrittävä tekijä on se, miten hyvin opiskelijan sosiaalistuminen (yliopisto)organisaatioon onnistuu. Aloitteleva opiskelija ei yleensä ole itseohjautuva opintojensa suhteen, vaan siihen kasvetaan vähitellen korkeakoulun toimintaan osallistumisen ja toimivien ohjaussuhteiden tukemina. Opiskelijan tulee sosiaalistua laitospolttuuriin ja opiskelijakulttuuriin sekä kyetä samalla luomaan itselleen ammatillinen ja asiantuntijuuden identiteetti. (Kurri 2006, 23.)

Tinton mukaan opintojen keskeyttäminen on pitkäaikainen vuorovaikutusprosessi, jossa yksilö on vuorovaikutuksessa akateemisen ja sosiaalisen ympäristön kanssa, jossa hän muokkaa hänen tavoitteensa ja

sitoutumuksensa koulutukseen. Opiskelijat tulevat korkeakoulutukseen eri taustoilla, eri tavoitteilla ja erilaisilla perhetaustoilla ja näillä on suora vaikutus opintojen suoriutumiseen korkeakoulutuksessa. Opiskelijan omat

opiskeluorientaatiot myös vaikuttavat hänen odotuksiinsa koulutusta kohtaan ja hänen sitoutumiseensa korkeakouluympäristöön. (Tinto 1975, 94-96; Tinto 2005.) Myös Mäkisen ja muiden (2004) mukaan erilaisilla opiskeluorientaatioilla on selvä yhteys opintojen etenemiseen ja opintopolun rakentumiseen, kuten myös opiskelualan vaihtoon tai koulutuksen lopulliseen keskeyttämiseen. Mäkisen ja muiden (2004) kansainvälisessä vertaisarvioidussa tutkimuksessa opiskelijat jaettiin opiskeluorientaation mukaan 1) opiskeluorientoituneisiin, 2) työelämäorientoituneisiin ja 3) sitoutumattomiin opiskelijoihin. Tutkimuksessa havaittiin, että nimenomaan sitoutumaton opiskeluorientaatio eli omakohtaisen merkityksen puuttuminen johtaa usein erilaisiin opiskelussa koettuihin ongelmiin, kuten opintojen pitkittymiseen tai niiden keskeyttämiseen. Mäkisen ja muiden mukaan opiskelijoiden tulisikin löytää henkilökohtainen merkitys opinnoilleen, jotta heidän opiskeluorientaationsa olisi sopiva opiskeluun. (Mäkinen ym. 2004, 173-185.) Mikäli opiskelija ei koe opintojaan merkityksellisiksi ja sitoudu niihin heti ensimmäisen opiskeluvuoden alusta saakka, on todennäköistä, että opintoihin sitoutuminen heikkenee edelleen, pois-
saolot lisääntyvät ja opiskelija lopulta keskeyttää opintonsa. (Kouvo ym. 2011, 37.)

Vaikka tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteena on erilaisten sisäisten tekijöiden sijaan erityisesti korkeakouluinsituutioon (opetus, ohjaus) ja tutkintojen rakenteeseen liittyvät asiat, ovat opintojen sujumiseen vaikuttavat sisäiset tekijät myös asioita, joihin korkeakoulu pystyy omalla toiminnallaan vaikuttamaan. Esimerkiksi opiskeluterveydenhuolto ja opintopsykologipalvelut ovat ulkoisia tekijöitä, joilla opintojen etenemiseen liittyviä terveyden tai hyvinvointiin liittyviä asioita pystytään edistämään. Myös opetuksen ja ohjauksen avulla pystytään edistämään opiskelijan motivaatiota koulutukseen ja näin sitoutumista tutkinnon suorittamiseen.

4 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tutkia, miten ammattikorkeakouluopiskelijat kokevat tutkintojen rakenteeseen sekä korkeakouluinsituutioon (opetus ja ohjaus) liittyvien tekijöiden vaikuttavan heidän opintojensa etenemiseen. Tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä toimi Vesikansan ja muiden (1998) malli opintojen etenemiseen vaikuttavista sisäisistä ja ulkoisista tekijöistä. Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin opiskelijoiden vastauksia Vesikansan ym. mallista ulkoisiin tekijöihin, erityisesti korkeakouluinsituutioon (opetus, ohjaus) ja tutkintojen rakenteeseen liittyen. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada konkreettisia kehitysehdotuksia korkeakouluopintojen kehittämiseksi opiskelijoiden näkökulmasta.

Tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Miten tutkintojen rakenteeseen liittyvät tekijät vaikuttavat Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden mukaan opintojen etenemiseen?
  - a. Mitkä tutkintojen rakenteeseen liittyvät tekijät ovat pitkittäneet opiskelijoiden opintoja?
  - b. Mitkä tutkintojen rakenteeseen liittyvät tekijät mahdollistavat opintojen nopeamman etenemisen?

2. Miten korkeakouluinsituutioon (opetus, ohjaus) liittyvät tekijät vaikuttavat Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden mukaan opintojen etenemiseen?
  - a. Mitkä korkeakouluinsituutioon liittyvät tekijät ovat pitkittäneet opiskelijoiden opintoja?
  - b. Mitkä korkeakouluinsituutioon liittyvät tekijät mahdollistavat opintojen nopeamman etenemisen?

5 Tutkimuksen toteutus ja tutkimusmenetelmät

5.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä toimi Turun ammattikorkeakoulun opiskelijat vuonna 2012. Turun ammattikorkeakoulu on yksi Suomen suurimmista monialaisista ammattikorkeakouluista. Sen toiminta-ajatuksena on antaa monialaista korkeakouluopetusta sekä harjoittaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä Varsinais-Suomen työ- ja elinkeinoelämän tarpeisiin. Visiona on olla arvostettu kansainvälisesti korkeatasoinen ja innovaatioita tukeva korkeakoulu, joka lisää Varsinais-Suomen kilpailukykyä ja hyvinvointia.

Tällä hetkellä Suomessa on yhteensä 24 ammattikorkeakoulua, minkä lisäksi Ahvenanmaalla toimii Högskolan på Åland ja sisäasiainministeriön alaisuudessa Poliisiammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakouluopintoja järjestetään kahdeksalla koulutusalueella, joita ovat: humanistinen ja kasvatustieteiden ala, kulttuuriala, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, luonnontieteiden ala, tekniikan ja liikenteen ala, luonnonvara- ja ympäristöala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousala. Tutkintojen laajuus ammattikorkeakouluissa on 210, 240 tai 270 opintopistettä ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen tavoiteaika vaihtelee koulutusalueesta riippuen 3,5 vuodesta 4,5 vuoteen. Ammattikorkeakoulusta valmistuttuaan opiskelija saa itselleen alemman korkeakoulututkinnon ja voi tämän jälkeen jatkaa halutessaan myös yliopistoon suorittamaan maisterin tutkintoa.

Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kuuluu 1) perus- ja ammattiopintoja, 2) vapaasti valittavia opintoja, 3) ammattitaitoa edistävää harjoittelua sekä 4) opinnäytetyö. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003.) Opiskelija voi suorittaa vapaasti valittavia opintoja omassa ammattikorkeakoulussa tai muissa koti- tai ulkomaisissa oppilaitoksissa, kunhan opinnot ovat korkeakoulutasoisia. Ammattikorkeakoulujen työharjoittelu voi jakaantua ajallisesti useaan osaan ja

harjoittelun voi suorittaa myös ulkomailla. Opintojen lopuksi opiskelija kirjoittaa opinnäytetyön, jossa hän syventää osaamistaan erikoistumisalueellaan ja osoittaa kykenevänsä soveltamaan hankkimiaan tietoja ja taitoja käytännössä.

Ammattikorkeakoulututkinto on mahdollista suorittaa myös monimuotototeutuksena, mikä tarkoittaa tutkinnon suorittamista esimerkiksi työn ohessa. Tutkinnon sisällöt ovat monimuotototeutuksessa samat kuin ammattikorkeakoulututkinnon päivätoteutuksessa, mutta opinnot järjestetään pääosin ilta-, viikonloppu- tai verkko-opetuksena. Ammattikorkeakoulussa on mahdollista suorittaa myös ylempi ammattikorkeakoulututkinto, jonka laajuus on joko 60 tai 90 opintopistettä ja jonka suorittaminen vie noin 1–1,5 vuotta. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kuuluu 1) syventäviä ammattiopintoja, 2) vapaasti valittavia opintoja sekä 3) opinnäytetyö. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003.) Ylempi ammattikorkeakoulututkinto antaa saman kelpoisuuden julkisiin virkoihin kuin yliopistossa suoritettu ylempi korkeakoulututkinto. Edellytyksenä ylempään ammattikorkeakoulututkintoon hakemiselle on soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon lisäksi edellä mainitun tutkinnon suorittamisen jälkeen hankittu vähintään kolmen vuoden työkokemus asianomaiselta alalta.

Turun ammattikorkeakoulun tutkintosäännön mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa nuorten koulutuksessa koulutusohjelmien opinnot on suunniteltu siten, että kokopäiväopiskelijan on mahdollista suorittaa lukuvuosittain vähintään 60 opintopistettä. Opiskelijan opintojen suunnittelua, toteutumista ja valmistumista tuetaan opintojen ohjauksella, neuvonnalla ja tuutoroinnilla. Opiskelija saa tutkintoa suorittaessaan ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamiaan opintoja sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla. Opiskelija saa ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja myös aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisen (ns. AHOT)

avulla. Opintojen aikana muodollisen koulutuksen ulkopuolella hankitun osaamisen tunnustamisen tavoitteena on edistää opintojen etenemistä, joustavaa suorittamista ja oppimismyönteisyyttä. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen perustuu ajatukseen siitä, että vain opiskelijan osaaminen on tärkeää, ja se, missä ja miten osaaminen on hankittu, menettää merkityksensä. (OPM 2007, 22.) Opintojen nopeuttamiseksi Turun ammattikorkeakoulussa on myös kesälukukausi, jolloin opiskelija voi suorittaa tutkintoonsa kuuluvia opintoja kokoaikaisesti. (Turun ammattikorkeakoulun tutkintosääntö 2012.)

Yksi ohjauksen tärkeimpiä tavoitteita Turun ammattikorkeakoulussa on henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta (Turun ammattikorkeakoulun yhteiskuntavastuuraportti 2012, 29). Kaikki ammattikorkeakoulut ja yliopistot ovatkin ottaneet käyttöön opintojen etenemisen seuranta ja opiskelijoiden ohjauksen helpottavat, opiskelijoille laadittavat henkilökohtaiset opintosuunnitelmat (HOPS). (Opetusministeriö 2010, 12.) Opetusnäkökulmasta katsottuna HOPS näyttäytyy opintoviranomaisten hyväksymänä suunnitelmana opintojen suorittamiseksi ja järjestämiseksi sekä opiskelun ohjauksen organisoimiseksi, kun taas opiskelun näkökulmasta hops puolestaan painottuu enemmän opiskelijan ajankäytön ja opiskelun suunnitteluun ja sen reflektoinnin välineeksi. Henkilökohtaisten opintosuunnitelmien tehtävänä onkin tukea opintojen suunnittelua tekemällä näkyviksi opintoihin liittyvät valinnat sekä edistää opintojen sujuvaa suorittamista. (Kurri 2006, 30-31.)

5.2 Aineiston keruu

Tutkimuksen aineistona toimii Turun ammattikorkeakoulussa syksyllä 2012 toteutettu sähköinen kysely, jonka tavoitteena oli selvittää opiskelijoiden käsityksiä opintojen ja opetuksen järjestelyihin liittyvistä opintoja hidastavista ja nopeuttavista tekijöistä. Kysely toteutettiin sähköisenä ja se lähetettiin kaikille Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoille. Opiskelijoille lähetettiin saatekirje sekä linkki kyselyyn 21.9.2012 Turun ammattikorkeakoulun rehtorin

sähköpostiosoitteesta. Kyselystä lähetettiin muistutusviesti 28.9. Kaiken kaikkiaan opiskelijoilla oli aikaa vastata kyselyyn 5.10 asti, eli noin kaksi viikkoa. Kiireellisestä aikataulusta johtuen kysely toteutettiin vain suomeksi, mutta aineistosta löytyi muutama vastaus myös englanniksi.

Kysely on yleinen menetelmä kasvatustieteellisissä tutkimuksissa ja sen avulla saadaan kerättyä tutkimuksen otokseen kuuluvilta tietoa muun muassa heidän mielipiteistään, arvoistaan, asenteistaan ja kokemuksistaan jostakin asiasta (Tähtinen ym. 2011, 20). Tutkimusongelmaa olisi voitu lähestyä myös muilla menetelmillä, kuten haastatteluilla. Haastatteluiden avulla oltaisi saatu paremmin tietoa yksittäisen opiskelijan opintopolulla vaikuttaneista eri tekijöistä. Koska tavoitteena oli saada tietoon mahdollisimman monen opiskelijan mielestä keskeisiä kehityskohtia Turun ammattikorkeakoulussa opintojen etenemisen kannalta, oli kysely hyvä menetelmä tutkimuksen toteuttamiseen.

Kyselytutkimukseen sisältyy paljon etuja, mutta myös haittoja. Kyselytutkimusta voidaan pitää tehokkaana tutkimusmenetelmänä, sillä se voidaan lähettää helposti suurelle joukolle tutkittavia suhteellisen vähällä vaivalla. Kyselytutkimuksen heikkoutena voidaan pitää sitä, ettei ole mahdollista varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen ja ovatko he vastanneet huolellisesti ja rehellisesti. Lisäksi ei ole myöskään selvää, miten onnistuneita annetut vastausvaihtoehdot ovat olleet vastaajien näkökulmista tai kuinka hyvin vastaajat ovat perehtyneet siihen asiaan, jota tutkitaan. Lisäksi kato nousee joissakin kyselyissä hyvin suureksi. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.) Tutkijan on myös kiinnitettävä huomiota kyselylomakkeen laadintaan. Sen tulee olla selkeä ja mitata juuri haluttuja asioita. Jos lomake on suunniteltu huolellisesti, aineisto voidaan nopeasti käsitellä tallennettuun muotoon ja analysoida se tietokoneen avulla (Hirsjärvi ym. 2009, 195). Kysymysten tulee olla helposti ymmärrettäviä ja myös sanamuotoihin tulee kiinnittää huomiota.

Kyselylomakkeessa oli monivalintakysymyksillä selvitetty opiskelijan taustatietoja (koulutusohjelma, opintojen aloitusvuosi, koulutusmuoto). Tämän

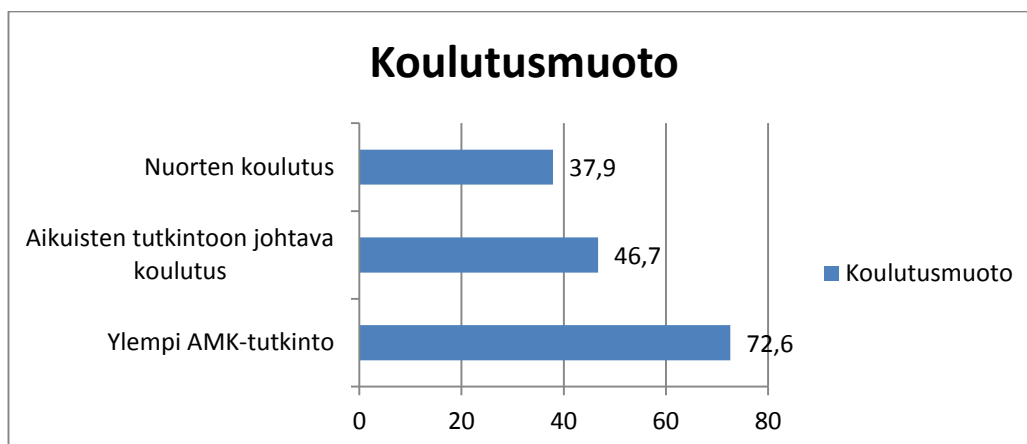
lisäksi oli taustatiedoista selvitetty avoimella kysymyksellä opiskelijan suuntautumisvaihtoehtoa. Taustatietojen lisäksi opiskelijoilta selvitettiin heidän aikomuksiaan valmistua kysymyksellä "Aiotko valmistua?" vastausvaihtoehtoina "normiajassa", "nopeammin kuin aloitusryhmäsi" tai "hitaammin kuin aloitusryhmäsi". (ks. Liite 1.)

Opiskelijoiden kokemuksia opintoja nopeuttavista ja hidastavista opintojen järjestelyistä selvitettiin avoimilla kysymyksillä: "Kokemuksia sellaisista opintojen ja opetuksen järjestelyistä, jotka mahdollistavat nopean etenemisen?" sekä "Kokemuksia opintojen ja opetuksen järjestelyistä, jotka hidastavat opintojasi?". Kuusiasteikollisella Likert-asteikolla selvitettiin muun muassa opiskelijoiden kokemuksia opintojaksojen, valinnaisuuksien ja tenttien määrästä. (ks. Liite 1.) Tässä tutkimuksessa keskitytään kahden avoimen kysymyksen analysointiin tavoitteena saada selville, mitkä ovat tärkeimmät opintojen etenemiseen vaikuttavat esteet ja ovatko esteet sellaisia, että niihin voi korkeakoulun omilla toimenpiteillä vaikuttaa.

Opiskelijoiden läpäisykyselyyn vastasi määräaikaan mennessä yhteensä 3 125 Turun ammattikorkeakoulun opiskelijaa. Vuonna 2012 Turun ammattikorkeakoulussa opiskeli 7 809 opiskelijaa. Näistä nuorten tutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskeli 6 701, aikuisten tutkintoon johtavassa koulutuksessa 719 ja ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa 259 opiskelijaa. Kun verrataan vastanneiden määrää opiskelijoiden kokonaismäärään Turun ammattikorkeakoulussa syksyllä 2012, vastausprosentiksi muodostui 40. Valtaosa vastanneista opiskelijoista (n = 2 538; 33 %) opiskeli nuorten koulutuksessa. Aikuisten tutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskeli 10,5 % (N = 336) vastaajista ja ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa 5,9 % (N = 188) vastaajista.

Kuviossa 4 on tarkasteltu vastaajien määrää suhteessa opiskelijamääriin Turun ammattikorkeakoulussa vuonna 2012. Kuviosta huomataan, että opiskelijamääriin suhteutettuna suurin vastausprosentti oli ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavilla opiskelijoilla (72,6 %). Nuorten

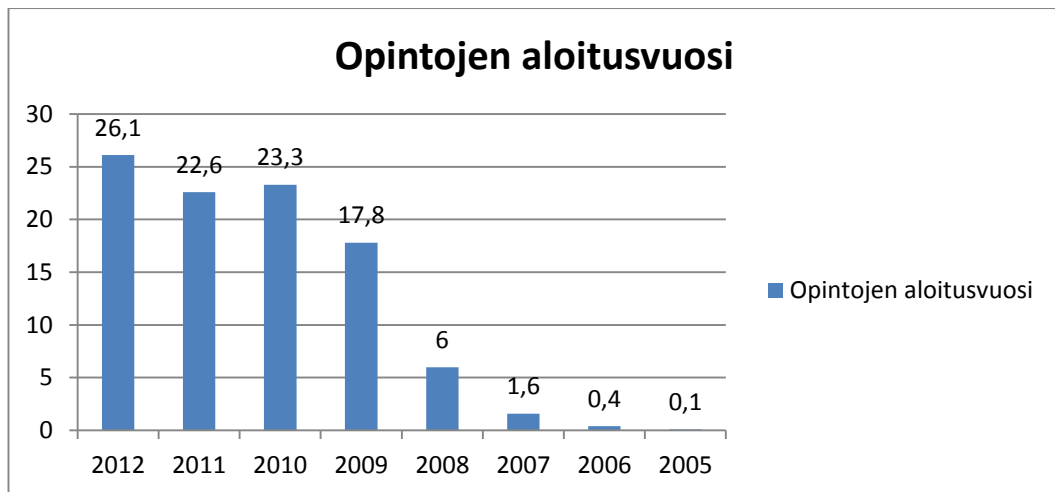
tutkintoon johtavassa koulutuksessa vastausprosentti oli 37,9, mitä voidaan myös pitää varsin hyvänä. (ks. kuvio 4.)

Kuvio 4. Vastanneiden opiskelijoiden koulutusmuoto suhteessa opiskelijamääriin Turun ammattikorkeakoulussa vuonna 2012 (%).

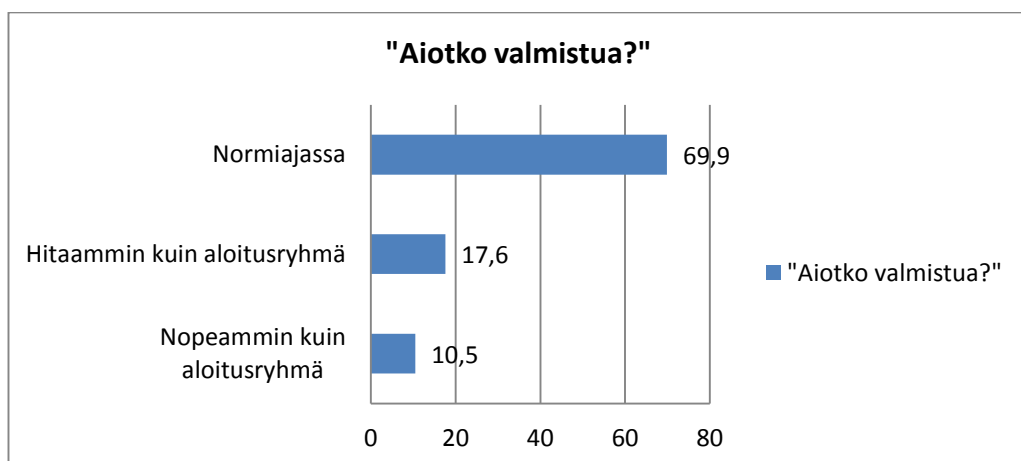
Tässä tutkimuksessa ei ole rajattu pois aikuisten tutkinnon johtavan koulutuksen opiskelijoita tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavia opiskelijoita. Tämä tulee huomioida vastauksia tarkastellessa, sillä tietyt asiat voivat olla sidoksissa tutkinnon suoritustapaan. Myöskään opiskelijoita, jotka vastasivat opiskelevansa täydennyskoulutuksessa ($n = 22$) ei ole rajattu pois aineistosta. Voi olla, että kyseiset henkilöt eivät olleet ymmärtäneet kysymystä tai luulivat opiskelevansa esimerkiksi ylempässä ammattikorkeakoulututkinnossa. Opiskelijoista 24 ei ollut vastannut, mikä heidän tutkintonsa koulutusmuoto oli. Myös nämä vastaajat ovat mukana aineistossa.

Vastanneista opiskelijoista enemmistö ($n = 832$) oli ensimmäisen vuoden opiskelijoita, eli he olivat aloittaneet opiskelunsa joko keväällä tai syksyllä 2012. Myös toisen ($n = 721$) ja kolmannen vuoden opiskelijoilta ($n = 741$) saatiin runsaasti vastauksia. Neljännen vuoden opiskelijat olivat neljänneksi suurin ($n = 568$) vastaajaryhmä. Jonkin verran vastauksia tuli myös viidennen ($n = 190$), kuudennen ($n = 52$), seitsemännen ($n = 14$) ja kahdeksannen vuoden opiskelijoilta ($n = 4$). (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Vastanneiden opiskelijoiden opintojen aloitusvuosi (% kaikista vastaajista).

Kysyttäessä opiskelijoilta heidän valmistumisaikeitaan 69,9 % (N = 2 225) aikoi valmistua opinnoissaan normiajassa, 10,5 % (N = 334) nopeammin ja 17,6 % (N = 562) hitaammin kuin aloitusryhmänsä (kuvio 6). Tulos on samansuuntainen Turun ammattikorkeakoulussa vuonna 2013 toteutetun opiskelijoiden hyvinvointikyselyn tulosten kanssa. Opiskelijoiden hyvinvointikyselyn mukaan vuonna 2013 opiskelijoista 73 % vastasi aikovansa valmistua normiajassa, 12 % nopeammin ja 15 % hitaammin kuin aloitusryhmänsä. (Rantanen ym. 2013, 32.)

Kuvio 6. Opiskelijoiden suunnitelmat valmistumisesta (%).

Tutkimustuloksia tarkasteltaessa tulee huomioida tutkimukseen vastanneet opiskelijat. Koska tutkimukseen vastanneet olivat pääasiassa opiskelijoita, jotka aikoivat opiskella tutkinnon normiajassa tai nopeammin kuin aloitusryhmänsä, käsitellään tässä tutkimuksessa pääasiassa opinnoissaan ajallaan etenevien opiskelijoiden vastauksia. Kuitenkin aineistossa on yli 500 vastaajaa, jotka vastasivat etenevänsä opinnoissa hitaammin kuin aloitusryhmänsä. Ensimmäisen vuoden opiskelijat olivat myös suurin vastaajaryhmä tässä tutkimuksessa, mutta yli kolmannen vuosikurssin opiskelijoita oli aineistossa lähes 1500. Tutkimuksessa ei ole rajattu myöskään pois aikuisten tutkinnon johtavan koulutuksen opiskelijoita tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa tai täydennyskoulutusta suorittavia opiskelijoita.

5.3 Aineiston analyysi

Tässä tutkimuksessa keskityttiin kahden avoimen kysymyksen tarkasteluun: opintoja hidastaviin ja nopeuttaviin opintojen ja opetuksen järjestelyihin. Avoimet kysymykset olivat ”Kokemuksia opintojen ja opetuksen järjestelyistä, jotka hidastavat opintojasi?” sekä ”Kokemuksia sellaisista opintojen ja opetuksen järjestelyistä, jotka mahdollistavat nopean etenemisen?”.

Tutkimuksen analyysimenetelmänä oli teemoittelu, joka on laadullisen tutkimuksen yksi perusmenetelmä. Teemat muodostuivat aineistolähtöisesti aineiston analyysin myötä. Teemojen muodostamiseen vaikuttivat kuitenkin taustalla myös perehtymiseni aikaisempiin tutkimuksiin, minkä vuoksi tutkimus ei ollut täysin aineistolähtöinen. Voidaankin puhua teoriaohjaavasta analyysistä, mikä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen analyysissä oli teoreettisia kytkentöjä, mutta analyysi ei pohjautunut suoraan teoriaan. Teoriaohjaavassa analyysissä aikaisempi tieto ohjaa ja auttaa analyysiä, mutta analyysi on muuten aineistolähtöistä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96).

Vaikka tutkimus oli laadullinen, oli siinä piirteitä myös määrällisestä eli kvantitatiivisesta tutkimuksesta. Tutkimuksessa kvantitatiivisia ja kvalitatiivisia

menetelmiä käytettiin rinnakkain niin, että kvalitatiivisesta aineistosta (avovastaukset) muodostettiin laskelmia siitä, kuinka usein tietyt asiat esiintyivät aineistossa. (ks. Hirsjärvi ym. 2009, 137.) Aineiston avoimia vastauksia tarkasteltiin Excel-ohjelman avulla, ja ne teemoitettiin eri teemoihin vastauksissa esiintyneiden asioiden mukaan.

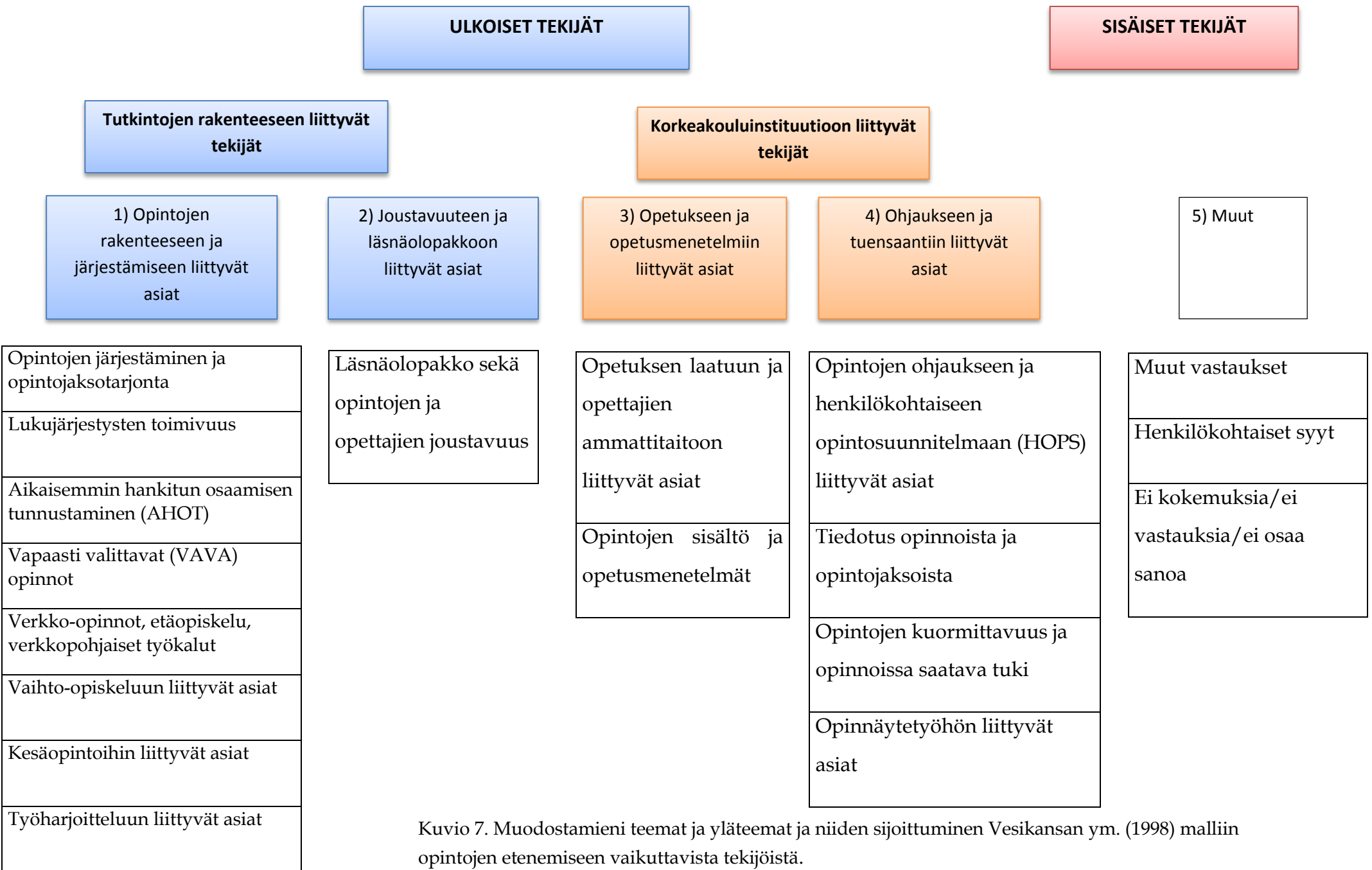
Käytin teemojen muodostamisessa apuna koodausta (ks. Saarinen-Kauppinen ym. 2006), jotta saisin aineiston parempaan hallintaan. Ennen teemoittelua loin yleissilmäyksen aineistoon, minkä pohjalta aloitin teemoittelun. Eri teemat koodattiin aineistoon eri numeroin. Opintoja hidastavia teemoja muodostin yhteensä 16 ja opintoja nopeuttavia 15. Opintoja nopeuttavia tekijöitä käsittelevässä kysymyksessä teemoittelu poikkesi hieman edellisestä, sillä nopeuttavia tekijöitä käsittelevissä vastauksissa myös kritisoitiin asioita. Kyseiset teemat sisältävätkin seuraavia asioita: 1) asiat, jotka ovat opiskelijoiden mielestä nopeuttaneet heidän opintojaan, 2) asiat, jotka opiskelijoiden mielestä nopeuttaisivat heidän opintojaan ja 3) asiat, joita opiskelijoiden mielestä tulisi kehittää.

Analysoin avoimet vastaukset yksitellen, ja tarkastelin niitä kokonaisuuksina, joten analyysissä ei keskitytty vain yksittäisten sanojen esiintymiseen. Laskemisessa onkin tärkeää huomioida asioiden esiintymisen kontekstit. Esimerkiksi synonyymit, kiertoilmaisut ja ironia ovat esimerkkejä niistä asioista, joita ei havaita pelkästään tekstinkäsittelyohjelman Etsi-toiminnon avulla. (Eskola & Saaranen 2006, 113.) Muodostetut teemat olivat selkeitä ja vastaukset saatiin sijoitettua niihin hyvin. Toisaalta osa vastauksista ei sopinut mihinkään teemaan, minkä vuoksi ne sijoitettiin teemaan ”muut vastaukset”. Eskolan ja Saaranen (2006, 117–118) mukaan tutkimusongelma ja tutkimuksen tavoitteet antavat osviittaa siitä, kuinka pieniin palasiin aineistoa on syytä pilkkoa. Koodirungon ollessa suppea vastaukset on helpompi sijoittaa siihen, mutta laajempi koodausrunko kuvaa tutkittavaa ilmiötä paremmin. He kehottavat silti pitämään laskemisen suhteellisen yksinkertaisena, sillä harvemmin laadullisesta aineistosta pystyy rakentamaan erityisen tarkkoja taulukoita. (Eskola & Saaranen, 2006, 117–118, 125.)

Laadullisen aineiston muuttaminen määrälliseen muotoon oli tässä tutkimuksessa perusteltua, sillä avoimien vastausten määrä ($N < 2000$) oli hyvin suuri. Eskolan ja Saaranen (2006) mukaan laskeminen laadullisessa tutkimuksessa voi toimia ainakin yhtenä aineiston analysoinnin välivaiheena. Laskemisella laadulliseen aineistoon pääsee usein helpommin kiinni kuin lueskelemalla vastauksia uudestaan, ja samalla saa myös tietyn varmuuden siitä, että tutkimuksen tuloksina esitettävät päätelmät eivät perustu vain mututuntumaan. Koodaamalla aineisto teemoihin saatiin myös parempi käsitys asioiden ilmenemisestä ja suuri määrä vastauksia parempaan hallintaan. Taulukot, joita tässäkin tutkimuksessa esitetään, ovat myös lukijaystävällinen tapa tiivistää aineistoa sekä hyvä keino tutkimuksen vaikuttavuuden ja uskottavuuden luomiseen. (ks. Eskola & Saaranen 2006, 112, 124–125.)

Vastauksia teemoitettaessa tuli päättää, mitkä vastaukset otetaan teemoitteluun mukaan. Tässä tutkimuksessa ne vastaukset, jotka perustuivat omakohtaiseen kokemukseen teemoitettiin eteenpäin. Vastaukset, jotka perustuivat muiden opiskelijoiden kokemuksiin, teemoitettiin luokkaan ”Muut vastaukset”. Eskolan ja Saaranen (2006, 118) mukaan ennen koodaamista on myös hyvä miettiä, koodataanko kaikki kohdat, joissa kerrotaan tarkasteltavista asioista, vai koodataanko ne vain kerran, vaikka samassa kertomuksessa olisikin kirjoitettu samasta asiasta useissa kohdissa. Mikäli tässä tutkimuksessa yksi asia esiintyi useaan kertaan samassa vastauksessa, asia merkittiin esiintyvän vain yhden kerran.

Aineiston teemoittelun jälkeen teemat lajiteltiin tulosten selkeyttämiseksi viiden eri yläteeman alle. Nämä yläteemat olivat 1) opintojen rakenteeseen ja järjestämiseen liittyvät asiat, 2) joustavuus ja läsnäolopakko, 3) ohjaukseen ja tuensaantiin liittyvät asiat, 4) opetukseen ja opetusmenetelmiin liittyvät asiat sekä 5) muut vastaukset. Nämä viisi yläteemaa liittyvät sopivat myös Vesikansan ja muiden (1998) luokitteluun opintojen etenemiseen vaikuttavista ulkoisista tekijöistä. Kuviossa 7 hahmotetaan tässä tutkimuksessa muodostettuja Vesikansan ja muiden (1998) teoreettiseen viitekehykseen.

Kuvio 7. Muodostamieni teemat ja yläteemat ja niiden sijoittuminen Vesikansan ym. (1998) malliin opintojen etenemiseen vaikuttavista tekijöistä.

Tulosten tarkastelussa jätettiin ulkopuolelle teemat ”ei kokemuksia / ei vastausta / ei osaa sanoa” sekä ”muut vastaukset”. Koska tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella opintojen etenemiseen liittyviä tutkintojen rakenteeseen ja korkeakouluinstituutioon liittyviä tekijöitä, jätettiin tarkastelun ulkopuolelle myös opintojen sujumiseen liittyvät sisäiset tekijät. Tutkimuksessa teemoitettiin kaikki opiskelijoiden henkilökohtaiseen tilanteeseen liittyvät tekijät teemaan ”Henkilökohtaiset syyt”. Kyseisissä vastauksissa mainittiin asioita liittyen opiskelijoiden työntekoon, omaan elämäntilanteeseen (esim. läheisen kuolema, sairaus, raskaus, armeija) ja omiin opiskelutaitoihin tai -motivaatioon. Kyseisissä vastauksissa yleinen siteeraus oli myös, että opintojen eteneminen on täysin itsestä kiinni.

5.4 Tutkimuksen luotettavuuden arviointia

Tutkimukseni on luonteeltaan laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja kohteen tutkiminen kokonaisvaltaisesti. Tutkija ei voi saavuttaa täyttä objektiivisuutta, sillä hänen arvonsa, asenteensa ja ajatuksensa vaikuttavat väistämättä hänen tulkintaansa ilmiöstä. (Hirsjärvi ym. 2009, 161.) Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on tutkijan avoin subjektiviteetti ja sen myöntäminen, että tutkija on tutkimuksensa keskeinen tutkimusväline.

Lincoln & Guba käyttävät laadullisen tutkimuksen luotettavuusarviointia käsitteitä vastaavuus, siirrettävyys, varmuus ja vahvistuvuus. (Lincoln ym. 1985, 294-301.) Vastaavuudella tarkoitetaan tutkijan tulkintojen ja tutkittavien käsitysten vastaavuutta ja siirrettävyys tarkoittaa tutkimustulosten soveltamista vastaaviin ilmiöihin toisissa olosuhteissa. Tutkimuksen varmuus tarkoittaa ennustamattomien tekijöiden huomioimista tutkimuksessa ja vahvistuvuus sitä, että tulkinnat saavat tukea toisista tutkimuksista. (ks. Eskola & Suoranta 2005, 211-212.)

Olen pyrkinyt tuomaan esiin tutkimuksen vastaavuutta suorilla aineistokatkelmilla, johon omat tulkintani perustuvat. Olen pyrkinyt siirtämään pois omat taustaoletukseni tutkimusaiheesta ja lisäämään näin tutkimuksen varmuutta ja luotettavuutta. Kvalitatiivisen aineiston analyysissä tulee kuitenkin muistaa, että kirjoitettu teksti on aina tietty näkökulma tiettyyn aiheeseen (ks. Eskola & Suoranta 1998, 46). Vaikka tutkimus olisi käytännöllistä ja työelämän sovellutuksiin tähtäävää, perustuu tutkimus aina lukuisiin piileviin taustaoletuksiin, jotka koskevat muun muassa ihmistä, tiedonhankintaa ja maailmaa. (Hirsjärvi ym. 2009, 129.) Vaikka pyrin tutkimuksen analyysivaiheessa siirtämään vahvasti omat ennakkokäsitykseni aiheesta syrjään, ovat aineiston analyysiin ja tulosten esittämiseen voineet vaikuttaa omat ennako-oletukseni, arvoni ja käsitykseni aiheesta. Lisäksi oma asemani opiskelijana on voinut vaikuttaa tulosten tulkintaan. Tutkimustulosten luotettavuutta pohdittaessa tulee myös muistaa, että tutkimusraportin kieli ei koskaan voi kuvata käytännössä tapahtunutta toimintaa sellaisena kuin se "todella" on tapahtunut. Toiminta käytännössä ja sen kielellinen kuvaus ovat aina välttämättä eri asioita. (ks. Eskola & Suoranta 1998, 211 - 212, 221.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa tulee arvioida koko tutkimusprosessia, sillä luotettavuusaspekti on koko ajan läsnä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei voida erottaa yhtä selvästi aineiston analyysivaihetta ja luotettavuuden arviointia kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Tutkijan on pohdittava koko ajan omia ratkaisujaan, sillä tutkijan valinnat vaikuttavat keskeisesti tutkimustuloksiin. (Eskola & Suoranta 1998, 208 - 211.) Olen luvussa 5.3 pyrkinyt mahdollisimman yksityiskohtaisesti kuvaamaan tutkimukseni toteutuksen eri vaiheet, kuten temojen muodostamisen ja niiden käsittelyn periaatteet.

Yksi keskeinen heikkous tämän tutkimuksen luotettavuuden kannalta on se, että en ole saanut itse vaikuttaa kyselylomakkeen laadintaan. Kyselyssä ei oltu taustakysymyksenä kysytty esimerkiksi opiskelijan sukupuolta, mikä olisi ollut mielenkiintoista selvittää. Osa kyselylomakkeen kysymyksistä oli myös sellaisia, joita olisi voitu muuttaa. Esimerkiksi käsitteet opintojen pitkittyminen ja

opintojen nopeuttaminen olisi voitu määritellä opiskelijoille. Osa opiskelijoista pohti, mitä nopealla etenemisellä tarkoitetaan ja mitä kysymyksellä haetaan takaa. Osa vastaajista oli puolestaan tulkintani mukaan ymmärtänyt opintojen hidastumisen käsitteenä niin, että ne ovat sellaisia käytännön asioita, jotka hidastavat tai viivästyttävät opintoja arjessa. Tällaisia saattoivat olla esimerkiksi tilanne, missä luennoitsija myöhästyy, jolloin oppitunti pitkittyy ja ”opiskeluaika pitenee”. Näitä vastauksia oli vain muutama ja ne sijoitettiin teemaan ”muut vastaukset”.

Tutkimuksen analyysimenetelmänä toimi teemoittelu ja avoimia vastauksia tarkasteltiin Excel-ohjelman avulla. En kuitenkaan lukenut kaikkia vastauksia useaan kertaan läpi, sillä vastausmäärä oli hyvin suuri. Tämä tulee huomioida tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa. Eskolan ja Saarasen (2006, 114) mukaan tehdyt kvantifioinnit on hyvä tarkastaa useampaan kertaan. Laskelmien on myös hyvä antaa levätä vähän aikaa ja palata niihin myöhemmin uudelleen, jotta mahdolliset virheet ja unohdukset huomattaisiin paremmin. Valitettavasti tässä tutkimuksessa kyseinen ei ollut mahdollista, sillä avoimien vastausten vastausmäärä oli todella suuri ja niiden analysoimiseen meni yhdellä kerralla huomattavasti aikaa. Opiskelijoiden vastaukset pyrittiin analysoimaan mahdollisimman huolella ja samanlaisessa virkeystilassa luotettavuuden lisäämiseksi. Laskemisessa ei keskitytty tiettyjen sanojen esiintymiseen, vaan vastaukset luettiin ja analysoitiin kokonaisuutena. Tutkimuksen luotettavuutta voitaisiin lisätä myös antamalla tutkimukseen osallistujien arvioida tutkimuksen tuloksia. Toisaalta Eskola & Suoranta korostavat, että tutkimuksen uskottavuutta ei voida lisätä viemällä tutkimustulokset tutkittavien arvioitaviksi, sillä tutkittavat saattavat olla sokeita kokemukselleen tai tilanteelleen. (Eskola & Suoranta 1998, 211 - 212, 221.)

Koska tässä tutkimuksessa tarkasteltiin kyselylomakkeeseen vastattuja avovastauksia, tulee ottaa huomioon kyselyyn vastanneiden kato. Kyselyyn ovat saattaneet vastata ainoastaan ne, jotka kokevat opintojen pitkittymisen ongelmalliseksi tai sitten juuri he ovat jättäneet vastaamatta. Tässä tutkimuksessa 500 opiskelijaa oli vastannut aikovansa valmistua hitaammin kuin

aloitusryhmänsä, mutta suurin osa opiskelijoita aikoi valmistua opinnoistaan normiajassa (ks. luku 5.2). Lisäksi tulee huomioida, että opiskelijat vastasivat kysymyksiin hyvin vaihtelevasti. Kun osa opiskelijoista vastasi vain muutamalla sanalla tai jätti vastaamatta, osa kirjoitti pitkiä lauseita ja kappaleita.

5.5 Tutkimuksen eettisten kysymysten tarkastelua

Tutkimuksen eettisyyttä tarkastellessa tulee huomioida muun muassa tutkimuksen tiedonhankintaan ja tutkittavien suojaan liittyvät asiat. Erityisesti ihmisiin kohdistuva eettisesti hyvä tutkimus edellyttää hyvää tieteellistä käytäntöä, jossa lähtökohtana on ihmisarvon ja itsemääräämisoikeiden kunnioittaminen. (Hirsjärvi ym. 2009, 23-25.) Tutkijan on selvitettävä tutkittaville tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit ja tutkittavien tulee osallistua tutkimukseen vapaaehtoisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131). Tässä tutkimuksessa kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet avattiin osallistujille saatekirjeessä.

Olen tässä tutkimuksessa raportoinut tutkimustuloksia niin, ettei ketään tutkittavista voi tunnistaa aineistosta. Tulososion opiskelijoiden sitaateissa on ilmoitettu opiskelijan aloitusvuosi, valmistumisaika ja koulutusmuoto, sillä taustatiedot antavat parempaa ymmärrystä opiskelijan vastauksista (ks. Kuula 2006, 218). Jätin raportoinnissa koulutusohjelman kertomatta siksi, että muutoin opiskelija saattaisi olla jossakin pienemmässä koulutusohjelmassa tunnistettavissa kokemustensa perusteella. Lisäksi vastauksissa mainittiin joitakin opettajien nimiä, jotka ovat myös poistettu tästä tutkimuksesta.

6 Tulokset

6.1 Tutkintojen rakenteeseen liittyvät opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät

Tutkintojen rakenteeseen liittyvät opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät jaettiin teemoittelussa opintojen rakenteeseen ja järjestämiseen liittyviin asioihin sekä opintojen joustavuuteen ja läsnäolopakkoon liittyviin asioihin. Opintojen rakenne ja järjestäminen -aihealueen alle sijoitettiin seuraavat teemat: opintojen järjestäminen, lukujärjestykset, aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustaminen, opintojaksoihin liittyvät asiat (vapaasti valittavat opinnot, verkko-opinnot, kesäopinnot) sekä vaihto-opiskeluun ja työharjoitteluun liittyvät asiat. Opintojen joustavuus ja läsnäolopakko -teemaan sijoitettiin opiskelijoiden vastaukset läsnäolopakkoon ja opintojen joustavuuteen liittyviin asioihin.

Opiskelijat kokivat tutkintojen rakenteeseen liittyvistä asioista opintoja hidastavaksi tekijäksi erityisesti opintojen järjestämiseen ja opintojaksotarjontaan (n = 714), läsnäolopakkoon ja opettajien joustavuuteen (n = 242) sekä lukujärjestyksiin liittyvät asiat (n = 191). Opiskelijat kokivat opintojen ja opettajien joustavuuden (n = 509) yleisimmäksi asiaksi, joka oli mahdollistanut tai mahdollistaisi opintojen suorittamisen nopeammin. Tämän lisäksi opiskelijoiden mukaan aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustaminen (n = 377) ja opintojen järjestämisen ja opintojaksotarjonnan kehittäminen (n = 248) olivat keskeisiä asioita opintojen edistämisen kannalta.

Käsittelen tutkintojen rakenteeseen liittyvistä tuloksista ensiksi vastauksia liittyen opintojen rakenteeseen ja järjestämiseen ja tämän jälkeen opintojen joustavuuteen ja läsnäolopakkoon liittyen.

6.1.1 Opintojen rakenteeseen ja järjestämiseen liittyvät asiat

Opintojen järjestäminen ja opintojaksotarjonta

Opintojen järjestäminen ja opintojaksotarjonta -teemaan koottiin vastaukset, jotka liittyivät muun muassa koulutuksen järjestämiseen ja sen ongelmiin, koulutuksen tarjontaan sekä opetussuunnitelmiin:

- opintojaksojen heikko saatavuus (opintopakso järjestetään esimerkiksi vain kerran vuodessa, ongelmia esim. sairastuessa)
- opintojaksojen vaikea uusiminen (vaikea suorittaa uusien saapumisryhmien kanssa)
- epätasainen tuntien jakautuminen (opiskeluvuodet, syys- ja kevätlukukausi, viikot, viikonpäivät)
- viikkotuntien vähäisyys (opintoja saisi tiivistettyä)
- tenttien uusiminen vaikeaa
- liian laajat opintokokonaisuudet (kestävät esim. koko vuoden)
- vähäinen opintojaksotarjonta
- opintojaksojen sijoittuminen opintojen loppuvaiheille.

Yleinen vastaus kyseisessä teemassa oli opintojaksojen heikko saatavuus. Opiskelijat kokivat, että joitain opintopaksoja järjestetään esimerkiksi vain kerran vuodessa. Mikäli opintopaksoilta putoaa pois, sen suorittaminen myöhemmin on hankalaa, sillä opintopaksoille on vaikea päästä ja tiettyjä opintopaksoja järjestetään hyvin harvoin.

"Kurssit järjestetään vain kerran vuodessa. Jos sairastut sen verran vakavasti kesken lukukauden, ettet pääse tunneille osallistumaan, kurssista ei pääse läpi ja valmistuminen siirtyy. Tutor-opettajista ei ole mitään hyötyä ja omista oikeuksista saa tällaisen tapauksen jälkeen tapella. Opettajat eivät tule lainkaan vastaan sellaisissa järjestelyissä, joilla saisit oman ryhmäsi opinnot kurottua ajantasalle."
(H2942, A 2009, Nu, Hi)⁵

---

⁵ Sitaattien jälkeiset merkit tarkoittavat seuraavaa:

Numerokoodi = opiskelijan vastausnumero aineistossa

H = opiskelijoiden vastaukset opintoja hidastavista tekijöistä

N = opiskelijoiden vastaukset opintoja nopeuttavista tekijöistä

A = opintojen aloitusvuosi

Nu = nuorten tutkintoon johtava koulutus

Opintojaksojen heikko saatavuus ja opintojaksojen järjestäminen harvoin tai tiettyinä ajankohtina saattoi aiheuttaa ongelmia esimerkiksi sairastapauksissa tai vaihto-opiskelusta palatessa. Joidenkin opiskelijoiden kohdalla tämä oli saattanut pidentää opiskeluaikaa jopa vuodella. Yllä olevan opiskelijan vastauksen mukaan opettajat eivät olleet joustavia ja omista oikeuksistaan sai pitää ammattikorkeakoulussa tiukasti kiinni. Jotkut vastaajista olivat puolestaan kokeneet opintojaksojen suorittamismahdollisuudet positiivisemmin:

"Nettikurssit, kesäopinnot, kirjatentit (kirjatenttejä ei tosin kai mahdollista AMK:ssa suorittaa). Se että samat kurssit järjestetään joka vuosi. Eli jos ei pysty suorittamaan kurssia tiettyinä vuonna, pystyy sen seuraavana vuonna suorittamaan eikä tarvitse odottaa uutta toteutusaikaa liiallisuuksiin." (N 2412, A 2011, Nu, Nop)

Opiskelijat kokivat myös tuntien epätasaisen jakautumisen syys- ja kevätlukukaudelle, eri viikoille tai viikonpäiville ongelmalliseksi. Osalle opiskelijoista tuntien epätasainen jakautuminen saattoi johtaa uupumiseen työmäärän ollessa joinain päivinä tai viikkoina kohtuuton. Opiskelijat korostivat, että työmäärä saattaa vaihdella eri vuodenaikojen välillä hyvin paljon, minkä vuoksi osan aikaa vuodesta on opinnoissa hyvin tiivis tahti. Joidenkin mukaan opintoja saisi puolestaan tiivistettyä helposti lyhyempään aikaan:

"Neljä vuotta on ylimitoitettu aika tälle koulutukselle. Jos sen rutistaisi kolmeen tai kolmeen ja puoleen, voisi koulussa käydä tehokkaasti ja valmistua nopeammin. Nyt saattaa olla päiviä, jolloin olemme koulussa kaksi tuntia ja viikkoja, jolloin koulua on vain yhtenä päivänä. Töitä on toki silti paljon, sitä en kiellä. Mutta nykyinen tyyli laittaa ihmiset puuhaamaan kaikkea muuta, kuten käymään töissä (joka ehkä olisi välttämätöntä muutenkin) ja matkustelemaan, sillä koulu ei sido." (H 152, A 2009, Nu, Nor)

Osalle opiskelijoista aika oppituntien tai luentojen ulkopuolella ei tuntunut vastausten mukaan olevan aikaa, jota voisi käyttää itsenäiseen opiskeluun ja esimerkiksi tentteihin lukemiseen. Toisaalta korostettiin, että hiljaisempina

---

Ai = aikuisten tutkintoon johtava koulutus

Y = ylempi AMK-tutkinto

Hi = aikoi valmistua hitaammin kuin aloitusryhmänsä

Nor = aikoi valmistua normiajassa

Nop = aikoi valmistua nopeammin kuin aloitusryhmänsä

päivinä voisi tehdä etätehtäviä. Työmäärän kokeminen vaihtelikin vastauksissa. Joillekin opinnot tuntuivat hyvin raskailta, ja opiskelupäivät kampuksella saattoivat parhaimmillaan kestää yli 10 tuntia. Yllä olevan vastauksen mukaan itsenäiseen opiskeluun käytettävää aikaa oli toisinaan paljon, minkä vuoksi opiskelijat hakeutuvat esimerkiksi töihin tai lähtevät matkustelemaan. Hänen vastauksestaan voidaan tulkita, että itsenäiseen opiskeluun käytettävää aikaa on hänen mukaansa liikaa ja sitä vähentämällä voisi olla mahdollista valmistua nopeammin. Kuitenkin hän vastauksessaan korostaa että opiskeluun liittyviä töitä on silti paljon.

Osa opiskelijoista koki opintojen epätasaisen jakautumisen uuvuttavana ja osalle opintojen epätasaisen jakautumisen myötä esimerkiksi työskentely opintojen ohessa oli mahdollista. Opintojaksojen sijoittuminen koettiin myös hidastavaksi tekijäksi. Osan mielestä opintojen loppuvaiheessa on liikaa pakollisia opintoja, mitkä vievät aikaa opinnäytetyön tekemiseltä. Kyseisten vastausten mukaan opintojaksot voisivat sijoittua paremmin siten, että opinnäytetyön kirjoittamiselle olisi opintojen loppuvaiheessa mahdollisimman paljon aikaa. Osa opiskelijoista koki, että opintojen epätasainen jakautuminen oli ongelmallista eikä antanut mahdollisuutta opintojen nopeuttamiselle.

"Yleisesti mielestäni ammattikorkeakoulu ei kovinkaan hyvin anna mahdollisuutta edetä hirveään nopeasti opinnoissaan sillä tietyt kurssit järjestetään vain keväällä tai syksyllä, joten silloin on oltava paikalla. Tietysti jos asiasta tietää jo etukäteen, voisi valita tietynlaisia kursseja heti niille ajoille, mutta monesti opettajat eivät suosittele tekemään toisen tai kolmannen vuosiateen kursseja ennen ekan vuoden suoritusten aikana." (N 2545, A 2008, Nu, Nor)

Opintoja hidastavaksi tekijöiksi koettiin myös tenttien uusimiseen liittyvät järjestelyt. Osa vastaajista toivoi enemmän uusintatenttimahdollisuuksia ja useampia tenttipäiviä. Tenttien uusimisjärjestelyihin toivottiinkin joustavuutta ja enemmän mahdollisuuksia:

"--- vähäiset tenttien uusintamahdollisuudet (miksi niitä on vain 3? kun kyseessä on korkeakoulu, voisi käytäntö olla kuten yliopistoissa: uusintatenttiin milloin vain kun uusinta järjestetään, ilman rajoitettuja tenttikertoja. uusintatenttejä voisi myös järjestää huomattavasti useammin!)" (H 2795, A 2009, Nu, Nor)

Lukujärjestysten toimivuus

Lukujärjestyksiin liittyvät asiat -teeman alle sijoittui muun muassa seuraavia asioita:

- lukujärjestysten epätasapaino (tiettyinä päivinä/viikkoina paljon tunteja, kun taas joinain päivinä/viikkoina hyvin vähän)
- lukujärjestysten ilmestyminen myöhään
- lukujärjestysten muuttuminen
- opintojaksojen päällekkäisyys (esimerkiksi vapaasti valittavien opintojen kanssa).

Kritiikkiä sai erityisesti lukujärjestysten epätasapaino, opintojaksojen päällekkäisyys ja tämän myötä hankaluus valita opintojaksoja. Lukujärjestysten myöhäinen ilmestyminen haittasi esimerkiksi opiskelun aikaista työntekoa ja opintojen suunnittelua. Lukujärjestykset saattoivat lisäksi muuttua alati, mikäli opettajat peruivat tunteja:

"Lukujärjestyssysteemi. Tuntuu ihan hullulta, että tiedetään lukujärjestykset vain viideksi viikoksi eteenpäin ja silti ne tuntuvat kokoajan muuttuvan. Olisi paljon parempi, jos olisi hieman samantyyppinen lukujärjestyssysteemi, kuin esimerkiksi lukiossa kurssitarjotin. Tämä helpottaisi huomasti valmistumisen aikaistamisen. Minua kiinnostaisi valmistumisen aikaistaminen, mutta se tuntuu olevan mahdotonta, kun tunnit menevät AINA ristiin muiden ryhmien kanssa."
(H 1579, A 2011, Ai, Nor)

Ylläolevan vastauksen mukaan opintojen nopeuttaminen tuntuu mahdottomalta, sillä opintojaksojen tunnit menevät aina ristiin muiden ryhmien kanssa, jolloin ylimääräisiä opintojaksoja on vaikea ottaa opintojen ohelle. Hän kritisoi myös lukujärjestysten ilmestymistä myöhään ja sitä, että ne muuttuivat koko ajan. Kyseisen opiskelijan vastauksen mukaan esimerkiksi lukion kurssitarjottimen tapaisen lukujärjestysmahdollisuuden tuominen myös ammattikorkeakouluopintoihin mahdollistaisi opintojen nopeamman etenemisen.

Lukujärjestysten lisäksi opiskelijat kritisoivat esimerkiksi hyppytunteja ja lukujärjestyksen tiiviyyttä. Vastauksissa korostettiin, että olisi hyvä, että muutaman tunnin päiviä tai todella pitkiä päiviä ei tulisi niin usein:

"Päivät täyteen, jotta ei "turhia" kahden tunnin päiviä tulisi. Helpottaa opinnoissa ja muun elämän järjestelyä, kun on mieluummin neljä kahdeksan tunnin päivää ja yksi vapaa kuin viisi kahden, neljän, kuuden tai jopa 12 tunnin päivää." (N 738, A 2011, Y, Nor)

Ylläolevassa vastauksessa opiskelija tuo esille "turhat" kahden tunnin päivät. Hänen mukaansa tuntien määrä vaihtelee hyvin paljon eri päivinä ja joinain päivinä opiskelu saattaa kestää jopa 12 tuntia.

Joidenkin opiskelijoiden mukaan valmiiden lukujärjestysten myötä opintojen suorittaminen ajallaan on helppoa. Osa myös kehui lukujärjestyksiä ja esimerkiksi sitä, että tunnit järjestetään samaan aikaan joka viikko. Ajatukset lukujärjestyksistä tuntuivatkin jakautuvan opiskelijoiden kesken. Tämä on tietysti luonnollista, sillä lukujärjestykset voivat vaihdella hyvin paljon eri koulutusohjelmissa. Lukujärjestysten lisäksi korostettiin, että on hyvä asia, että ensimmäiset vuodet on rakennettu opiskelijoille valmiiksi, mutta olisi hyvä, mikäli opiskelujen loppuvaiheessa olisi enemmän joustovaraa ja vaikutusvaltaa omaan opiskeluun ja aikatauluihin. Opintojen loppuvaiheessa opiskelijat voivat olla enemmän työssä ja opinnot saattavat edetä eri tahtiin esimerkiksi opinnäytetyön kirjoittamisen vuoksi.

Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustaminen

Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustaminen koettiin hyväksi keinoksi nopeuttaa opintoja. Tämä vähensi opiskelijoiden turhautuneisuutta ja lisäsi opiskelijoiden tyytyväisyyttä opintoihin, kun samoja asioita ei tarvinnut suorittaa kahta kertaa. Lukujärjestyksiin tuli ylimääräistä tilaa muille opinnoille, jolloin opintojen nopeuttaminen oli mahdollista:

"AHOT-systeemi on erittäin hieno keksintö. Niille joille kokemusta on kertynyt erinäisistä asioista tuo mukavasti lisää opintopisteitä. – –" (N 2869, A 2012, Nu, Nor)

"Aiemmin hankitun osaamisen todistaminen teki paljon tilaa ensimmäisen vuoden opintoihin, jolloin pystyin käymään toisen ja kolmannen vuoden kursseja." (N 1826, A 2010, Nu, Nop)

Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamiseen kohdistui myös kritiikkiä. Opiskelijat olisivat kaivanneet hieman enemmän tietoa osaamisen tunnustamisesta, esimerkiksi siitä, mitä opintoja tai osaamista voi lukea hyväksi ja milloin:

"Aikaisemman osaamisen todentaminen nopeuttaa, mutta niistä voisi olla hieman paremmin tietoa. Mitä voi lukea hyväksi, miten ja milloin. Varsinkin näin ensimmäisen vuoden aloittaville parempaa infoa." (N 1879, A 2011, Nu, Nor)

Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustaminen koettiin toisinaan myös tulkinnanvaraiseksi ja pitkäksi prosessiksi. Prosessi koettiin monimutkaiseksi ja joidenkin mukaan opettajillakaan ei ollut aina selkeää tietoa kyseisistä käytänteistä:

"Hyväksiluvuissa oli epäselvyyksiä. Meidän ryhmän kohdalla emme juurikaan niitä saaneet erikoistumisopinnoista huolimatta. Jotkut taas saivat pisteitä lupakorttikoulutuksista ja toiset ei. AHOT-näyttöjärjestelmästä kerrottiin meille vasta viimeisten lähipäivöiden aikana. Järjestelmää olisi voinut hyödyntää aiemmissa opinnoissa." (H 2519, A 2009, Ai, Nor)

Vapaasti valittavat opinnot

Vastanneista opiskelijoista 168 koki, että vapaasti valittavat (VAVA) -opinnot nopeuttivat tai nopeuttaisivat opintoja. Opintoja nopeutti tai nopeuttaisi esimerkiksi vava-opintoihin osallistumisen mahdollisuus jo ensimmäisenä opiskeluvuotena. Opiskelijat kokivat hyväksi asiaksi sen, että vapaasti valittavia opintoja sai suorittaa omaan tahtiin:

"Mielestäni on hyvä, että vapaavalintaisia kursseja voi suorittaa oman mielensä mukaan jopa kesällä. On hyvä, että vapaa-valintaisia kursseja voi valita suoritettavaksi omaan tahtiin." (N 239, A 2011, Nu, Nor)

Opiskelijoista 62 kritisoi vapaasti valittavia (VAVA) -opintoja. Opintoja hidasti se, että vava-opintoja oli vähän ja että niiden tarjonta oli heikkoa. Vava-opintoja saattoi olla lisäksi vaikea ottaa lukujärjestysten päällekkäisyyksien takia ja tietoa vava-opinnoista oli vaikea löytää:

"Toisinaan vapaavalintaiset opinnot on järjestetty niin, että niitä on mahdoton ottaa muun koulutyön rinnalle. Samoin olisi mukavaa, jos pystyisi laajemmin valitsemaan myös muista koulutusohjelmista. Tiedän, että se on nykyään teoriassa mahdollista, mutta käytännössä usein melko hankala sovittaa yhteen." (H 84, A 2010, Nu, Nor)

Verkko-opinnot, etäopiskelu ja verkkopohjaiset työkalut

Opiskelijat kokivat verkko- ja etäopiskelun pääosin hyväksi keinoksi nopeuttaa opintoja. Opiskelijoiden vastaukset liittyivät muun muassa itsenäisen opiskelun ja verkko-opetuksen mahdollisuuksien lisäämiseen. Netissä suoritettavat opintojaksot koettiin positiiviseksi, sillä ne mahdollistivat itsenäisen opiskelun ja opiskelutahdin. Verkossa suoritettavista opintojaksoista oli hyötyä erityisesti silloin, kun oma elämäntilanne edellytti opintojen joustavuutta. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi äitiys tai työnteko opintojen ohella. Etenkin opintojen loppupuolella etäopiskelu oli hyvä vaihtoehto:

"Sain suorittaa kursseja mahdollisuuksien mukaan netissä, mikä mahdollisti opintojeni etenemisen normaalissa aikataulussa (tein 2 lasta opintojen aikana). Myös netissä saamat opintomateriaalit auttoivat paljon." (N 1476, A 2009, Ai, Nor)

"Mahdollisuus valita lähiopetuksen ja verkko-opetuksen välillä. Mahdollisuus sovitella opinnot sopimaan omaan elämäntilanteeseen, ainakin joissakin tapauksissa ja enemmän opintojen loppupuolella. – –" (N 199, A 2009, Nu, Nor)

Opiskelijoista 63 koki, että verkko-opinnot ja tai verkkopohjaiset työkalut olivat aiheuttaneet ongelmia opintojen etenemiseen. Opiskelijat kritisoivat esimerkiksi verkossa järjestettävien opintojaksojen opetusaiheita, niiden laatua ja opettajien keskinäistä kommunikaatiota:

"Verkkokurssit ovat hyvää idea mutta tämänhetkiset verkkokurssi aiheet ovat turhauttavia eivätkä tunnu olennaisilta oppimisen kannalta." (H 142, A 2010, Nu, Nop)

Osa opiskelijoista kritisoi verkkopohjaisia työkaluja, kuten opintojen suunnitteluun tarkoitettua tietojärjestelmää (SoleOps), opiskelijoiden ja henkilökunnan Intranettiä (Messi) ja opintojen hallinnon tietojärjestelmää (WinhaWille). Opiskelijat kritisoivat myös sitä, että heille on toisinaan epäselvää, mitä ohjelmaa tulisi milloinkin seurata. Tietyt ohjelmat eivät lisäksi aina toimineet ja opettajilla ei ollut yhtenäisiä käytäntöjä järjestelmien käyttämisen suhteen:

"Verkkopohjaiset työkalut (optima, ops, winha, yms.) ovat aivan kauheita ja hidastavat työskentelyä. joskus jää jopa aloittamatta kun on niin vaikeaa. Työkalut voisi tuoda 2000 luvulle." (H 136, A 2010, Ai, Hi)

Vaihto-opiskeluun liittyvät asiat

Osa opiskelijoista koki, että vaihto-opiskeluun liittyvät asiat olivat hidastaneet heidän opintojaan. Pääasiassa nämä vastaukset liittyivät vaihto-opiskelusta paluuseen:

"Oli esimerkiksi pakko pidentää opiskeluitani vuodella ollessani vaihdossa sillä se tietty kurssi järjestettiin keväällä, enkä voinut tehdä sitä syksyllä." (H 2545, A 2008, Nu, Nor)

Suurilta osin vaihto-opiskeluun liittyvät ongelmat liittyivätkin opintojaksojen järjestämiseen ja ajankohtiin, kun vaihdosta palatessa täytyi esimerkiksi odottaa opintojakson järjestämistä jopa vuodella. Rästiin jääneitä opintojaksoja oli vaikea suorittaa myöhemmin, sillä niitä oli hankala sovittaa lukujärjestykseen. Osa opiskelijoista totesi myös opintoihin kuuluvan pakollisen vaihdon hidastavan opintoja.

Kesäopinnot

Osa vastanneista arvioi, että kesäopintojen mahdollisuus oli nopeuttanut tai nopeuttaisi omia opintoja. Opiskelijoiden mielestä on hyvä, että kesällä on mahdollisuus suorittaa opintoja sekä tehdä tenttejä. Opiskelijat mainitsivat vapaavalintaiset opinnot opinnoiksi, joita kesällä on mahdollista suorittaa. Opiskelijoiden mielestä myös harjoittelun suorittaminen kesällä mahdollisti nopeamman valmistumisen.

"Kesällä on tarjolla hyvä määrä kursseja, joita voi ottaa vapaasti valittaviin opintoihin. Se nopeuttaa kurssien suorittamista." (N 609, A 2009, Nu, Nor)

Opiskelijat kritisoivat sitä, että kesällä ei ole mahdollisuutta suorittaa vapaavalintaisten opintojen lisäksi omaan koulutusohjelmaan kuuluvia opintoja. Opiskelijoiden mukaan kesäopintojen mahdollisuudesta voisi lisäksi tiedottaa aikaisemmin, ja kertoa kyseisestä mahdollisuudesta jo heti opintojen alussa:

"Kesäopintojen mahdollisuus on oikein hyvä! Lisätietoja suunnittelun helpottamiseksi voisi ja heti opintojen alkaessa antaa enemmän." (N 2025, A 2012, Nu, Nor)

Työharjoitteluun liittyvät asiat

Työharjoitteluun liittyvät asiat olivat hidastaneet joidenkin opiskelijoiden opintoja. Nämä asiat liittyivät työharjoitteluiden määrään koulutuksessa, harjoittelupaikan saamisen vaikeuksiin ja harjoittelun palkattomuuteen. Joidenkin mukaan harjoitteluja on liian paljon koulutuksessa ja vähäisempikin harjoitteluiden määrä riittäisi:

"3 pakollista työharjoittelujaksoa. Ymmärrän pakollisten työharjoittelujaksojen tarkoituksen, mutta väitän että kaksi harjoittelujaksoa riittäisi. – – Olen myös kuullut monilta kanssaopiskelijoilta eri suuntautumisvaihtoehdoista siitä, miten heillä on roikkumassa työharjoittelujaksoja. Voi tietysti olla, että nämä jutut ovat pelkkää huhupuhetta, mutta toistuvasti esiin nousevana ilmiönä asiaa kannattaisi mielestäni tutkia tarkemmin." (H 1021, A 2009, Nu, Hi)

Ongelmaksi koettiin myös työharjoittelupaikan saaminen. Harjoittelupaikkoja ei koettu olevan riittävästi ja koululta toivottiin enemmän tukea harjoittelupaikan saamiseen. Osa korosti, että ongelmat liittyvät harjoittelujaksojen ajankohtaan. Harjoitteluiden kanssa saattoi olla muita opintojaksoja samanaikaisesti käynnissä, minkä takia opinnot koettiin hyvin kuormittaviksi. Osa koki ongelmaksi harjoitteluiden suorittamisen kesällä:

"Harjoittelut on myös tehtävä kesällä, jolloin myös muita töitä olisi tehtävä. Sen vuoksi ne helposti jäävät suorittamatta." (H 894, A 2010, Nu, Nor)

6.1.2 Joustavuuteen ja läsnäolopakoon liittyvät asiat

Läsnäolopakko sekä opintojen ja opettajien joustavuus

Läsnäolopakoon liittyvät asiat sekä opintojen ja opettajien joustavuus olivat yleisimpiä asioita, jotka opiskelijoiden mielestä nopeuttaisivat tai olivat nopeuttaneet heidän opintojaan. Läsnäolopakko sekä opintojen ja opettajien joustamattomuus -teeman vastaukset liittyivät muun muassa seuraaviin asioihin:

- opintojen joustavuus, esimerkiksi mahdollisuus ottaa muiden vuosikurssien kursseja
- erilaiset ja vaihtoehtoiset opintojaksojen suorittamismahdollisuudet
- opettajien joustavuus
- ilta-opintojen ja etätyöskentelyn mahdollisuus
- tenttikäytäntöjen joustavuus
- joustavuus läsnäolopakon suhteen.

Opiskelijat korostivat, että erilaiset suoritusvaihtoehdot opintojaksoista nopeuttavat opintoja. Opiskelijat kokivat positiivisena asiana opettajien

joustavuuden ja sen, että he antavat mahdollisuuksia kurssien erilaisiin suoritustapoihin.

"Jotkut opettajat antavat mahdollisuuden tehdä harjoitustyön ja käydä vain tentissä, jos opiskelija osaa aiheen jo ennestään. Tämä nopeuttaa valmistumista ja vähentää opiskelijan turhauttamista huomattavasti." (N 97, A 2007, Nu, Hi)

"Esimerkiksi meidän ryhmällemme tarjottiin viime keväänä kurseista monimuotoisia suoritusvaihtoehtoja, jotka pystyi suorittamaan täysin itsenäisesti. Muutama opiskelija suoritti kurssit itsenäisesti ja näin ollen he pystyivät osallistumaan jo seuraavan jakson lähiopetukseen. Kesällä he tekivät jo seuraavan harjoittelun ja nyt he valmistuvat puoli vuotta aiemmin kuin meidän ryhmämme." (N 2209, A 2011, Nu, Nor)

Etäopiskelun mahdollisuus koettiin positiivisena ja joustavuutta lisäävänä asiana. Opintojaksot, joissa oli ollut itsenäistä työskentelyä pakollisten luentojen sijaan, olivat lisänneet joustavuutta ja mahdollistaneet opinnoissa etenemisen omaan tahtiin. Myös tenttien myötä opiskelijoiden oli ollut mahdollista suorittaa opintoja omassa tahdissaan ja osoittaa jo olemassa olevaa osaamistaan. Myös mahdollisuus ottaa aikaisempien vuosikurssien kurseja sekä kurssien ottaminen muista koulutusohjelmista koettiin positiiviseksi:

"Voi käydä vanhempien vuosikurssien kurseja jo aiemmin. Voi myös ottaa muista suuntautumisvaihtoehdoista valinnaisia kurseja ja esimerkiksi näiden avulla korvata sellaisia pakollisia kurseja, joita meiltä olisi myöhemmin tulossa. Opettajat ovat myös hyvin joustavia ja pystyvät edesauttamaan siinä, että oppilaat valmistuvat ajoissa/aikaisemmin." (N 2123, A 2009, Nu, Nor)

Opiskelijoiden mukaan läsnäolopakko sekä opintojen tai opettajien joustamattomuus olivat toiseksi yleisimpiä opintoja hidastavia tekijöitä. Myös opintoja nopeuttavissa läsnäolopakkoa käsittelevissä vastauksissa lähes kaikissa vastauksissa kritisoitiin läsnäolopakkoa. Opiskelijat kritisoivat läsnäolopakkoa tunneilla ja läsnäolopakosta aiheutuvia ongelmia. Läsnäolopakko "ei tuntunut nykypäivältä", ja etenkin töissä käyvät opiskelijat kokivat läsnäolopakon haitalliseksi. Osa ymmärsi läsnäolopakon merkityksen, mutta toivoi silti siihen hieman joustavuutta. Joillakin läsnäolopakko oli pitkittänyt opintoja jopa vuodella:

"85–100 %:n läsnäolopakko luennoilla hidastaa opintoja esim. sairaustapauksissa, itselläni vei valmistumisen vuoden verran eteenpäin" (H 2058, A 2007, Nu, Hi)

"Mahdollisuuksia itsenäiseen (etä) opiskeluun rajoitetaan välillä. Läsnäolopakko ei tunnu nykypäivältä, varsinkin kun opiskelijat ovat pääsääntöisesti aikuisia. Monella on työ, joka pitää myöskin hoitaa. Tällöin joustavat opinto- ja opetusjärjestelyt, jotka mahdollistaisivat opiskelun silloin, kun se on itsellesi mahdollista ja sopivaa, helpottaisivat paljonkin." (H 2213, A 2004, Ai, Hi)

Opiskelijat toivoivatkin joustavampia suoritustapoja opintojaksoihin. Myös opettajien suhteen toivottiin joustavuutta, jotta omiin opintoihinsa pystyisi paremmin vaikuttamaan:

"-Opiskelijoilla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa opintoihinsa ja opettaja eivät aina tule vastaan, vaan usein tyrmäävät opiskelijan. Opettajilta pitäisi saada enemmän tukea ja ymmärrystä." (H 2249, A 2011, Nu, Nor)

"Opintojen jäykkyys ja joustamattomuus. Opiskelija lähtöisen opintosuunnitelman luominen on mahdotonta tällä hetkellä." (H 1858, A 2010, Nu, Nop)

Vastauksissa oli havaittavissa eroja opiskelijoiden välillä. Vaikka tämän tutkimuksen tarkoituksena ei ollut erilaisten tyyppien löytäminen aineistosta, vastausten mukaan saatiin kuva siitä, että on opiskelijoita, jotka kokivat joustavuuden ja yksilöllisyyden hyväksi asioiksi, mutta myös niitä, jotka hyötyivät ns. valmiista lukujärjestyksestä ja valmiiksi räätälöidyistä vaihtoehtoista. Jälkimmäiset eivät kokeneet joustavuuden lisäämistä niin tarpeellisena kuin edelliset.

6.2 Korkeakouluinsituutioon liittyvät opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät

Korkeakouluinsituutioon liittyvät opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät jaettiin teemoittelussa **ohjaukseen ja tuensaantiin liittyviin asioihin** sekä **opetukseen ja opetusmenetelmiin liittyviin asioihin**. Ohjaukseen ja tuensaantiin liittyvät asiat -otsikon alle sijoitettiin teemat, jotka liittyvät opintojen ohjaukseen, henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (HOPS),

opinnoista ja opintojaksoista tiedotukseen, opintojen kuormittavuuteen ja saatuun tukeen sekä opinnäytetyöhän liittyvät asiat. Opetukseen ja opetusmenetelmiin liittyvät asiat -otsikon alle sijoitettiin opetuksen laatuun ja opettajien ammattitaitoon sekä opintojen sisältöön ja opetusmenetelmiin liittyvät teemat.

Opiskelijat kokivat korkeakouluinsituutioon liittyvistä asioista opintoja hidastavaksi tekijäksi erityisesti tiedotuksen opinnoista ja opintojaksoista (N = 163), opetuksen laatuun ja opettajien ammattitaitoon liittyvät asiat (N = 148) sekä opintojen sisältöön/opetusmenetelmiin liittyvät asiat (N = 136). Opiskelijoiden mukaan opintoja nopeuttavat korkeakouluinsituutioon liittyvät asiat liittyivät useimmiten opintojen ohjaukseen ja henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (HOPS) (N = 150), opetuksen laatuun ja opettajien ammattitaitoon (N = 146) ja tiedotukseen opintojaksoista (N = 67).

Tarkastelen seuraavaksi tuloksia niin, että käsittelen ensin opiskelijoiden vastauksia ohjaukseen ja tuensaantiin liittyen, minkä jälkeen tarkastelen opiskelijoiden vastauksia opettajien ammattitaidosta, opintojen sisällöstä ja opetusmenetelmistä ja niiden merkityksestä opintojen etenemisen kannalta.

6.2.1 Ohjaus ja tuensaanti

Opintojen ohjaukseen ja henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (HOPS) liittyvät asiat

Osa opiskelijoista koki, että opintojen ohjaukseen ja henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (HOPS) liittyvät asiat ovat nopeuttaneet heidän opintojaan tai mahdollistaisivat nopeamman etenemisen. Opintojen ohjauksella tarkoitetaan tässä yhteydessä saatua tukea sekä opinto-ohjaajalta että opettaja- ja opiskelijatuutoroinnista. Opiskelijat kehuivat hyvää opinto-ohjausta ja opettajatuutorointia ja kokivat, että hyvän ohjauksen avulla oli pystytty vaikuttamaan olennaisesti opintojen nopeuttamiseen:

"Aloitin opintoni v 2008 Helsingissä. Olen pitänyt välivuoden ja siirtynyt syksyllä 2011 opiskelemaan Turun Taideakatemiaan. Valmistun näillä näkymin n. puoli vuotta aiemmin, kuin odotettua. Tämä on mahdollista mielestäni siksi, että teatterilinjalla saa hyvää ohjausta ja tutorointia. HOPSia päivitetään usein. Opintojen suorittamisessa joustetaan ja otetaan huomioon oppilaan tarpeet ja elämäntilanne." (N 1853, A 2011, Nu, Hi)

"Opiskelen samanaikaisesti Turun yliopistossa ja minun on pakko kiittää ammattikorkeakoulua opiskelijoiden erittäin hyvästä huolenpidosta. Hops-keskustelut ja kehityskeskustelut ovat erittäin toimivia ja niistä tulee oppilaalle sellainen olo, ettei ole vain osa suurta harmaata opiskelijamassaa, vaan tärkeä yksilö." (N 781, A 2010, Nu, Nor)

Opinto-ohjaajan, opettajien ja tuutorien avustus koettiin tärkeiksi tekijöiksi opintojen etenemisen kannalta. HOPS koettiin myös hyvänä välineenä opintojen edistämiseksi, sillä HOPSin avulla opiskelija pystyi asettamaan itselleen tavoitteita opiskelujen suhteen ja seuraamaan omaa etenemistään. Esimerkiksi seuraavan opiskelijan vastauksessa tulee ilmi hyvät kokemukset sekä opintojen ohjauksesta että HOPS-keskusteluista:

"Hops: sen avulla pystyy helposti asettamaan itselleen tavoitteita opiskelujen suhteen, ja näkee miten opinnot edistyvät." (N2754, A 2012, Nu, Nor)

HOPS-keskustelut saivat myös kritiikkiä. Joidenkin opiskelijoiden mukaan HOPSin suunnitteluun ja sen ohjaamiseen tulisi panostaa ehdottomasti enemmän:

"- Koulun ei ole juurikaan kannustanut tekemään omaa henkilökohtaista opetussuunnitelmaa, siihen tulisi mielestäni panostaa ja ohjeistaa enemmän" (N 2966, A 2010, Nu, Nor)

Tiedotus opinnoista ja opintojaksoista

Opiskelijat kaipaavat enemmän tietoa esimerkiksi opintojaksovalinnoista, muiden koulutusohjelmien tarjoamista opinnoista, vapaasti valittavista opinnoista ja opintojen nopeamman etenemisen mahdollisuuksista. Opiskelijat tuntuivat kaipaavan myös enemmän tietoa opintojaksojen sisällöistä ja niiden vaatimuksista. Tiedonkulku ja ohjeistus koettiin toisinaan hitaaksi ja epäselväksi:

"Ei tiedotusta mahdollisuuksista edetä opinnoissa nopeammin, mitä kurseja voisi suorittaa, mitä vavoja, koska niitä kannattaisi käydä. Oma lukujärjestys tuntuu liian sitovalta, ei anna mahdollisuuksia aina tarpeeksi." (H 2751, A 2010, Nu, Nor)

"Ohjeiden anto monessa eri paikassa eri tavalla, esim. Optimassa kerrotaan yhtä, sähköpostissa toista ja tunnilla asiasta ei puhuta ollenkaan. Koska ohjeita on paljon ja erilaisia, on mahdoton tietää, mitä pitää tehdä. Asian selvittämiseen menee aikaa ja tehtävien teko myöhästyy. Lisäksi motivaatio pienenee." (H 1271, A 2011, ei ilmoittanut koulutusmuotoaan, Hi)

Osa opiskelijoista koki, että tietoa on vaikea löytää ja informaatio on epäselvää. Joidenkin opiskelijoiden vastauksissa korostuikin suurempi tuen ja ohjauksen tarve, mihin opintojen tiedotuskin osittain liittyy. Opiskelijat eivät tieneet eri vaihtoehtoista, ja he tuntuivat kaipaavan enemmän ohjeistusta opintoihin.

Opiskelijoista osa oli kokenut, että tiedotus opinnoista ja opintojaksoista oli nopeuttanut tai nopeuttaisi heidän opintojaan. Opiskelijat kokivat tärkeäksi, että opinnoista ja eri mahdollisuuksista tiedotetaan heti opintojen alussa ja että opintoja saa suunnitella jo alusta alkaen:

"On tärkeää heti alusta alkaen antaa paljon tietoa opinnoista, vaihtovuosi mahdollisuuksista jne, jotta opiskelija voi jo heti opintojen alusta alkaen alkaa suunnitella opintojaan. Täten mahdollistetaan se, että opiskelijat valmistuvat toivotussa ajassa." (N 1272, A 2012, Nu, Nor)

Opintojen kuormittavuus ja opinnoissa saatava tuki

Osa opiskelijoista oli kokenut joko opintojen työmäärän ja kuormittavuuden liian suureksi tai ettei korkeakoulu ole antanut tarpeeksi tukea omaan jaksamiseen. Opintopisteiden ja työmäärän suhde koettiin näissä vastauksissa epätasaiseksi ja liian suuri työmäärä haittasi opintojen etenemistä. Osa opiskelijoista tuntui olevan hyvin uupunut ja koki valmistumisen hyvin hankalaksi suuren työtaakan takia:

"Opiskelu on ollut omalta osaltani rankka ja uuvuttava kokemus, vaikka koen olevani oikealla linjalla. Estäviä asioita ovat olleet rahoitusasiat, meidän linjamme kohdalla rahoituksen puute on estänyt kunnollisen opetuksen toteutumisen, kurssien puutteellisuuden, aiheuttanut epätasapainoa ja eripuraa

opiskelijayhteisössä sekä aiheuttanut ammatillista epävarmuutta. – – ” (H 2244, A 2007, Ai, Hi)

”Viime vuonna opiskelin Turun amkissa bio- ja elintarviketekniikkaa, joka ei sopinut minulle yhtään tippaa. Kaikkein rankinta oli väärän aineen lisäksi järkyttävä lukujärjestys. Koko syksyn lähes joka päivä vakiona 8-16 ja parhaimmillaan 8-17 ja 8-18. Jokaviikkoinen vapaapäivä oli tiistaisin eli turhana keskellä viikkoa ja useimmiten siihenkin tungettiin neljän tunnin labrat. Uuvuin täysin, putosin keltasta ja nyt olen peruuttamattomissa ongelmissa kelan tukien ja riittämättömien opintopisteiden kanssa. Ei näin.” (H 1050, A 2012, Nu, Hi)

Opintoja oli osalla hidastanut se, ettei korkeakoulu ollut antanut tukea omaan jaksamiseen. He kokivat, että apua ja tukea on vaikea saada, ja he kaipasivat enemmän yksilöllisempää tukea ja ohjausta. Erityistä tukea tarvitaan opiskelijoiden mielestä esimerkiksi opintojen alussa ja lopussa sekä erilaisissa elämän vaikeissa tilanteissa.

Opinnäytetyöhön liittyvät asiat

Myös opinnäytetyöhön liittyvät asiat koettiin opintoja hidastaviksi tekijöiksi. Ne liittyivät muun muassa opinnäytetyön ohjaukseen, opinnäytetyön ohjaajaan tai opinnäytetyön hankkeistamisen vaikeuksiin. Osa koki, että opinnäytetyön tekemiseen ei valmisteta opiskelijoita tarpeeksi korkeakoulun puolesta:

”Opinnäytetyön tekemistä ei valmistella millään tavalla koulun puolelta. Joku opparin tekoon valmentava pieni ”kurssi” olisi paikallaan.” (H 2609, A 2007, Nu, Hi)

Opinnäytetyön ohjaukseen toivottiin lisäksi enemmän panostusta. Opiskelijat kritisoivat myös sitä, ettei ohjaajan valintaan saa itse vaikuttaa. Opiskelijat kaipasivat enemmän säännöllisiä tapaamisia ja henkilökohtaista ohjausta koko opinnäytetyön kirjoittamisprosessin ajan. Opiskelijat korostivat, että tilanteissa, jossa opinnäytetyön kirjoittaminen takkuilee, voitaisiin järjestää yhteisiä tapaamisia opinnäytetyöryhmän kanssa. Opiskelijat kaipasivat tietoa eri vaihtoehtoista tehdä opinnäytetyötä ja toivoivat, että myös muita vaihtoehtoja kuin opinnäytetyön hankkeistamista tuotaisiin esille.

Opinnäytetyöhön liittyvät asiat mainittiin myös opintoja nopeuttavaksi asiaksi. Opiskelijoiden mukaan opintojen nopeuttaminen olisi mahdollista esimerkiksi opinnäytetyön aloittamisella mahdollisesti jo heti opintojen alussa. Opiskelijoiden mielestä myös opinnäytetyön ja työn yhdistäminen on hyvä keino nopeuttaa opintoja. Opettajien tuki opinnäytetyön tekemisessä koettiin edelleen hyvin tärkeäksi:

"– Opettajien tuki esimerkiksi harjoittelun tai opinnäytetyön tai projektitehtävien suorittamisessa on tärkeää. Opettajat, jotka antavat aktiivisesti vinkkejä opinnäytetyön aiheeseen tms liittyen, mahdollistavat nopeamman opintojen suorittamisen. – " (N 1780, A 2010, Nu, Nop)

6.2.2 Opetukseen ja opetusmenetelmiin liittyvät asiat

Opetuksen laatuun ja opettajien ammattitaitoon liittyvät asiat

Opetuksen laatuun ja opettajien ammattitaitoon liittyvät asiat -teemaan sisältyi muun muassa seuraavia asioita:

- opettajien ammattitaito ja opetuksen laatu
- opettajien käyttämät opetusmenetelmät
- opettajien keskinäinen kommunikaatio
- opettajien kommunikaatio opiskelijoiden kanssa
- opettajien poissaolot ja tuntien peruuntuminen
- opettajien asenne ja motivaatio.

Osalle opiskelijoista opettajien ammattitaito on vaikuttanut opintojen hidastumiseen. Opetuksen tasoa, opettajien työmotivaatiota ja innostuneisuutta kritisoitiin. Opetusmenetelmiä kritisoitiin myös toisinaan vanhanaikaisiksi.

"Motivaatio on kärsinyt huomattavasti opetuksen tason takia. Ala kiinnostaa, kurssien asiat ovat järkeviä, mutta toteutus kärsii, kun opettajat tuntuvat epäpäteviltä." (H 1215, A 2010, Nu, Hi)

"Joidenkin opettajien työmotivaation täydellinen puuttuminen, esim. opettaja ei itse jaksa vaivautua saapumaan edes omille luennoilleen vaan ilmoittaa Optimaan luettavan alueen ja mahdolliset tehtävät noin viisitoista minuuttia ennen luennon alkua. Tai sitten opettaja ei itse vaivaudu opettamaan kurssin asioita vaan käskee

etsimään tietoa Internetistä ja kirjastosta, vedoten siihen että "olette nyt aikuisia ja teidän tulee itse opiskella asiaa". -- " (H 2683, A 2011, Nu, Nor)

Opiskelijat toivoivat myös parempaa kommunikaatiota muiden opettajien ja opiskelijoiden välille. Kun kommunikaatio opettajien välillä oli heikkoa, myös oppitunnit saattoivat käsitellä päällekkäisiä asioita. Osa oli saanut osakseen myös epätasa-arvoista kohtelua, mikä on hyvin huolestuttavaa. Joidenkin opiskelijoiden mukaan heidän ryhmässään oli jopa osa opiskelijoista lopettanut koulutuksensa saatuaan kohdalleen epäoikeudenmukaista käytöstä opettajien puolesta. Tulee kuitenkin huomioida, että vaikka kyseiset vastaukset ovat todella huolestuttavia, ovat nämä yksittäisiä tapauksia ja kohdistuvat tiettyihin opettajiin. Opiskelijoiden käsitykset opettajien ammattitaidosta vaihtelivat, ja osa opiskelijoista oli kokenut, että opettajien hyvä ammattitaito oli mahdollistanut opintojen etenemisen ajallaan.

146 opiskelijaa mainitsikin opetuksen laadun ja opettajien ammattitaitoon liittyvät asiat keinoiksi, joilla opintoja on mahdollista nopeuttaa. Nämä asiat liittyivät sekä opettajien ammattitaitoon että heidän käyttämiinsä opetusmenetelmiin. Opiskelijoiden mukaan opettajien hyvä ammattitaito, joustavuus ja innovatiivisuus olivat nopeuttaneet tai nopeuttaisivat opintoja.

"Ammattitaitoiset, ymmärtäväiset, helposti lähestyttävät opettajat, joilla on halu opettaa" (N 12, A 2011, Nu, Nop)

"Kannustava opettaja, joka ei tee työtänsä pelkästään palkkansa vuoksi vaan halusta opettaa asioita oppilailleen. Sopivasti teoriaa ja käytäntöä yhdistävä opetus." (N 2616, A 2009, Nu, Nor)

Opiskelijoiden mukaan opettajien avuliaisuus ja joustavuus ovat erittäin tärkeitä asioita. Opiskelijat korostivat myös opettajien "kutsumusta työhön", opiskelijoiden mukaan hyvä opettaja oli sellainen, joka tekee työtänsä "halusta opettaa". Myös opettajien välinen yhteistyö mainittiin tärkeäksi asiaksi. Opiskelijat korostivat, että sopivasti teoriaa ja käytäntöä yhdistävä opetus on hyvä asia. Opetuksen tulisi opiskelijoiden mukaan sisältää asioita, joita tarvitaan heidän opiskelemallaan alalla:

"Fiksut ja yksinkertaiset opetusmateriaalit, joista on helppo opiskella kotona. Paljon esimerkkejä "elävästä elämästä", koska liian teoreettinen opettaminen menee yli hilseen ja käytännön esimerkit pystyy sisäistämään paremmin." (N 1610, A 2012, Nu, Nor)

Opintojen sisältö ja opetusmenetelmät

Tähän teemaan sijoittui hyvin paljon erilaisia opetukseen liittyviä asioita. Nämä pyrittiin erottamaan omaksi teemakseen, jotta nämä vastaukset eivät sekoittuisi opettajien ammattitaitoon liittyvien asioiden kanssa. Osaltaan nämä asiat linkittyvät opettajien ammattitaitoon ainakin siltä osin, kun tehtäviä tai tuntien sisältöä kritisoitiin.

Muun muassa ryhmätöiden tai kirjallisten tehtävien määrää kritisoitiin opiskelijoiden vastauksissa. Joidenkin mukaan ryhmätöitä oli liikaa ja niitä käytettiin liian monella opintojaksolla. Vaikka ryhmätöiden merkitys ymmärrettiin, opiskelijat kokivat ryhmätyöt toisinaan haastaviksi. Ryhmätyöt osoittautuivat haasteellisiksi, mikäli joku ryhmästä ei ollut sitoutunut tehtävien tekoon. Myös aikataulujen sopiminen oli toisinaan vaikeaa. Etenkin ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavat kokivat ryhmätyöt ajoittain vaikeaksi toteuttaa:

"Ryhmätyöt! YAMK:n tutkintoa suorittaville ryhmätyöt ovat erittäin hankalia, koska useimmat ovat töissä ja perheellisiä, lisäksi asutaan fyysisesti hyvin erillään. Ryhmätyön tekeminen on todella hankalaa, eikä tulos ole koskaan niin hyvä kuin jos olisi todella mahdollista työskennellä ryhmässä lähekkäin." (H 2907, A 2011, Y, Nor)

Opiskelijat kritisoivat myös kirjallisia tehtäviä. Joidenkin mielestä oppimispäiväkirjoja oli liikaa ja "jatkuva raporttien kirjoittaminen" tuntui turhalta. Osa ei tuntunutkaan ymmärtävän kirjallisten tehtävien merkitystä, vaan koki ne turhauttavaksi ja pohti niiden merkitystä tulevaisuuden työn kannalta:

"Mielestäni pitää liikaa kirjoitella kaikenlaisia raportteja. Suurin osa niistä on aivan turhia, eikä niistä opi mitään, eikä niistä ole apua ainakaan minun tulevaisuuden työni suhteen. Ne hidastavat opintojani." (H 3075, A 2011, Nu, Nor)

7 TULOSTEN YHTEENVETO

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tutkia, miten ammattikorkeakouluopiskelijat kokevat tutkintojen rakenteeseen sekä korkeakouluinsituutioon (opetus ja ohjaus) liittyvien tekijöiden vaikuttavan heidän opintojensa etenemiseen. Tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä toimi Vesikansan ym. (1998) malli opintojen etenemiseen vaikuttavista ulkoisista ja sisäisistä tekijöistä. Tutkimuksen tavoitteena oli saada konkreettisia kehitysehdotuksia opiskelijoiden opintojen etenemisen tukemiseksi Turun ammattikorkeakoulussa.

Tämän tutkimuksen mukaan opintoja hidastavat tekijät liittyivät useimmiten opintojen järjestämiseen ja opintojaksotarjontaan (n = 714), toiseksi eniten läsnäolopakkoon sekä opintojen ja opettajien joustavuuteen (n = 242) ja kolmanneksi eniten lukujärjestysten toimivuuteen (n = 191). Opintoja nopeuttavat opintojen ja opetuksen järjestelyt liittyivät läsnäolopakkoon sekä opintojen ja opettajien joustavuuteen (n = 509), aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamiseen (n = 377) sekä opintojen järjestämiseen ja opintojaksotarjontaan (n = 248). (ks. taulukko 1.)

Yksittäisistä teemoista eniten vastauksia oli molemmissa kysymyksissä kerännyt teema ”ei kokemuksia /ei vastausta / en osaa sanoa”. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että kyselyyn vastanneista yli neljäsosa (26 %) oli ensimmäisen vuoden opiskelijoita, jotka olivat kyselyn vastaushetkellä opiskelleet vasta kuukauden tai puolen vuoden verran. Opintoja hidastaviin tekijöihin liittyvistä vastauksista neljänneksi eniten vastauksia keräsi teema ”muut vastaukset” (6 %, n = 223), mihin sijoittuivat kaikki vastaukset, joita ei pystytty muihin teemoihin sijoittamaan. Opintoja nopeuttavissa tekijöissä kyseinen teema oli kuudenneksi suurin. (ks. taulukko 1.)

Taulukko 1. Muodostamani teemat ja opiskelijoiden vastausten jakautuminen teemoihin opintoja hidastavia ja nopeuttavia tekijöitä käsittelevissä kysymyksissä.

	Teemat opintoja hidastavista (16) ja nopeuttavista (15) opintojen ja opetuksen järjestelyistä	Opintoja hidastavat		Opintoja nopeuttavat	
		n	% ⁶	n	% ⁶
Tutkintojen rakenne	1. Opintojen rakenteeseen ja järjestämiseen liittyvät asiat				
	Opintojen järjestäminen ja opintojaksotarjonta	714	23	248	8
	Lukujärjestysten toimivuus	191	6	154	5
	Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustaminen (AHOT)	25	1	377	12
	Vapaasti valittavat (VAVA) -opinnot	62	2	168	5
	Verkko-opinnot, etäopiskelu, verkkopohjaiset työkalut	63	2	233	7
	Vaihto-opiskeluun liittyvät asiat	85	3	-	-
	Kesäopintoihin liittyvät asiat	-	-	131	4
	Työharjoitteluun liittyvät asiat	38	1	-	-
	2. Joustavuus ja läsnäolopakko				
Läsnäolopakko sekä opintojen ja opettajien joustavuus	242	8	509	16	
Korkeakouluinstituutio	3. Ohjaukseen ja tuensaantiin liittyvät asiat				
	Opintojen ohjaukseen ja henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (HOPS) liittyvät asiat	13	0,5	150	5
	Tiedotus opinnoista ja opintojaksoista	163	5	67	2
	Opintojen kuormittavuus ja opinnoissa saatava tuki	119	4	12	0,5
	Opinnäytetyöhön liittyvät asiat	55	2	33	1
	4. Opetukseen ja opetusmenetelmiin liittyvät asiat				
	Opetuksen laatuun ja opettajien ammattitaitoon liittyvät asiat	148	5	146	5
	Opintojen sisältö/opetusmenetelmät	136	4	-	-
	5. Muut vastaukset				
	Muut vastaukset	223	7	212	7
Henkilökohtaiset syyt	94	3	98	3	
Ei kokemuksia / ei vastausta / ei osaa sanoa	1 262	40	1 194	38	
	Kaikki maininnat yhteensä	3633		3827	

⁶ Sulussa oleva prosenttiluku on vastausten määrä suhteessa kaikkiin kyselyyn vastanneisiin opiskelijoihin (N = 3125).

Tutkintojen rakenteeseen liittyvät opintoja hidastavat tekijät olivat erityisesti opintojaksotarjonta, läsnäolopakko ja joustavuus sekä lukujärjestysten epätasapaino ja päällekkäisyys. Opintojaksojen järjestäminen harvoin, opintojaksojen vaikea uusiminen ja epätasainen tuntien jakautuminen eri viikonpäiville, viikoille tai lukukausille koettiin keskeisiksi opintoja hidastaviksi tekijöiksi. Opintojen joustamattomuus koettiin ongelmalliseksi ja opiskelijat kokivat, etteivät he voi itse aktiivisesti vaikuttaa opintoihinsa ja opintojen etenemiseen. Tutkintojen rakenteeseen liittyen opintoja olikin nopeuttanut tai nopeuttaisi eniten opintojen ja opettajien joustavuuden lisääminen, aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustaminen sekä opintojen järjestämisen ja opintojaksotarjonnan kehittäminen. (ks. kuvio 8.)

Korkeakouluinstituutioon liittyvät opintoja hidastavat tekijät olivat etenkin tiedotus opintojaksoista, opetuksen laatu ja opettajien ammattitaito sekä opintojen sisältö. Osa opiskelijoista kaipasi enemmän tiedotusta esimerkiksi opintojaksovalinnoista, muiden koulutusohjelmien tarjoamista opinnoista, vapaasti valittavista opinnoista ja opintojen nopeamman etenemisen mahdollisuuksista. Opintoja olisi mahdollista nopeuttaa etenkin opintojen ohjauksen ja henkilökohtaisen opintosuunnitelman avulla sekä kiinnittämällä huomiota opetuksen laatuun ja opettajien ammattitaitoon. (kuvio 8.)

	OPINTOJA HIDASTAVAT	OPINTOJA NOPEUTTAVAT
TUTKINTOJEN RAKENTEeseen LIITTYVÄT ASIAT	<ul style="list-style-type: none"> • Opintojen järjestämiseen ja opintojaksotarjontaan liittyvät asiat (n = 714) • Läsnaolopakkoon sekä opintojen ja opettajien joustavuuteen liittyvät asiat (n = 242) • Lukujärjestysten toimivuus, epätasapaino ja päällekkäisyys (n = 191) 	<ul style="list-style-type: none"> • Opintojen ja opettajien joustavuus (n = 509) • Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustaminen (n = 377) • Opintojen järjestämiseen ja opintojaksotarjontaan liittyvät asiat (n = 248)
KORKEAKOULUINSTITUUTIOON LIITTYVÄT ASIAT	<ul style="list-style-type: none"> • Tiedotus opinnoista ja opintojaksoista (n = 163) • Opetuksen laatuun ja opettajien ammattitaitoon liittyvät asiat (n = 148) • Opintojen sisältö/ opetusmenetelmät (n = 136) 	<ul style="list-style-type: none"> • Opintojen ohjaukseen ja henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (HOPS) liittyvät asiat (n = 150) • Opetuksen laatuun ja opettajien ammattitaitoon liittyvät asiat (n = 146)

Kuvio 8. Keskeiset tulokset opiskelijoiden käsityksistä opintoja hidastavista ja nopeuttavista tutkintojen rakenteeseen ja korkeakouluinstituutioon liittyvistä tekijöistä.

8 POHDINTA

8.1 Opintoja hidastavat ja nopeuttavat tekijät ammattikorkeakoulussa

Opintojen järjestäminen aiheutti ongelmia opintoihin

Tässä tutkimuksessa opintojen järjestämiseen ja opintojaksotarjontaan liittyvät asiat olivat keskeisimpiä opintoja hidastavia tekijöitä. Myös muissa tutkimuksissa (ks. Liimatainen ym. 2010; OPM 2003) on todettu opetustarjonnassa olevien kurssien joustamattomuuden ja opintojaksojen päällekkäisyyden aiheuttavan opiskelijoille ongelmia opintoihin. Tässä tutkimuksessa opiskelijat kokivat opintojen etenemisen kannalta tärkeiksi asioiksi opintojaksojen järjestämisen riittävän usein, hyvät uusimismahdollisuudet sekä sijoittumisen ja jakautumisen tasaisesti.

Erilaiset joustavat opintojen suoritustavat, kuten verkko- ja etäopinnot, kesäopinnot ja aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustaminen koettiin hyväksi tavaksi edistää opintoja. Yhteiset käytännöt aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta tuntuivat kuitenkin puuttuvan. Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamista tulisikin tämän tutkimuksen mukaan kehittää ja luoda siitä selvät ja yhteiset käytännöt niin opiskelijoille kuin opettajillekin. Myös verkko- ja etäopinnot koettiin pääosin hyväksi mahdollisuudeksi nopeuttaa opintoja, sillä ne mahdollistivat itsenäisen opiskelun ja opiskelutahdin. Verkossa suoritettavista opintojaksoista oli hyötyä erityisesti silloin, kun oma elämäntilanne edellytti opintojen joustavuutta.

Kesäopinnot koettiin pääosin positiivisena asiana, mutta kesällä järjestettäviin kursseihin toivottiin lisää valinnanvaraa. Uudessa hallitusohjelmassa (2015) puhutaankin jo kolmannen lukuvuoden käyttöönotosta. (Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle 29.5.2015 nimitetyn pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelmasta.) Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että korkeakoulujen opetus ei katkeaisi kesäksi, eikä opiskelijoilla olisi samanlaista kesätaukoa kuin

nykyään. Kolmas lukukausi nopeuttaisikin valmistumista, jos opiskelijat valitsevat opiskelun kesätöiden sijaan. Kysymyksenä on, ovatko opiskelijat todella kiinnostuneita suorittamaan kesäopintoja työteon sijaan, etenkin jos opintotuen lainapainotteisuutta kasvatetaan. Lisäksi myös opettajat tarvitsevat kesällä lomansa. Kesäopetus tarvitseekin lisäresursseja, jotka ovat varmasti monella korkeakoululla vaikeasti saatavilla muun muassa opettajien resurssipulan vuoksi (ks. OKM 2014.)

Tämän tutkimuksen mukaan työmäärän vaihtelut lukukausien ja viikkojen välillä aiheuttivat opiskelijoille ongelmia opintojen suunnitteluun. Osalla opiskelijoista oppituntien epätasainen jakautuminen saattoi johtaa uupumiseen työmäärän ollessa joinain päivinä tai viikkoina kohtuuton. Huolestuttavaa tutkimuksen tuloksissa on, että osalla opiskelijoista opinnot tuntuivat hyvin raskailta. Kun Eurostudent IV-tutkimuksen (Saarenmaa ym. 2010) mukaan yli 60 prosenttia opiskelijoista ilmoitti, että opintoja hidastavat terveystekijät otetaan korkeakoulussa heikosti tai ei lainkaan huomioon, herättää opiskelijoiden jaksaminen myös tämän tutkimuksen perusteella huolta. Toisaalta työmäärän kokeminen tuntui vaihtelevan vastauksissa hyvin paljon. Vastaukset voivat kertoa ammattikorkeakouluopiskelijoiden heterogeenisyydestä ja heidän erilaisista lähtökohdista ja tavoitteistaan opiskeluun (ks. Rautopuro & Korhonen 2011). Myös koulutusohjelmien välillä saattaa olla suuria eroja keskenään.

Opintojen joustavuus keskeisenä opintojen etenemiseen vaikuttavana tekijänä

Keskeiset kehityskohteet liittyvät tämän tutkimuksen mukaan opintojen joustavuuden lisäämiseen ja opiskelijoiden yksilöllisten elämäntilanteiden huomioimiseen. Opiskelijat toivoivat opintojen ja opettajien joustavuutta erilaisissa elämäntilanteissa, kuten esimerkiksi vaihto-opiskelusta palatessa ja sairastuessa. Opiskelijat toivoivat erilaisia mahdollisuuksia opintojaksojen suorittamiseen ja opettajien joustavuutta vaikeissa elämäntilanteissa. Myös läsnäolopakkoa kritisoitiin ja se koettiin vanhanaikaiseksi. Muissa tutkimuksissa on saatu samansuuntaisia tuloksia opintojen joustavuuden merkityksestä

opintojen etenemisessä (Kalima 2011; Lerkkanen 2002; OPM 2003). Tutkimusten mukaan opiskelijoiden opiskelu-urat ovat yksilöllistyneet, minkä myötä myös opiskelijoiden toiveet ja tarpeet koulutusta kohtaan ovat erilaisia. Opiskelijat sovittavat opintonsa elämäänsä eri tavoin, minkä vuoksi tarvitaan mahdollisuuksia suorittaa opintoja yhä yksilöllisempiä polkuja pitkin. (ks. Liimatainen ym. 2010)

Opiskelijoiden yksilöllisten elämäntilanteiden huomioiminen olisi tämän tutkimuksen mukaan mahdollista tarjoamalla opiskelijoille vaihtoehtoisia suoritustapoja opintoihin ja keventämällä läsnäolopakkoa. Joustavien suoritustapojen ja etä- tai verkko-opintojen mahdollisuuden lisäämisellä pystyttäisiin ottamaan paremmin huomioon opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet ja parantamaan heidän sitoutumistaan koulutukseen. Tutkimusten mukaan opiskelijat saattavat kohdata opiskelunsa aikana erilaisia esteitä (ks. Kurri 2006), joiden myötä joustavuuden tarve korkeakoulutuksessa lisääntyy. Opintojen joustavuuden lisääminen ei saisi kuitenkaan tarkoittaa opetuksen siirtämistä suoraan verkkoon ja läsnäolon täydellistä poistamista, vaan oikein toteutettuna opintojen joustavuus tarkoittaa opiskelijoiden erilaisten taustojen ja elämäntilanteiden ymmärtämistä.

Voidaan myös pohtia, kuinka paljon korkeakoulun tulisi joustaa opiskelijoiden erilaisten elämäntilanteiden myötä. Viime aikoina on jopa puhuttu opiskelijoista korkeakoulutuksen asiakkaina, mikä korostaa korkeakoulun palveluroolia. Korkeakoulun tulisi huomioida jatkuvasti opiskelijoiden erilaisia elämäntilanteita ja opiskelijoiden yksilöllisiä opiskelupolkuja. Opintojen joustavuuden lisääminen ei saisi kuitenkaan aiheuttaa opettajille liikaa työtä, sillä on kohtuutonta odottaa opettajilta täydellistä joustamista opiskelijan tilanteen suhteen. Opiskelijoita ei tulisi nähdä korkeakoulutuksen asiakkaina, vaan lähtökohtana tulisi olla se, että opiskelijat huomioidaan osana sitä elinympäristöään, jossa he elävät. Tämä edellyttää korkeakoululta ja opettajilta sen ymmärtämistä, että opiskelijan opintopolulla saattaa tapahtua erilaisia asioita, jotka vaikuttavat opintopolun kulkuun (ks. Kurri 2006). Opiskelijat

saadaan palaamaan myös takaisin opintopolulle, kun osoitetaan tukea opintopolun alusta loppuun saakka. (ks. Markkula 2006.)

Tässä tutkimuksessa havaittiin myös, että opintojen joustavuuteen liittyvissä vastauksissa oli eroja opiskelijoiden välillä. Vaikka tämän tutkimuksen tarkoituksena ei ollut erilaisten vastaustyyppien löytäminen aineistosta, vastausista saatiin kuva siitä, että osa opiskelijoista tuntui kaipaavan enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa omiin opintoihinsa kun osa puolestaan koki hyötyvänsä valmiiksi räätälöidyistä vaihtoehdoista. Jälkimmäiset eivät kokeneet joustavuuden lisäämistä niin tarpeellisena kuin edelliset. Tässä voi olla kyse opiskelijoiden itseohjautuvuuden eroista (ks. esim. Kolehmainen 2004). Ammattikorkeakouluissa on puhuttu paljon itseohjautuvuudesta (ks. esim. Kolehmainen 2004), mutta tulee muistaa, että opiskelijoilla on erilaiset edellytykset itseohjautuvuuteen. Opiskelu korkeakoulusta poikkeaa monella tavalla lukio- tai ammatillisesta koulutuksesta, mutta osa nuorista saattaa odottaa korkeakouluopiskelun olevan samankaltaista kuin opiskelun toisella asteella. Tässä tutkimuksessa havaittiin, että osa opiskelijoista kaipaa täyttä vapautta opintojensa suorittamiseen, kun taas osa kokee turvallisena valmiiksi luodut vaihtoehdot. Erilaisten opiskelijoiden huomioiminen olisikin tärkeää, jotta myös opintojen nopeuttaminen olisi mahdollista.

Osalle opiskelijoista opinnot ovat myös sivutoimisia. Kaliman (2011) mukaan nykyisen opintojärjestelmän laadinnan lähtökohtana on ollut, että opiskelijat opiskelevat kokopäiväisesti, mutta tosiasia on, että osalle opiskelu muodostuu sivutoimiseksi esimerkiksi työssäkäynnin myötä. Tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteena ei ollut opiskelijoiden työnteon vaikutus opintojen etenemiseen, mutta opintojen joustavuuteen liittyvät toiveet kertovat myös siitä, että esimerkiksi läsnäolopakko koetaan opiskelijoiden todellisuuteen sopimattomaksi. Työntekoa ei tulisikaan nähdä pelkästään negatiivisena asiana, sillä opiskelijoille työkokemuksen kerääminen on tutkimusten mukaan tärkeä asia sekä valmistumisen jälkeisen työllistymisen (ks. Kurri 2006), että opiskelumotivaation kannalta (ks. Opetusministeriö 2003).

Opetuksen laatu ja hyvä ohjaus keskeisiä opintoja tukevia tekijöitä

Tämän tutkimuksen mukaan opiskelijat kokivat opintoja hidastavana tekijänä erityisesti tiedotuksen opinnoista ja opintojaksoista. Tiedonkulku ja ohjeistus koettiin toisinaan hitaaksi ja epäselväksi ja osa koki, että tietoa on vaikea löytää ja että informaatio on epäselvää. Joidenkin opiskelijoiden vastauksissa korostui suurempi tuen ja ohjauksen tarve, mihin opintojen tiedotuskin osittain liittyy. Tiedotus ja neuvonta voidaan nähdä opinto-ohjauksen alimpina portaina (Mikkonen ym. 2003) ja onkin tärkeää huolehtia myös näiden toteutumisesta ammattikorkeakoulussa. Myös opinnäytetyö koettiin opintoja hidastavaksi asiaksi ja sen ohjaukseen toivottiin enemmän panostusta. Tutkimusten mukaan opintojen loppuvaiheessa ongelmia aiheuttavatkin etenkin opinnäytetyön kirjoittaminen ja osalla opiskelijoista jo työelämään siirtyminen. (Kalima 2011; Vesikansa ym. 1998.)

Aikaisempien tutkimusten mukaan opinto-ohjauksella on sekä opiskelijoiden (ks. Liimatainen ym. 2010), että korkeakoulujen henkilöstön (ks. Vuorinen ym. 2005) mukaan vaikutusta opintojen sujumiseen, ja tämä sai vahvistusta myös tästä tutkimuksesta. Opiskelijat kehuivat hyvää opinto-ohjausta ja opettajatuutorointia ja kokivat, että hyvän ohjauksen avulla oli pystytty vaikuttamaan olennaisesti opintojen nopeuttamiseen. HOPS koettiin hyvänä välineenä opintojen edistämiseksi, sillä HOPSin avulla opiskelija pystyi asettamaan itselleen tavoitteita opiskelujen suhteen ja seuraamaan omaa etenemistään. Ohjaukseen ja HOPSin tekemiseen toivottiinkin enemmän panostusta ja ohjeistusta.

Tämän tutkimuksen mukaan opettajien ammattitaito oli erittäin keskeinen asia opintojen etenemisen kannalta. Tutkimuksissa onkin havaittu, että opiskelijan tyytyväisyydellä opetusta ja ohjausta kohtaan on vaikutusta opintojen keskeyttämiseen etenkin toisena ja kolmantena opiskeluvuotena. (Rautopuro & Väisänen 2001). Tässä tutkimuksessa opiskelijat kokivat erittäin tärkeänä opettajan innostavuuden ja motivaation työtään kohtaan sekä viittasivat opettajien keskinäiseen sekä opiskelijoiden kanssa käytävään yhteistyöhön

asiana, johon tulisi panostaa entistä enemmän. Aikaisemmissa tutkimuksissa on korostettu erityisesti ammattikorkeakouluopettajien välistä yhteistyötä keskeisenä uutena osaamisalueena (ks. Auvinen 2004; Savonmäki 2007) ja opettajien tulisi myös tämän tutkimuksen tulosten perusteella kehittää yhteistyötään sekä muiden opettajien ja opiskelijoiden välillä. Ammattikorkeakoulussa opetuksen tulisi myös jatkuvasti kehittyä työelämän muutosten ja vaatimusten myötä ja opettajien tulisi huolehtia oman osaamisensa päivittämisestä (ks. Mannila & Heiskanen 2014.) Opiskelijat kritisoivat myös käytettyjä opetusmenetelmiä ja toivoivat enemmän joustavuutta opetukseen (ks. Liimatainen ym. 2010). Tuloksia tarkastellessa tulee kuitenkin huomata, että tutkintojen rakenteeseen liittyvät tekijät olivat korostuneempina vastauksissa, kuin korkeakouluinstituutioon (opetus ja ohjaus) liittyvät tekijät (ks. taulukko 1). Vaikka ohjaukseen ja opetukseen liittyvät asiat olivat tämän tutkimuksen mukaan tärkeitä opintojen sujuvuuden kannalta, oli näitä asioita oli mainittu paljon vähemmän kuin esimerkiksi opintojen järjestämiseen ja opintojaksotarjontaan liittyviä asioita.

Myös opiskelijoiden ajatukset ohjauksen tarpeesta vaihtelivat suuresti. Opiskelijoiden heterogeenisyyden myötä myös opiskelijoiden itseohjautuvuus saattaa vaihdella korkeakouluopinnoissa hyvin paljon. Mikkosen ja muiden (2003) ajatusten mukaisesti osa opiskelijoista tarvitsi myös tässä tutkimuksessa enemmän ohjausta opintoihinsa, kun toiset selvisivät opinnoista ilman suurempia ohjauksen tarpeita. Heti ensimmäisen opiskeluvuoden aikana opintojen käynnistyminen ja koulutukseen integroituminen ovat tutkimusten mukaan keskeisessä asemassa opintojen jatkamisen kannalta (ks. Tinto 1975), minkä vuoksi opiskelijoiden itseohjautuvuutta opintoihin tulisi tukea heti ensimmäisestä opiskeluvuodesta alkaen.

Usein ajatellaan, että opiskelijoiden tukeminen on liiallista huolehtimista ja estää opiskelijoiden kasvun itseohjautuviksi. Korkeakoulun ei kuitenkaan tarvitse huolehtia opiskelijoiden liiasta huolehtimisesta, sillä osa opiskelijoista pääsee hyvin opinnoissaan alkuun ilman tukea, mutta osa todella tarvitsee apua erilaisissa opintoihin tai elämäntilanteeseen liittyvissä asioissa. Kurri (2006)

toteaakin hyvin: *”Toimivat opintojen ohjaus- ja tukipalvelut eivät vähennä opiskelijan omaa vastuuta opintojen sujumisesta vaan ne luovat tarpeellisen matalan kynnyksen tukiverkon, jota opiskelijaa uskalletaan käyttää eri ongelmatilanteissaan.”* Tuen antaminen opiskelijalle on erittäin tärkeää niin opiskelijan itsensä kuin korkeakoulun toiminnan kannalta (ks. Moitus ym. 2001; Watts & Van Esbreck 2000) ja kaikkia opiskelijoita erilaisine taustoineen tulisi tukea itseohjautuvaksi kasvamiseen opinnoissa. Esimerkiksi opiskelutaitojen opettaminen heti ensimmäisenä opiskeluvuotena voisi auttaa opiskelijoita ottamaan enemmän vastuuta oppimisestaan.

Vaikka korkeakouluopintojen pitkittyminen on ollut ikuisuusongelma etenkin yliopistossa, näyttää tämän tutkimuksen perusteella siltä, että korkeakoulun on mahdollista tukea opiskelijoiden opintojen etenemistä huolehtimalla siitä, että opiskelijoilla on saatavilla korkeakoulun tukea opintojen eri vaiheissa ja opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet otetaan huomioon. Opintojen etenemistä tulisikin katsoa kokonaisvaltaisesti –siihen vaikuttavat hyvin monet eri tekijät opiskelijan elämässä.

8.2 Tutkimuksen vahvuudet ja heikkoudet

Tämän tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä toimi Vesikansan ym. (1998) malli opintojen etenemiseen vaikuttavista ulkoisista ja sisäisistä tekijöistä. Vesikansan ym. (1998) malli sopi tutkimukseen hyvin ja sen avulla saatiin jäsennettyä hyvin keskeisiä opintojen etenemiseen vaikuttavia tekijöitä ammattikorkeakoulussa. Tulee kuitenkin huomioida, että tässä tutkimuksessa tarkasteltiin vain korkeakouluinstituutioon ja tutkintojen rakenteeseen liittyviä opintoja hidastavia ja edistäviä tekijöitä. Tutkimusten mukaan opintojen hidastuminen on mutkikas prosessi, johon vaikuttavat monet tekijät samanaikaisesti. (ks. Vuorinen 2001.) Eri tutkimuksissa on todettu opiskelijoiden henkilökohtaisten tekijöiden, kuten oman motivaation olevan jopa suurin opintojen etenemiseen vaikuttava tekijä (Kolehmainen 2004), mitä ei tarkasteltu lainkaan tässä tutkimuksessa.

Lincoln & Guba käyttävät laadullisen tutkimuksen luotettavuusarvioinnista käsitteitä vastaavuus, siirrettävyys, varmuus ja vahvistuvuus. (Lincoln ym. 1985, 294-301.) Olen käsitellyt tutkimuksen aineiston keruun ja analyysin luotettavuutta tarkemmin luvussa 5.4. Pohdinnassa toin yhteen samankaltaisia tutkimustuloksia, jotka vahvistavat tekemiäni johtopäätelmiä (tutkimuksen vahvistuvuus) ja näin tutkimuksen luotettavuutta. (ks. Eskola & Suoranta 2005).

Tutkimuksen heikkoudet liittyvät siihen, että tutkimus toteutettiin syksyllä 2012, jolloin tutkimusaineistoa voidaan pitää jopa hieman vanhana. Mikäli tutkimus toteutettaisiin uudestaan, voitaisiin saada erilaisia tuloksia tutkintojen rakenteeseen ja korkeakouluinstituutioon liittyen. Joihinkin ongelmakohtiin on myös saatettu jo reagoida Turun ammattikorkeakoulussa, jolloin tämä tutkimus ei välttämättä tuo uutta tietoa kyseisistä asioista. Tutkimuksessa ei ole myöskään tuotu esille eri opiskelijaryhmien, kuten aikuisopiskelijoiden/nuorten koulutuksen opiskelijoiden, sukupuolten tai eri koulutusalojen välisiä eroja. Tuloksia tulkittaessa tulee huomioida, että eri opiskelijaryhmien väliset erot voisivat vaikuttaa tutkimustuloksiin. Lisäksi vastanneet opiskelijat olivat pääasiassa opinnoissaan hyvin menestyviä opiskelijoita, jolloin opinnoissa pitkittyneiden opiskelijoiden käsitykset jäävät varjoon. Tuloksia analysoidessa tuleekin huomioida, että osa tuloksista on todennäköisesti tiettyihin koulutusohjelmiin tai -aloihin sidottuja ja että kaikkiin opintojen pitkittymiseen vaikuttaviin tekijöihin ei voida korkeakoulun puolesta vaikuttaa.

Tutkimuksen vahvuudet liittyvät erityisesti tutkimusaineiston laajuuteen, sillä molemmissa avoimissa kysymyksissä oli yli 2000 vastaajaa. Tässä tutkimuksessa saatiin sekä määrällistä, että laadullista tietoa opintojen etenemiseen vaikuttavista tekijöistä Turun ammattikorkeakoulussa. Tutkimuksen tuloksista ei voida tehdä kaikkia Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoita koskevia yleistyksiä, eikä tutkimustulosten yleistettävyys ei olisikaan tämän tutkimuksen kannalta mielekästä tai tarkoituksellista. Tulokset antavat kuitenkin arvokasta tietoa opintojen läpäisyyn liittyvistä ongelmista ja useaan kertaan esiintyvät asiat saattavat kertoa siitä, että tämä seikka on ongelmallinen ainakin joidenkin opiskelijoiden tai tiettyjen opiskelijaryhmien kohdalla.

8.3 Kehittämisehdotukset ja jatkotutkimusajatukset

Tämän tutkimuksen keskeiset kehitysehdotukset liittyivät opintojen joustavuuden lisäämiseen sekä opetuksen ja ohjauksen laatuun panostamiseen. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella esitän seuraavat kehitysehdotukset ammattikorkeakouluopintojen edistämiseksi:

- Opintojen joustavuutta tulisi lisätä ja opintoihin tulisi luoda vaihtoehtoisia suorittamisvaihtoehtoja, jotta opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet saataisiin otettua paremmin huomioon.
- Opintojaksojen järjestämiseen liittyviä päällekkäisyyksiä tai opintojaksojen kasautumista tietyille lukukausille/viikoille tulisi purkaa.
- Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamiseen tulisi kehittää yhteiset käytännöt opiskelijoille ja henkilökunnalle.
- Opiskelijoiden erilaisiin opiskeluvaikeuksiin tulisi kiinnittää enemmän huomiota ja antaa enemmän apua ja ohjausta niistä selviämiseen.
- Opinnäytetyön ohjaukseen tulisi panostaa aiempaa enemmän.
- Opintojen ohjausta ja ohjauksen eri tahoja ja niiden toimikenttiä tulisi selkiyttää opiskelijoille ja henkilökunnalle.
- Opinnoista tiedotusta tulisi lisätä.
- Opettajien ammattitaitoa ja työelämäyhteyksiä tulisi pitää aktiivisesti yllä.

Tulevaisuudessa olisi kiinnostavaa tutkia, onko nuorten ja aikuisten tutkintoon johtavien koulutusten opiskelijoilla eri käsityksiä opintojen etenemiseen vaikuttavista tekijöistä. Olisi mielenkiintoista myös tutkia eri alojen opiskelijoiden käsityksiä opintojen etenemiseen vaikuttavista tekijöistä, sillä monet opintojen etenemiseen vaikuttavista tekijöistä ovat aikaisempien tutkimustenkin mukaan sidoksissa opiskelualaan.

Tässä tutkimuksessa saatiin viitteitä siitä, että opiskelijat jotka ovat enemmän itseohjautuvia opinnoissaan, kokevat myös opintojen joustavuuden positiivisemmin kuin opiskelijat, jotka tarvitsevat enemmän tukea ja ohjausta opinnoissaan. Tämän vuoksi olisi mielenkiintoista myös selvittää, kuinka itseohjautuvia ammattikorkeakoulu- tai yliopisto-opiskelijat ovat opintojensa

suhteen ja kuinka tämä vaikuttaa opiskelijoiden käsityksiin opintojen etenemiseen vaikuttavista tekijöistä. Tärkeää olisi myös tutkia, kuinka korkeakoulu pystyy omalla toiminnallaan tukemaan opiskelijoiden henkilökohtaisia opintojen etenemiseen vaikuttavia tekijöitä.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoululaki.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351>. Viitattu 28.8.2014

Auvinen, P. 2004. Ammatillisen käytännön toistajasta monipuoliseksi aluekehittäjäksi? Ammattikorkeakoulu-uudistus ja opettajan työn muutos 1992 - 2010. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 100. Joensuun yliopistopaino. Joensuu 2004.

Collings, R., Swanson V. & Watkins, R. 2014. The impact of peer mentoring on levels of student wellbeing, integration and retention: a controlled comparative evaluation of residential students in UK higher education. *Higher Education*, 68, 927-942.

Eskola, J. & Saaranen, A. 2006. Laskemisen vaikeudesta - Kannattaako kvalitatiivista aineistoa kvantifioida? Teoksessa Julkunen, M.-L. (toim.) Tutkimuksia yhtenäistyvistä ja erilaistuvista oppimisen ja koulutuksen poluista. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia N:o 98. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain 39 ja 41 §:n ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta (LUONNOS 16.4.2014)

Heinonen L., Eriksson S. & Kujala J. 2011. Opinnot sujuviksi opiskelijakeskeisellä oppimisella. Yliopistopedagogiikan asiantuntija- ja yhteistyöverkosto: Yliopistopedagoginen aikakausjulkaisu, 2, 45-48.

Honkonen, R. 2002. Ammattikorkeakouluopintojen keskeyttäminen ja sen vähentäminen. KeVät-projektin arviointi. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Huhtanen, K. 2012. Opintojen läpäisyn tehostaminen ammattikorkeakoulutuksessa. Teoksessa Korhonen, V. & Mäkinen, M. (toim.)

Opiskelijat korkeakoulutuksen näyttämöillä. Campus Conexus -projektin julkaisuja A:1. Kasvatustieteiden yksikkö, Tampereen yliopisto. Tampereen Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Kalima, R. 2011. Opintojen pitkittyminen ja keskeyttäminen ammattikorkeakoulussa. Tutkimus Helsingin ammattikorkeakoulun opintojen pitkittymisen ja keskeyttämisen syistä vuosina 2002–2007 ja niihin vaikuttamisen keinoista. Akateeminen väitöskirja. Kasvatustieteiden tiedekunta. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Tampere: Tampereen yliopisto.

Kanerva, K. & Repo-Kaarento, S. 2005. Opiskelija ei tee valintojaan vain itseään varten. Helsingin Sanomat 13.6.2005.

Kivinen, O. & Nurmi, J. 2008. Työ, koulutus ja osaaminen. Yliopisto ja ammattikorkeakoulu yhdeksän maan eurooppalaisessa vertailussa. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 72. Turku: Uniprint.

Kolehmainen, S. 2002. Mihin opintojen edistämällä pyritään? Teoksessa Kokko, P. & Kolehmainen, S. 2002. Yhdessä ammattikorkeakouluopintoja edistäen! Opintojen edistäminen ja tukeminen -projektin loppuraportti. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Kolehmainen, S. 2004. Opintojen ohjaus on opintojen edistämistä. Teoksessa Kolehmainen, S. & Kallinen, R. (toim.) Laatu ammattikorkeakouluopintojen ohjaukseen. Oped-Laatu-projektin loppuraportti. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Korhonen, V. 2012. Towards inclusive higher education? Outlining a student-centered counselling framework for strengthening student engagement. Teoksessa S. Stolz & P. Gonon (toim.) Challenges and Reforms in Vocational Education – Aspects of Inclusion and Exclusion. Bern: Peter Lang, 297–320.

Kouvo, A., Stenström, M. L., Virolainen, M., & Vuorinen-Lampila, P. 2011. Opintopoluilta opintourille: katsaus tutkimukseen. Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos.

Kurri, E. 2006. Opintojen pitkittymisen dilemma - Tutkimus opintojen sujumattomuustekijöistä yliopistoissa ja niihin vaikuttamisen keinoista. Helsinki: Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus 7/2006.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino.

Kuurila, E. 2012. Uraohjaus ja opiskelijoiden urasuunnittelu ammattikorkeakoulussa. Teoksessa Korhonen, V. & Mäkinen, M. (toim.) 2012. Opiskelijat korkeakoulutuksen näyttämöillä. Campus Conexus -projektin julkaisuja.

Kuurila, E. 2014. Uraohjaus ja urasuunnittelu ammattikorkeakoulussa. Akateeminen väitöskirja. Turun yliopiston julkaisuja: Turku 2014.

Lairio, M. & Penttilä, M. 2007. Korkea-asteen ohjauksen kehittäminen. Teoksessa: Lairio ja Penttilä 2007. (toim.) Opiskelijalähtöinen ohjaus yliopistossa. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopistopaino.

Lerikkanen, J. 2002. Koulutus- ja uravalinnan ongelmat. Koulutus- ja uravalinnan tavoitteen saavuttamista haittaavat ajatukset sekä niiden yhteys ammattikorkeakouluopintojen etenemiseen ja opiskelijoiden ohjaustarpeeseen. Väitöskirja. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 14. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Liimatainen, J., Kaisto J., Karhu, K., Martikkala, S., Andersen, M., Aikkola, R., Anttila, K., Keskinarkaus, P. & Saari, P. 2010. Viivästynyt? Minäkö? Opiskelijoiden näkemyksiä opintojen viivästymisestä, työelämästä sekä opiskelusta korkea-asteella. Oulu: Oulun yliopisto, Ohjaus- ja työelämäpalvelut.

Liimatainen, J., Kanstrén, K., Kaisto, J., Karhu, K., Martikkala, S., Andersen, M. & Saari, P. 2011. Opintopolulle yksilöllisyyttä, opiskelijalähtöisyyttä ja empatiaa. Korkeakouluopiskelijoiden näkemyksiä opiskelusta, opintojen viivästymisestä,

työelämästä ja ohjauksesta. Valtti- Valmis tutkinto työelämävalttina-projekti. Oulun yliopisto. Oulu.

Lincoln, Y. & Guba, E. 1985. Naturalistic inquiry. Beverly Hills: Sage.

Mannila, M. & Heiskanen, E. 2014. Ammattikorkeakouluopettajan työn haasteet. Teoksessa: Reijonen M., Kaljonen P., Mannila M. & Heiskanen E. 2014. Ammattikorkeakoulun opettajuus muutoksessa. Opettajien toimijuus, identiteetti ja käsitykset työstään. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja.

Markkula, J. 2006. Ammattikorkeakoulu opiskelijan silmin. Opinnot, opintojen ohjaus ja vaikuttamismahdollisuudet. Helsinki: Otus rs 28.

Merenluoto, S. 2011. Opintoaikojen pituus korkeakoulupoliittisena ongelmana. Tiedepolitiikka 2011:36, 1.

Mikkonen, J., Eriksson, I. & Jyry P. 2003. Mitä on opintojen ohjaus yliopistossa? Teoksessa I. Eriksson & J. Mikkonen (toim.) 2003. Opiskelun ohjaus yliopistossa. Helsinki: Edita.

Moitus, S., Huttu K., Isohanni I., Lerkkanen J., Mielityinen I., Talvi U., Uusi-Rauva E. & Vuorinen R. 2001. Opintojen ohjauksen arviointi korkeakouluissa. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 13:2001.

Mäkinen, J., Olkinuora, E. & Lonka, K. 2004. Students at risk: Students' general study orientations and abandoning/prolonging the course of the studies. Higher Education 48, 173-188.

Mäkinen, M. & Annala, J. 2011. Opintoihin kiinnittyminen yliopistossa. Teoksessa Mäkinen, M., Korhonen, V., Annala, J., Kalli, P., Svärd, P. & Värri, V.-M. (toim.) Korkeajännityksiä. Kohti osallisuutta luovaa korkeakoulutusta. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Mäkinen, M., Korhonen, V., Annala, J., Kalli, P., Svärd, P. & Värri, V.-M. (toim.) 2011. Korkeajännityksiä. Kohti osallisuutta luovaa korkeakoulutusta. Johdanto. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

OECD 2010. Highlights from Education at a Glance 2010. OECD Publishing.
http://www.oecd-ilibrary.org/education/highlights-from-education-at-a-glance-2010_eag_highlights-2010-en Viitattu 4.6.2015.

OPM 2003. Korkeakoulujen opintoaikojen lyhentämisen toimenpideohjelma. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:27.

OPM 2007. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakouluissa. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:4

OKM 2011. Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016. Kehittämissuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:1.

OKM 2011b Suomalaiset korkeakouluopiskelijat kansainvälisessä vertailussa – EUROSTUDENT IV:n tuloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön Poliitiikka-analyysejä 2/2011. Saantitapa: www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/okmpol02.pdf Viitattu 11.6.2015.

OKM 2014. Opiskelijatutkimus 2014. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014:10. Saantitapa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/okm10.pdf?lang=fi> Viitattu 29.8.2014.

Orr, D.; Gwosc, C. & Netz, N. 2011. Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008–2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag.

Pajala, S. & Lempinen, P. 2001. Pitkä tie maisteriksi. Selvitys 1985, 1988, ja 1991 yliopistoissa aloittaneiden opintojen kulusta. Helsinki: Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs. 22/2001.

Rantanen, S. 2014. Tutkinto nopeammin? Opiskelijoiden käsityksiä opintoja hidastavista ja nopeuttavista tekijöistä. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 83.

Rantanen, S., Elenius E. & Nieminen J. 2013. Opiskelijoiden hyvinvointi Turun ammattikorkeakoulussa. Hyvinvointikyselyn 2013 tulokset. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 74.

Rauhala, P. 2001. Tarvitaanko ammattikorkeakoulussa pedagogista johtajuutta? Teoksessa Kokko, P. & Kolehmainen, S. (toim.) 2001. Mutkatonta opiskelua? Puheenvuoroja ammattikorkeakouluopintojen edistämisestä. Oped-projekti. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Rautopuro, J. & Korhonen, V. 2011. Yliopisto-opintojen keskeyttämisriski ja opintoihin kiinnittymisen ongelmat. Teoksessa Mäkinen, M., Korhonen, V., Annala, J., Kalli, P., Svärd, P. & Värri, V.-M. (toim.) Korkeajännityksiä. Kohti osallisuutta luovaa korkeakoulutusta. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Rautopuro, J. & Väisänen, P. 2001. Experiencing studies at the University of Joensuu. Modelling a student cohort's satisfaction, study achievements and dropping out. Suomen kasvatustieteellinen seura, kasvatusalan tutkimuksia 7.

Rautopuro, J. & Väisänen, P. 2002. Yliopisto-opintoihin sitoutumisen ja tavoiteorientaation merkityksestä. Kasvatus 33 (1), 6–20.

Robinson, R. 2004. Pathways to completion: Patterns of progression through a university degree. Higher Education 47, 1–20.

Robinson, R. 2006. Pathways in context: Background characteristics and demographics in student progression through higher education. The University of Sydney. <http://ses.library.usyd.edu.au/handle/2123/4999>

Robinson, R. 2009. Pathways through higher education. A study of students, contexts and choice. Saarbrücken: VDM Verlag.

Saarenmaa, K., Saari, K. & Virtanen, V. 2010 Opiskelijatutkimus 2010. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:18.

Tilastokeskus 2014a: Välitön pääsy jatko-opintoihin helpottui peruskoulun päättäneillä mutta vaikeutui uusilla ylioppilailla. Suomen virallinen tilasto

(SVT): Koulutukseen hakeutuminen [verkkojulkaisu].
ISSN=1799-4500. 2012. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 26.8.2014].
Saantitapa: http://www.stat.fi/til/khak/2012/khak_2012_2014-01-23_tie_001_fi.html

Tilastokeskus 2014b: Ammattikorkeakoulukoulutuksen suorittaminen nopeutui. Suomen virallinen tilasto (SVT): Opintojen kulku [verkkojulkaisu].
ISSN=1799-1005. 2012. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 26.8.2014].
Saantitapa: http://www.stat.fi/til/opku/2012/opku_2012_2014-03-20_tie_001_fi.html

Tilastokeskus 2014c: Ammattikorkeakoulututkintojen määrä kasvoi edelleen. Suomen virallinen tilasto (SVT): Ammattikorkeakoulukoulutus [verkkojulkaisu].
ISSN=1799-0033. Ammattikorkeakouluopiskelijat 2013. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 26.8.2014]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/akop/2013/01/akop_2013_01_2014-04-09_tie_001_fi.html

Tilastokeskus 2014d: Työssäkävien opiskelijoiden määrä väheni. Suomen virallinen tilasto (SVT): Opiskelijoiden työssäkäynti [verkkojulkaisu].
ISSN=1798-999X. 2012. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 27.8.2014].
Saantitapa: http://tilastokeskus.fi/til/opty/2012/opty_2012_2014-03-20_tie_001_fi.html

Tinto, V. 1975. Dropout from higher education: A theoretical synthesis of recent research. *Review of Higher Education* 45, 89-125.

Tuomi, J., & Sarajarvi, A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.

Turun ammattikorkeakoulun tutkintosäntö 2012. Saantitapa: <http://www05.turku.fi/ah/amk/2012/1018012x/2805605.htm>. Viitattu 29.11.2013

Turun ammattikorkeakoulun yhteiskuntavastuuraportti 2012. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 164. Turun ammattikorkeakoulu, Turku 2013.

Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg M. 2011 Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turun yliopiston kasvatustieteiden julkaisuja C:20.

Ursin, J., Rautopuro, J. & Välimaa, J. 2011. Opiskelijoiden syrjäytymisriski korkeakoulupoliittisessa keskustelussa. Teoksessa Mäkinen, M.; Korhonen, V.; Annala, J.; Kalli, P.; Svärd, P. & Värri, V.-M. (toim.) Korkeajännityksiä. Kohti osallisuutta luovaa korkeakoulutusta. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030352>. Viitattu 28.11.2014

Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle 29.5.2015 nimitetyn pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelmasta.Saantitapa:
valtioneuvosto.fi/documents/10184/1433371/Tiedonanto_Sipil%C3%A4_29052015_final.pdf/6de03651-4770-492a-907f-89452141d0d5. Viitattu 11.6.2015

Vanttaja, M. 2012. Opiskelijoiden työssäkäynti ja opintojen pitkittymisen ongelma. Kasvatus 2012: 3, 291–297

Vesikansa, S., Lempinen, P. & Suomela, S. 1988. Tehokkaaseen opiskeluun – norminopeutta vai mielekästä oppimista. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus 4/1998.

Vuorinen, P. 2001. Missä vika, kun amk-opinnot keskeytyvät? Teoksessa Kokko, P. & Kolehmainen, S. (toim.) Mutkatonta opiskelua? Puheenvuoroja ammattikorkeakouluopintojen edistämisestä. Oped-projekti. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Vuorinen, R., Karjalainen, M., Mylly, K., Talvi, U., Uusi-Rauva, E., & Holm, K. 2005. Opintojen ohjaus korkeakouluissa -seuranta 2005. Korkeakoulun arviointineuvosto, Verkkojulkaisuja 5:2005.

Watts, A. G., & Van Esbroeck, R. (2000). New skills for new futures: a comparative review of higher education guidance and counselling services in the European Union. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 22(3), 173-187.

Wilcox, P., Winn, S. & Fyvie-Gauld, M. 2005. 'It was nothing to do with the university, it was just the people': the role of social support in the first-year experience of higher education. *Studies in Higher Education* 30 (6), 707-722.

Yorke, M. 2000. Quality of the student experience: what can institutions learn from data relating to non-completion? *Quality in Higher Education* 6 (1), 61-75.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Kysely opintojen etenemisestä

Taustatiedot:

1. koulutusohjelmasi *

- Auto- ja kuljetustekniikan ko., Sepänkatu
- Bioanalytiikan ko., Ruiskatu
- Bio-ja elintarviketekniikan ko., Lemminkäisenkatu
- DP in Business Information Systems., Lemminkäisenk
- DP in Business Information Technology., Salo
- DP in Information Technology., Joukahaisenkatu
- DP in International Business., Lemminkäisenkatu
- DP in International Business., Sepänkatu
- DP in Nursing., Salo
- Elektroniikan ko., Joukahaisenkatu
- Elokuvan ja television ko., Linnankatu
- Ensihoidon ko., Ruiskatu
- Esittävän taiteen ko., Linnankatu
- Fysioterapian ko., Ruiskatu
- Hoitotyön ko., Ruiskatu
- Hoitotyön ko.,Salo
- Journalismin ko., Linnankatu
- Kala- ja ympäristötalouden ko., Sepänkatu
- Kauneudenhoitoalan ko., Lemminkäisenkatu
- Kestävän kehityksen ko., Salo
- Kirjasto- ja tietopalvelun ko., Joukahaisenkatu
- Kone- ja tuotantotekniikan ko., Sepänkatu
- Kone- ja tuotantotekniikan ko., Salo
- Kuvataiteen ko., Linnankatu
- Laboratorioalan ko., Lemminkäisenkatu

- Liiketalouden ko., Lemminkäisenkatu
- Liiketalouden ko., Loimaa
- Liiketalouden ko., Salo
- Liiketalouden ko., Sepänkatu
- Liiketoiminnan logistiikan ko., Sepänkatu
- Muotoilun ko., Sepänkatu
- Musiikin ko., Linnankatu
- Myyntityön ko., Sepänkatu
- Palvelujen tuottamisen ja johtamisen ko., Lemminkäisenkatu
- Radiografian ja sädehoidon ko., Ruiskatu
- Rakennusalan työnjohdon ko., Sepänkatu
- Rakennustekniikan ko., Sepänkatu
- Rakentamisen ko., Sepänkatu
- Restauroinnin ko., Sepänkatu
- Sosiaalialan ko., Loimaa
- Sosiaalialan ko., Ruiskatu
- Sosiaalialan ko., Salo
- Suun terveydenhuollon ko., Ruiskatu
- Tietojenkäsittelyn ko., Lemminkäisenkatu
- Tietojenkäsittelyn ko., Loimaa
- Tietojenkäsittelyn ko., Salo
- Tietojenkäsittelyn ko., Sepänkatu
- Tietotekniikan ko., Joukahaisenkatu
- Tietotekniikan ko., Salo
- Toimintaterapian ko., Ruiskatu
- Tuotantotalouden ko., Sepänkatu
- Viestinnän ko., Linnankatu
- Viestinnän ko., Joukahaisenkatu
- Viestinnän ko., Lemminkäisenkatu
- Joku muu

2. suuntautumisvaihtoehtosi, jos on?

---

3. Opintojesi aloitusvuosi? *

- 2012
- 2011

- 2010
- 2009
- 2008
- 2007
- 2006
- 2005
- 2004

4. Onko koulutuksesi?

- Nuorten koulutus
- Aikuisten tutkintoon johtava koulutus
- Ylempi AMK tutkinto
- Täydennyskoulutus
- Muu, mikä
-

---

5. Aiotko valmistua?

- normiajassa
- nopeammin kuin aloitusryhmäsi
- hitaammin kuin aloitusryhmäsi

Omat kokemuksesi:

6. Kokemuksia sellaisista opintojen ja opetuksen järjestelyistä, jotka mahdollistavat nopean etenemisen?

7. Kokemuksia opintojen ja opetuksen järjestelyistä, jotka hidastavat opintojasi?

Haemme hyviä ideoita.

8. Mitkä opintojen ja opetuksen järjestelyt auttaisivat opintojen etenemistä ja nopeuttamista. Ideoi vapaasti!

9. Arvioi seuraavia asioita

Täysin samaa mieltä (1) - täysin eri mieltä (5)

1 2 3 4 5 6 = en
osaa
sanoa

Koulutukseen sisältyy liian monta opintojaksoa?

Koulutukseen pitäisi saada lisää valinnaisuuksia, jotka hyödyntäisivät työtäni tai tulevan työnantajan tarpeita?

Olen valmis tuottamaan opintomateriaalia koulutuksen aikana, jota voisin esitellä muille opiskelijoille?

Olen valmis tuottamaan opintomateriaalia harjoittelun aikana, jota voisin esitellä muille opiskelijoille ja hyödyntää opinnäytetyössäni?

Tenttejä on liian paljon?

10. Voisiko tentit korvata jollain muilla tavoilla, miten?